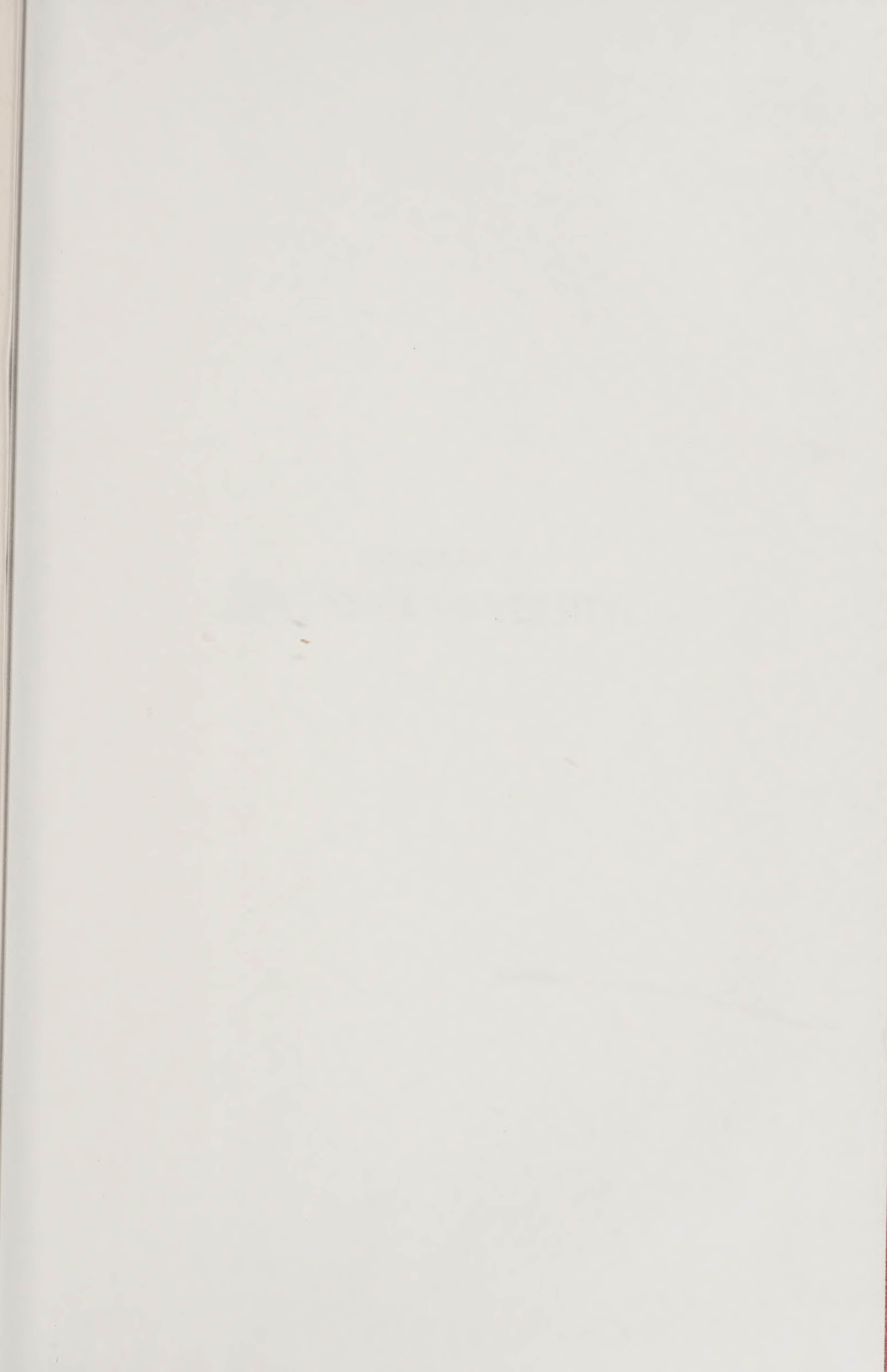

مدخل فقه

مندرجاتی

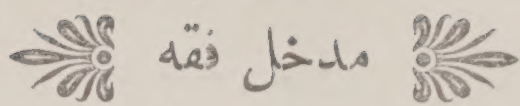
فقهك واضعی . كیفیت وضع و تأسیسی . مأخذی . حكم شرعیسی . فضائل و نسبت فائده‌سی . موضوعی . غایه‌سی . حقیقتی . ائمهٔ اربعه‌نك مسلكی و مناقب جلیله‌لری طبقات فقها و درجات مسائل فقهیه و بونلرك احكام لازمه‌لری . رسم مفتی . علامت افتا . مباحث اجتهاد . حكم تلفیق افعال مكلفك و احكام شرعیه‌نك و محكوم به اولان افعال مكلفك و صرف حقوق باری تعلق ایدن افعال مكلفك اقسامی . احكام اصل و خلف . احكام طهارت و صلات و زكات و صوم و حج امثالی مسائل ضروریهٔ مهمه‌یی حاویدر .

مؤلفی
ایچ ایللی سلیمان سرّی

قسطنطنیه
١٣٢٩
مطبعهٔ ابوالضیا

مدخل فقه

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

الحمد لوليه والصلوة والسلام على نبيه . بعدذا معلوم ارباب نهى ومجزوم اصحاب دهادركه جوهر جليل علم وكمال . حلية زيباى حسن وجمال اولوب تحصيل علم وكمال بابنده فكر ونظرقربت خالصه اولان صيامه . تعليم و تعلمى معراج وصلت اولان قيامه معادل اولديغى شهادت كردۀ ارباب كمالدر لكن

عندالاله علوم ليس يعرفها الالبيب له فى‌الوزن رجحان
لله فى‌ذاك سرليس يعرفه الافريد و ذاك‌الفرد انسان

مقتضاسنجه روضۀ نزهت افزاى علمك شعب و اغصانى كثير وفروع و افنانى وفير اولمقله هرنقدر اصول و موضوعاتى واثمار وغاياتى اعتباريله اقسام وانواعى مختلف و متفاوت اوله‌رق جمله‌سنى احاطه حداحصادن افزون وطوق احاطه‌دن برون ايسه‌ده باعث فوز و نجات وداعى فيض وكمالات اولمقده حائز رجحان وجائز حدسيان اوله‌رق متعارف وشايع‌الاثمار اولنلرى علوم شرعيه وعقليه وادبيه‌ورياضيه اوله‌رق چارعنصر فضائل‌اولوب . علوم‌شرعيه‌دخى تفسير. توحيد. حديث. فقهه وعلوم‌عقليه‌ده منطق. جدل. اصول دين. اصول فقه . علم‌الهى . علم طبيعى . علم ميقات . فلسفه . كيميا امثالى برطاقم‌فنونه وعلوم ادبيه‌ده لغت. صرف . اشتقاق . نحو . معانى . بيان . بديع . عروض . قافيه . قرض‌شعر. انشاء نثر . كتابت . قرائت . محاضرات . تاريخه و علوم رياضيه‌ده حساب . جبر . هندسه. موسقى . تصوف . سياست مدنيه . تدبير منزل كبى اقسامه‌تقسيم اولنه‌رق بر درجه‌يه قدرتحت حد و انضباطه النه‌رق وصلت اقتطافى تسهيل اولنمشدر .

ايشته صدد تعليم وتعلمنده بولنديغمزعلمده علوم شرعيه اقسامندن علم فقه

اولوب فنون سائره‌یه نسبتله فضل وشرفی وفوائد وثمراتی ومقام ومراتب موضوع وغایتیله ایضاح حقیقتندن منکشف ومستفاد اوله‌جقدر .

❁ مبادئ لازمه ❁

مسئله ١ — هر علمك طالبنه بیلنمسی موجب بصیرت و ازدیاد سهولت اولان مبادی لازمه تحصیل اولنه‌جق فنك اسمی وواضعی وکیفیت وضع وتأسیسیله تدوینی ومأخذی وحکم شرعیسی وفضائل ونسبت فائده‌سی وموضوعی وغایه‌سی ایله حقیقتی اولمق اوزره اون قدر شی اولوب صدد افاده واستفاده‌سنده بولندیغمز علمك اسمی فقه اولوب تشریع اعتباریله واضعی جناب الله وتبلیغ اعتباریله واضعی خواجهٔ کائنات علیه اکمل الصلوات و افضل التحیات افندمز حضرتلری اولوب ادلهٔ شرعیه‌دن مستفاد اولان قواعد اصولیه‌نك وضع وتأسیسیله احکام فرعیه‌سنی بالاستنباط جمع وتدوینله اسلوب معروف اوزره ابواب وفصوله تقسیم ایدرك ترتیب وتدوینی اعتباریله واضعیده امام اعظم وهمام افخم نعمان ابن ثابت حضرتلریدرکه کندیلری حضرت حماددن و انلرده ابراهیم نخعی حضرتلرندن وبونلرده حضرت علقمه‌دن وانلرده عبدالله ابن مسعود حضرتلرندن و انلرده مشکاة صدر نبوت وفص خاتم رسالت علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلرندن وانلرده حضرت جبرائل واسطه‌سیله جناب رب العالمین حضرتلرندن اخذ و تلقی بیورمشلردرکه

الفقه زرع ابن مسعود وعلقمة　　حصاده ثم ابراهیم دواس
نعمان طاحنه یعقوب عاجنه　　محمد خابز والآکل الناس

نظمیله اشارت بیورلمشدر .

❁ فقهك کیفیت تأسیس وتدوینی و مسلك حنفی ❁

مسئله ٢ — کتب موثوقه‌نك بیانلرنه کوره صدر اسلامده بالجمله اصحاب کرام حضراتی اهل فقه وارباب فتوی اولمیوب بلکه علی ابن ابی طالب وعبدالله ابن مسعود و عبدالله ابن عباس حضراتی کبی بالذات مشکاة صدر نبوتدن اقتباس انوار قدسیه ایدرك وجوه قرآنیه واصول احکام دینیه‌یی حافظ وناسخ ومنسوخی ومحکم و متشابهی ومجمل ومفسری کبی ادلهٔ شرعیه‌نك احکام شرعیه‌یی افاده‌سیله احکام شرعیه‌نك استنباطنده مدخلی اولان وجوه سائره‌یه واقف اوله‌رق آیات جلیله

واحادث نبویه‌نك عباره واشاره واقتضا و دلاله‌سندن استنباط احکامه قادراولان خواص اصحابه‌مخصوص اوله‌رق بالجمله اصول دینیه و احکام شرعیه انلرواسطه‌سیله نشر و تعمیم بیورلمشدر . چونکه صدر اسلامده بالجمله طائفهٔ عرب اوقویوب یازمقدن محروم بر طاقم امم امیه اولوب نادرا ایچلرندن مشار الیهم حضراتی کبی منبع فیض رسالتدن کسب فیوضات ایدوب قارء قرأن اوله‌رق (قرا) عنوانیله کسب اشتهار ایدوب فتوحات اسلامیه کسب اتساع وانتشار ایدرك شمس رسالت قدسیتله انوار اسلامیه آفاق واقطاری تنویروافراد سعادت معاد اسلامیه‌یی تکثیر ایدرك تحصیل معارف دینیه ایله ظلام امیت مبدل انوارفیوضات اولمقله کرك بالذات مشکاة صدر نبوتدن وکرك اندن استفاده واستفاضه بیورانا کابر صحابه‌دن سمعا وحسب السلیقه آیات جلیله وسنن سنیه‌دن بالاستنباط هرنقدر رونق بخش صحیفهٔ سطور قلنماز ایسه‌ده محفوظ محفظهٔ صدور قلنه‌رق کابرا عن کابر بالمشافهه افاده واستفاده ایله بالجمله احکام فقهیه خلفای راشدین وائمهٔ دین مبین بیننده کسب رسوخ ایدرك قرین حد کمال اولمغین امر اجتهاد بردرجه‌یه قدر کسب تمکن و تقرر ایدوب فن مستقل صره‌سنه کیرمش و اول وقتلر بویله احکام شرعیه‌نك ادلهٔ شرعیه‌دن استنباطنه قادر اولان اکابر امته قرا یرینه علما و فقها عنوان مفاخرالبرهانی نشانهٔ امتیاز اتخاذ اولنمشدر . بناءً علیه عصر کمالات حصر اصحابدنصکره علم فقه بری جانب عراقده اهل رأی ودیکری دیارحجازده اهل حدیث مسلکی اولمق اوزره ایکی قسمه منقسم اولوب اهل عراق عندنده تصحیح اسانید شروط کثیره ایله مشروط اوله‌رق آنلرده رواة حدیث قلیل اولمغله اکثریتله احکام شرعیه‌یی کتاب وسنت واجماع امتله منصوص اولان احکام جلیله‌یه قیاسله بالاجتهاد استنباط ایدرك اصول اجتهادده کسب رسوخ وملکه ایدلمکله انلره اهل رأی تعبیر اولنوب مقتدا بهلری سیف الله المسلول علی الملحدین ابوحنیفه نعمان ابن ثابت حضرتلری درکه امر اجتهاد و اصابتده اخلاف و اسلافدن هیچ برمجتهد کعبنه واصل اوله‌میه‌رق امام الائمه عنوانیله بنام اولدقلری امام مالك وامام شافعی حضراتی کبی اجلهٔ مجتهدینك شهادتلریله مثبت ومبرهندر ،

❁ اهل حدیثك مسلکی وامامی ❁

مسئله ٣ — اهل حدیثك متبوع مفخملری امام دارالهجره امام مالك ابن

انس الاصبحی حضرتلری اولوب قطر حجازده بسط بساط اجتهادله احیای معالم دینیه بیوروب مسلك اجتهادلری سنن سنیه‌یه حصر تمسکله استنباط احکام اولوب حتی مشار الیه حضرتلری اهل مدینه‌نك بر خصوصده اتفاقلرینی اخلافك اسلافدن اقتباس ایدرك سلسلهٔ اتباعلری سنن سنیه‌یه مستندن اوله‌رق امر مسنون اولمق اوزره استنباط احکامده دلیل شرعی کبی تلقی واعتبار ایلمسی اوزرینه مشارالیهك بووجهله اعتبارینی اجماع امت اولمق اوزره اخذ وتلقیسنه حمل ایدرك اجماع امت هرعصرده بولنان مجتهدین عظام حضراتنك علی وجه الاجتهاد برحکم شرعی اوزرینه اجماع واتفاقلرندن عبارت اولمغله اویله اهل مدینه‌نك اتفاقیله حاصل اولماز دیه‌رك اعتراضده بولنمشلردر حالبوکه مشارالیه حضرتلرینك اهل مدینه‌نك اتفاقلرینی اعتباری اجماع اولمق اوزره اولمیوب بلکه مقتضای مسلکی اوله‌رق بروجه بیان اخلافك اسلافه اتباعلریله بالذات حضرت پیغمبردن احذ وتلقی اولنمش برامر مسنون اولمق اوزره اعتبار والتزامندن عبارت اولوب مطلقا اتفاقده اجماعه مناسبتنه بناءً اصول مالکیه‌ده اجماع بابنده بیان اولنمسی داعی اشتباه اوله‌وق باعث اعتراض اولمشدر . بناءً علیه مقتضای مسلکنه بناً سنت بابنده ویا اختلاف اعتباریله (شریعت من قبلنا) ویا مذهب صحابی ویا استصحاب کبی بین الائمه اختلافی اولان ادله بابنده ذکر وبیان اولنسه ایدی جای اشتباه اولمیه‌رق باعث اعتراض اولمیه‌جغی درکاردر .

❁ مذهب ظاهریه ❁

مسئله ٤ — بعده (ونزلنا علیك الکتاب تبیانا لکل شیئ) و (ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین) مقتضالرنجه کتاب الهی بالجمله احکام شرعیه‌یی عباره واشاره واقتضا ودلاله‌سیله افاده‌یه کافی اولمسنه قائل اوله‌رق ادلهٔ شرعیه‌یی نصوصله اجماعه حصر ایدوب برحکمك علتنی تصریح جمیع محلده اول حکمی تصریحدر دیه‌رك علت منصوصه ایله قیاس جلیی نصه ارجاع ایله خوارج مطلقا بعض شیعه ونظام و داود اصفهانی شرعیاتده قیاسله عملی نفی وانکار ایله داود ابن علی ایله اوغلی ظاهریه عنوانیله اوچنجی بر مذهب تأسیس ایدرك اهل رأی واهل حدیث و ظاهریه مذهبی اولمق اوزره بر آرالق باب عملده مذهب

جمهور بو اوچه منحصر اولمش ایسه‌ده آز زمان ایچنده مذهب ظاهریه‌نك اصولی قرین زوال اوله‌رق انوار مذهبی منطفی و اتباعی منقرض و مندرس اولمقله جانب عراقده اهل رأی وسمت حجازده اهل حدیث مذهبی طریق رشد وهدایت قلنمشدر .

❀ مذهب شافعی ❀

مسئله ٥ — بعده امام شافعی حضرتلری ابتدا امام مالك حضرتلرندن مسلك حدیثی بعدالتحصیل دیار عراقه رحلتله ائمهٔ حنفیه‌دن اصول رأی واجتهادی دخی تحصیل ایدرك هر ایکی مسلکی بربرینه مزجله بالتألیف مستقلا اوچنجی برمسلك اتخاذیله تأسیس مذهب ایلمشدرکه مشار الیه حضرتلری بلغای عربدن اولمقله هر دلیلدن اول آیت جلیله واحادیث نبویه‌نك صورت افاده‌لرینه نظرایله نه طرفده قوت وقناعت بولورسه انکله عملی ترجیح ایدوب برطرفده قوت بوله‌ماز ایسه اول وقت طریق رأی و قیاسله عمل ایدوب بر چوق اصول و فروعده اهل رأی و اهل حدیثه مخالفتده بولنه‌رق کسب استقلال و اشتهار ایلمشدر .

❀ مذهب حنبلی ❀

مسئله ٦ — بعده امام احمد بن حنبل حضرتلری دخی ائمهٔ حنفیه وامام شافعیدن بالتدرس ائمهٔ ثلثه مسلکنی بعدالتحصیل پك چوق احادیث نبویه حفظ ایدوب ابتدا آنلرك بربرینی تأیید ایلملرینه نظر ایدوب احادیث مذکوره‌نك بربرلرینی تقویه‌لرینی اساس اتخاذ ایدرك ادلهٔ سائریه ترجیح ایتمکله پك چوق مسائلده رأیی دیکرلرینه مخالف کلدیکندن مستقلاً بر مذهب اجتهاد واتخاذ ایتمسیله باب عملده مذهب اهل سنت بودرتده کسب قرار ایلمش ایسه‌ده مأخذ لرینك اتحادلرینه بناءً فی الحقیقه جمله‌سی عین شریعتدن مقتبس اولوب حسب الاجتهاد بعض مسائلده بینلرنده واقع اولان اختلاف اختلاف ازمان واشخاصك مقتضاسی اوله‌رق تخفیف ویا تشدیده راجع اولمقله (اختلاف امتی رحمة واسعه) مقتضاسنجه امت محمد حقنده بر لطف الٰهی اولدیغی کبی بر حکم شرعی حقنده اتفاقلریده (اجماع امتی حجة قاطعة) مفادنجه حجة قاطعه اولمقله اتفاقی اولان اجتهادلرنده جمله‌سنك اصابت و حقیتلرینه قائل اولمق لازم اولدیغی کبی

اختلافی اولانده دخی هر مکلفك تابع اولدیغی امامك مقتضای اجتهادیله عمل ایتمسی لازمدر زیرا بروجه بیان اهل سنتك فروع اعمالده اختلافلرینه سبب بر حادثه‌نك حکم شرعیسنی بیانده ابتدا کتابه . نص کتاب بولنماز ایسه سنت سنیه‌یه مراجعت اولنوب آکا دائر سنت سنیه‌ده بولنماز ایسه اجماع امته و اجماعده بولنماز ایسه بالاجتهاد نص کتاب ویا سنت سنیه ویا اجماع امتله ثابت اولان حکم شرعی‌یه قیاسله عمل لازم اولوب آرای بشر ایسه فطرةً مختلف اولوب بالطبع آنك اختلافیله اجتهادی اولان مسائلده اختلاف ضروری اولمقله بیان اولندیغی وجهله اتفاقی اولان مسائلده اجتهادلرینك اصابت وحقیتنه قائل اولنوب اختلافی اولان مسائلده هر مکلف تابع اولدیغی امامك اجتهادنده خطا احتمالیله برابر صواب اولمسنه قائل اوله‌رق مقتضاسیله عمل ایتمسی لازمدر .

❁ حکم اجتهاد و تقلید ❁

مسئله ٧ — حکم اجتهاد مورد نصك غیریده جاری اولمقله شرائط اجتهادی حائز اولان هیچ بر مجتهدك اجتهادنده کرك اصابت وکرك خطاسی حقنده نص بولنمیه‌جغی کبی مجتهدك اجتهادی ادلهٔ ظنیه‌یه مستند اولمقله هر مجتهدك بالاجتهاد استنباط ایتدیکی حکمك اصابت ویاخطایه احتمالی ضروری اولوب حسب الاجتهاد حکم حادثه حقنده حاصل اولان ظن غالبیله کرك کندیسی وکرکسه کندیسنه تقلید و اتباع ایدن مکلفه عمل لازم اولوب (ان اصبت فلك عشر حسنات وان اخطأت فلك حسنة واحدة) مقتضاسنجه هیچ بر مجتهد اجتهادنده خطا اوزره مؤاخذه اولنمیوب بلکه اصابت ایدرسه بری اجتهاد طقوزی اصابت ثوابی اولمق اوزره اون اجره مستحق اولوب خطا ایدرسه یالکز اجتهاد ثوابی اولمق اوزره بر ثوابه مستحق اوله‌جغندن انفا اشارت اولندیغی اوزره اتفاقی اولان مسائلده اصابتلرینه قائل اولنوب اختلافی اولان مسائلده هر مقلده تابع اولدیغی امامك خطاسنه احتمالیله برابر اصابتنه قائل اوله‌رق مقتضاسیله عمل لازمدر والا تقلید و اتباعی صحیح اولامق لازمکلور .

اما ایمان تصدیق یقینیدن عبارت اوله‌رق نقیضنه احتمالی اولمیه‌جغندن اعتقادك

اساسی یقین اوزرینه مبتنی و مؤسس اولمقله باب اعتقادده وجوبا ذات باری و صفات مقدسهٔ الٓهیه و احوال ملائکه و کتب سماویه و رسل کرام و قضا و قدر وخیر وشر و بعثت وسائر فرائض دینیه کبی ضرورات دینیه‌دن اولان عقائد دینیه‌ده بز اهل سنتك مذهبی قطعیا حق اولوب مخالف بولنان فرق ضاله‌نك مذهبلرینك بطلانیله قائل اولمق لازمدر . بونکله برابر قدم عالمه قائل اولمق و جزئیاته علم باری انکار کبی ضرورات دینیه‌یه معاند و معارض اولمدقجه اهل قبله اکفار اولنماز .

❁ مناقب جلیله ❁

مسئله ٨ — ائمهٔ اربعه‌نك مناقب جلیله‌لری حقنده پك چوق کتب مدونه تألیف اولنوب (اجماع امتی حجة قاطعة) و(اختلاف امتی رحمة واسعة) و(علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل) کبی آثار جلیله جمله‌سنه شامل اولوب بالخاصه امام اعظم حضرتلری حسب القدم اصحاب کرام حضراتنه یاریشه‌رك (خیرالقرون قرنی ثم الذین یلونهم) مقتضاسنجه خیرالقرون رجالندن بولنان تابعین عظام حضراتندن اولوب درالمختار و رد المحتارك بیانلرینه کوره ابن نفیل . واثله . عبدالله ابن عامر . ابن ابی اوفا . ابن جزء . عتبه . مقداد . ابن یسر . ابن ثعلبه . سهل ابن‌سعد . انس .. عبدالرحمن ابن یزید . محمود ابن لبید . محمود ابن ربیع . ابو امامه . ابو الطفیل حضراتی کبی بعض اصحاب کرام حضراتندن احادیث شریفه دخی روایت بیورمشلردر .

امام مشارالیه حضرتلری کوفه‌دن نشأت ایدوب دارالخلافة العباسیه اولان بغداد بهشت آباده نشر انوار دینیه بیورمغله مذهب مذهبلری دیار عراقده انتشار ایدرك بالعموم اهل عراق و هند وچین و ماوراء نهر و اکثر ممالك عثمانیه و بلاد عجم حنفی اولدقلری کبی الی الآن بالجمله خلفای اسلامیه مذهب حنفی اوزره اجرای احکام و انفاذ قضا ایده کلمشلردر .

کتب موثوقه‌نك بیانلرینه کوره معجزهٔ باهره اوله‌رق امام مشارالیه حقلرنده (ان آدم افتخر بی و انا افتخر برجل من امتی اسمه نعمان و کنیته ابوحنیفة هو سراج امتی) و (ان سائرالانبیاء یفتخرون بی و انا افتخر بابی حنیفة من

احبه فقد احبنی و من ابغضه فقد ابغضنی) کبی اخبار جليله ايله مقدم الخبر و موأخر المبتدا الردر .

مسئله ٩ — مسعر ابن کدام حضرت امامك مناقب جليله‌سنی بيانده

حسبی من الخيرات ما اعددته　　يوم القيامة فی رضی الرحمن
دين النبی محمد خير الوری　　ثم اعتقادی مذهب النعمان

بيوروب بر کيمسه جناب حقه وصلت خصوصنده حضرت امامه توسل ايدرسه امينمکه نائل مرام اولور بيورمشلر .

اکابر عرفادن ابن مبارك حضرتلری دخی

لقد زان البلاد ومن عليها　　امام المسلمين ابو حنيفة
باحكام و اثار وفقه　　کايات الزبور علی الصحيفه
فما فی المشرقين له نظير　　ولا فی المغربين ولا بكوفة
يبيت مشمرا سهر الليالی　　وصام نهاره لله خيفة
و صان لسانه عن کل افك　　وما زالت جوارحه عفيفة
يعف عن المحارم و الملاهی　　و مرضاة الاله له وظيفة
فمن کابی حنيفة فی علاوه　　امام للخليقة والخليفة
رأيت العائبين له سفاها　　خلاف الحق مع حجج ضعيفة
و کيف يحل ان يؤذی فقيه　　له فی الارض آثار شريفة
وقد قال ابن ادريس مقالا　　صحيح النقل فی حِكَمٍ لطيفة
بان الناس فی فقه عيال　　علی فقه الامام ابی حنيفه
فلعنة ربنا اعداد رمل　　علی من رد قول ابی حنيفه

قصيدهٔ بليغه‌لريله تنوير عيون و تسرير اذهان و آذان بيورمشلردر .

❁ مناقب عموميه ❁

مسئله ١٠ -- ائمهٔ اربعه حضراتی قرين توفيقات الٓهيه اوله‌رق حسن ظن انامه مظهر اولمقله حقلرنده اتفاق عامه واجماع امه واقع اوله‌رق مجتهدين سائره‌نك اتباعی منقرض اوله‌رق انوار اجتهادلری منطفی و مندرس اولديغی

حالده الى الآن بالجمله اهل سنت وسائره فروع اعمالده آنلره حصر اتباع ایدرك ارواح قدسیه‌لری احیا بیورلمقده‌در .

ائمهٔ مشار الیهم حضراتنك تاریخ ولادت و ارتحاللری ایله
مدت حیات ومدفن مبارکلری

القاب جلیله‌لری.	تاریخ ولادتلری.	وفاتلری.	مدت حیاتلری.	مدفن مبارکلری
امام اعظم ابو حنیفه	٨٠	١٥٠	٧٠	بغداد بهشت آباد
امام مالك	٩٠	١٧٩	٨٩	مدینه‌ده جنة البقیعه
امام شافعی	١٥٠	٢٠٤	٥٤	مصر قاهره
امام احمد ابن حنبل	١٦٤	٢٤١	٧٧	بغداد

❁ طبقات فقهای حنفیه ❁

مسئله ١١ — افتا ویا قضا ایله اشتغال ایده‌جك مفتی ویا قاضی ایچون یالکز قولیله فتوی ویره‌جکی ویا حکم ایده‌جکی کیمسه‌لری مجرد اسم ویا نسبلریله بیلملری صحت فتوی و قضاده کافی اولمیوب بلکه بر مسئله‌ده اقوال متخالفه‌دن برینی آخر اوزرینه ترجیحده قائلك قدرت کافیه و بصیرت کامله اربابندن اولنلری دیکرلرندن تمییز ایچون امر روایتجه درجه‌لرینی و طبقات فقهاجه مرتبه‌لرینی بیلمك لازمدر .

❁ طبقات مذکوره یدی درجه اوزره‌در ❁

مسئله ١٢ — ٢١ مسئله‌ده ایضاح اولنه‌جغی اوزره هرنقدر نفسنده ممکن ایسه‌ده الآن ائمهٔ اربعه کبی مجتهد مطلق مفقود اولوب مشهور اولان کرك مجتهد وکرك مقلد علی الاطلاق فقهایدی طبقه اوزره اولوب (١) مجتهد فی الشرع طبقه‌سیدرکه ادلهٔ شرعیه‌دن قواعد اصولیه‌یی بالاستنباط تأسیس ایدرك احکام شرعیه‌لرینی استخراجله تفریع ایدن ائمهٔ اربعه و آنلرك مسلکنه سلوك ایدن سائر مجتهدین عظام حضراتی اولوب تأسیس قواعد اصولیه ایله بشقه‌لرندن ممتازلردر .

(٢) مجتهد فی المذهبلردرکه ائمهٔ مذکوره‌نك تأسیس بیوردقلری قواعد

اصولیه واسطه‌سیله‌ادلهٔ شرعیه‌دن احکام شرعیه‌نك استنباطنه قادر اولان فقهادر اصول حنفیه‌یه نسبتله ابو یوسف و امام محمد و سائر اصحاب ابو حنیفه کبی‌که بونلر هر نقدر بعض فروعده حضرت امامه مخالفتده بولنورلر ایسه‌ده اصولده آکا تابع اوله‌رق مقلد اولدقلرندن مجتهد مطلق عد اولنمازلر ایشته بویله اصولده تقلید ایله امام شافعی و امام مالك وامام احمد ابن حنبل حضراتی کبی بعضا اصل مذهبده حضرت امامه معارض و احکامده مخالف و قواعد و اصولده غیر مقلد اولان مجتهد فی‌الشرعلردن آیریلورلر .

(۳) مجتهد فی‌المسائلدر حصاف وابو جعفر طحاوی وابوالحسن الکرخی وشمس‌الائمه السرخسی والحلوانی وفخرالاسلام پزدوی و فخرالدین قاضیخان کبی‌که بونلر نه اصولده ونه فروعده صاحب مذهبه اصلا مخالفته قادر اولمیوب حضرت امامك وضع وتأسیس بیوردیغی اصول و قواعده توفیقاً انلر طرفندن منصوص اولمیان بعض مسائلده اجتهاد ایدرك احکامنی استنباط ایدرلر .

(٤) اصحاب تخریجدر که اصلا اجتهاده قادر اولمیوب بلکه اصول‌مقرره‌یی احاطه ومأخذلرینی ضبط ومحافظه ایدرك امام اعظم واصحابندن مروی أولوب برقاچ وجهه محتمل اولان اقوال محتمله و احکام مبهمه‌یی اصلارینه نظر وفروعدن امثالنه قیاسله تفسیر وتعیینه مقتدر اولان مقلدیندر ابو بکر رازی وامثالی فحول فقها کبی.

(٥) مقلدین فقهادن ابوالحسن القدوری وصاحب هدایه امثالی اصحاب ترجیحدرکه برقولك دیکرندن اصح‌ویاناسه ارفق‌وعصره اوفق‌وارجح‌اولسی کبی اقوالك بعضیلرینی بعضیلری اوزرینه ترجیح ایدرلر .

(٦) مقلدین متأخریندن واصحاب متون معتبره‌دن صاحب کنز وصاحب مختار وصاحب وقایه ومجمع کبی انجق اقوال مرویه‌نك قوی واقوی وضعیف وظاهر روایت وظاهر مذهب وروایت نادره بینلرینی تفریق وتمییزه قادر اولوب کتابلرنده اقوال مردوده وروایت ضعیفه‌یی اصلا نقل ایلمیان اصحاب تمییزدر .

(۷) اصول مشروحه‌دن هیچ برینه قادر اوله‌میوب بعض مسائل فرعیه حفظایدن ضعفای مقلدیندرکه حفظ ایتدکاری مسائله نظراً فقهایه کوره فقیه عد اولنورلرایسه‌ده علمای اصوله کوره صرف مقلدیندن اوله‌رق علملرینه فقه

و كنديلرينه فقيه اطلاق اولنماز بونلره لازم اولان وظيفه طبقات سائره اربابنك حياتلرنده افتا و قضالرينه تابع اولدقلرى كبى افتاء وقضالرنده آنلرك تصحيح وترجيح ايتدكلرى اقواله اتباعله مقتضالريله عملدر .

مسئله ١٣ — انلر بعضاً بلاترجيح بعض اقوال عديده نقل وبيان ايدرلر وبعضاً ده قول صحيحده اختلاف ايدرلر بوصورتده انلره نسل اتباع ايدهلم دينورسه عادة محكّم اولمقله امر افتا وقضاده تغير عرف وتغير احوال ناس وناسه ارفق وعصره اوفق اولانى وتعامل ناسى ووجهى قوى اولانى اعتبار كبى حالاتده طبقات مذكوره رجالنك عملرى كبى عمل ايجاب ايدر ديو جواب ويريلور معهذا (لاتزال طائفة من امتى ظاهرين على الحق حتى يأتى امر الله) مقتضاسنجه يوم قيامته قدر طبقات مذكوره رجالنك عملى كبى عمله مقتدر رجال امت اكسك اولميه جغى جهتله امر افتا وقضاده تميز وتفريقدن عاجز اولان مفتى وقاضيلره لازم اولان اقوال ضعيفه وروايت مرجوحه ايله افتا و قضادن توقى و احتراز ايدوب اهل وارباينه بالمراجعه بروجه شرع ايفاى وظيفه يه اعتنا و اهتمام ايلمكدركه فتواخانه اشبو وظيفه ايچون دائما كشاده بولنديغى كبى طبقات محاكمكده درجات ثلاث اوزره مرتب اولملرى بو مصلحته مبنيد .

❀ درجات مسائل ❀

مسئله ١٣ — بيان اولنديغى اوزره فقها يدى طبقه اوزره اولديغى كبى مسائل فقهيه ده ظاهر روايت. نوادر. واقعات اولهرق اوچ درجه اولوب ظاهر روايت مسائل اصول اولهرق امام اعظمدن ابويوسف وامام محمد حضراتى كبى حضرت امامك شاكردانندن مروى اولهرق امام محمدك مبسوط وزيادات وجامع الصغير وجامع الكبير وسير صغير. سير كبير نام كتابلرنده مذكور اولوب متواتر ويا مشهور اولهرق رواة ثقاتله امام محمد حضرتلرندن مروى اولان مسائلدر .

مسائل نوادر امام محمد حضرتلرينك كيسانيات. هارونيات . جرجانيات . رقيات كبى كتب ستهٔ مذكوره نك غيريسنده مذكور اولان مسائلدر .

واقعات ايسه ائمهٔ مشاراليهم حضراتندن مروى اولميهرق حادثه وقوعنده

ابو یوسف و امام محمد حضراتنك شاکردلری و سائر اصحاب طبقات طرفندن بالاجتهاد استنباط اولنان مسائل اولوب عمل خصوصنده قوتلریده درجات مذکوره اوزره مرتب اولەرق ظاهر روایت دیکرلری اوزرینه نوادر. واقعات اوزرینه تقدیم اولنوب بالاتفاق ظاهر روایتدن متفق علیها اولنلر ایله افتا وقضا جائز اولوب اختلافی اولنلرده رسم مفتی موجبنجه عمل اولنور .

❁ رسم مفتی ❁

مسئله ١٤ — رسم مفتی بر مفتینك اقوال صحیحه ایله افتاسنه علامت ودلیل معناسنه اولەرق روایت ظاهرەدە ائمهٔ حنفیەنك اتفاق ایتدکلری قول ایله فتوی ویرلمکدر. متفق علیه اولان اقوال فقها ایله افتا وقضا بالاتفاق صحیح اولوب مختلف فیها اولان مسائلده اختلاف اولنەرق سراجیه و بشقەلرینك بیانلرینه کوره اصح اولان مفتی مجتهد ومقلد اولمق اوزره ایکی قسم اولوب مفتی اقوال مختلف فیهادن برینی اخر اوزرینه ترجیحه ودلیللرینك قویسنی ضعیفندن تفریق وتمییزه قادر اولەرق مجتهد ایسه دلیلی قوی اولانله فتوی ویرمسی لازمدر.

اما بونه قادر اولهیەرق مقلد ایسه انك وظیفەسی اولا امام اعظم حضرتلری کرك یالکز وکرکسه بشقەسیله متفق بولنسون انك قولیله وامام اعظمدن صکره ابویوسفك قولیله وبوندنصکره امام محمدك قولیله فتوی ویرمکدر بر مسئلەدە امامین حضراتی متفقاً امام اعظم حضرتلرینه مخالف بولندقده هانکی طرفك قولیله فتوی ویرسه جائز اولوب امام زفر ایله حسن ابن زیادك قوللری درجهٔ واحدەدە اعتبار اولنمشدر .

بحرك وقف بحثنده و سائر کتب فقهیەدە بیان اولندیغنه کوره بر مسئلەدە ایکی قول مصحح بولنوبده برینك تصحیحی دیکرندن اکد اولمیەرق مساوات حالنده بولنور ایسه هر هانکیسیله فتوی ویریلسه ویا مقتضالریله حکم اولنسه جائزلردر .

❁ علامت افتا ❁

مسئله ١٥ — مضمراتك اولنده بیان اولندیغنه کوره اصح اقوال ایله افتانك علامتی فقهانك وعلیه الفتوی وبه یفتی و به نأخذ وعلیه الاعتماد و علیه

عمل اليوم وعليه عمل الامة وهو الصحيح او الاصح او الاظهر او الاشبه او الاوجه او المختار كبي حاشية پزدويده ذكر اولنان تعبيرات امثالندن بريله مذيل اولمسيدر .

مسئله ١٦ — فتاواى رمليه‌نك بياننه كوره علامت افتا الفاظنك بعضلرى بعضلرندن اقوى و اكد اولديغندن افتا وقضاده علامت اقوى ايله مذيل اولان قول ديكرى اوزرينه ترجيح اولنور .

مسئله ١٧ — فتوى لفظى صحيح . اصح . اشبه كبي تعبيرات سائره‌دن وبه يفتى قولى وعليه الفتوى قولندن والاحوط قولى والاحتياط قولندن اكددر .

مسئله ١٨ — اصح قولى صحيح قولندن اكددر دنيلمش ايسه‌ده منيه شرحنده ولايجوز مس المصحف الا بغلافه ديديكى يرده صحيح ايله مذيل اولان قولك صحتى متفق عليه اولوب اصح ايله مذيل اولان اختلافى اولمغله متفق عليه اولان قول صحيح ايله عمل دها موافقدر بيورلمش بناءً عليه الوجيه كبي صفت مطلقه ايله تذييل اولنان قول الاوجه كبي صفت تفضيليه ايله تذييل اولنان قولدن اقوادر .

مسئله ١٩ — رسم مفتى خصوصنده بيان اولنان احكامده مفتى ايله قاضى بيننده فرق مفتى حكم شرعى‌يى مخبر اولوب قاضى ملزم اولمقله اقوال راجحه وارايكن انك خلافيله كرك افتا وكرك قضا والزام خلاف اجماع اولمغله باطلدر .

❁ حكم قضاء ❁

مسئله ٢٠ — توليت قضا زمان ومكان واشخاص وقوم وبعض خصوصاتك استثناسيله تخصص ايدر بناءً عليه برسنه مدتله حكمه تعيين اولنان حاكم انجق اوسنه ايچنده حكم ايده بيلوب اندن اقدم ويا صكره حكمى نافذ اولماز وكذا معين بر قضاده حكمه تعيين اولنورسه انجق اول قضاده حكم ايدوب بشقه قضاده حكم ايده‌مز وبر محكمه‌ده حكمه تعيين اولنان حاكم انجق اول محكمه‌نده حكم ايده بيلور وكذا مصلحت عامه ملاحظهٔ عادله‌سنه بناءً امر سلطانيله استماعندن منع اولنان دعوى استماع اولنماز وبعض خصوصاتك استماعنه مأذون اولوب ديكرندن ممنوع اولور ايسه انجق مأذون

اولديغنده حكم ايده‌بيلور وكذلك بر مجتهدك برخصوصده رأيى مصلحت عامه‌يه موافق ويا ارفق اولديغنه بناءً انك رأييله عمل اولنمق اوزره امر سلطانى وارد اولورسه انك خلافنه ديكر مجتهدك اجتهاد ورأييله حكم نافذ اولماز .

مسئله ٢١ — امر اجتهاد هرنه‌قدر ذاتنده‌ممكن ايسه‌ده لكن ايضاح الاشباهك ١٣٥٣ مسئله‌سنده بيان اولنديغى اوزره اساس ومبناسى اعتباريله برچوق علوم‌وفنونه‌متوقف اولوب فنون‌مذكوره‌ده السنهٔ‌بلغادن اقتباس اولنانلرك چوق مقالات و اصطلاحات تشعب وتكثر ايده‌رك خصوصيله تغير ازمانله تغير تطبيق احوال واحكام حسبيله مقام اجتهاد متعذر الوصول برحاله كلديكندن علماى عظام امر اجتهادده اظهار عجزه مجبور اوله‌رق طحطاوى و در مختار ورد محتار وفرائد بهيه حتى صاحب اشباهك فن ثانيده بيانلرينه كوره برطاقم ناأهلك اجتهاد فكريله خلاف‌شرع بدعتلر احداث ايدرك‌امر‌ديانتده ايقاع فساد ايلملرندن توقى واحتراز ايچون بالاجماع درتيوز تاريخندنصكره رأى و قياسله اجتهاددن منع اولنه‌رق كرك مفتى وكرك قاضى برمسئلهٔ شرعيه حقنده ائمه‌دن نص بولنمدقجه بشقه برمسئله‌يه قياس ايدرك انكله افتا وقضادن منع ايله ناسى مذاهب‌اربعه‌دن‌برينه‌ذهابله تقليد واتباعه سوق ايدرك‌باب‌اجتهاد‌مسدود حكمنده قلنمشدر حتى تحريردن نقلاً ايضاح الاشباهك ١٣٨٣ مسئله‌سنده بيان اولنديغى اوزره ائمهٔ اربعه‌نك مذهبلرينك انضباط و انتشارلرى وكثرة اتباعلرينه بناءً انلرك مذهبلرينك خلافنه اجتهادله افتا وقضا بالاجماع نافذ اولمديغندن بعدما وقوعبوله‌جق اجتهادك‌حكمى انلرك اجتهادلرينه ياموافق ويامخالف اولوب موافق اولديغى صورتده‌حكم‌مذكور انلرك ثمرهٔ اجتهادى‌اولوب مخالف‌اولديغى‌حالده‌خلاف اجماع‌اولمقله‌غير‌نافذ اوله‌جغندن بقاى اجتهادله حكمك خلاف اجماع اوله‌رق عدم صحتى مستفاد اولور مكركه قرين اجتهاد اولميان حادثه حقنده اجتهاد اولنسون .

❁ حكم تلفيق ❁

مسئله ٢٣ — تلفيق مثلا بدنندن قان چيقمش ايكن مذهب شافعى‌يه بناءً ابدستك عدم انتقاضنه ونسايه مس ايلمش ايكن مذهب حنفى‌يه بناءً ابدستك بقاسنه قائل اوله‌رق اول ابدستله اداى صلات ايلمك كبى برعمل و عبادتده ايكى

مذهبی جمع وتلفیقدن عبارت اولوب بو ایسه امور دینیه‌ده تلاعب اوله‌جغندن بالاجماع باطل اولدیغی کبی مثلا مذهب حنفی‌یه تقلیدا باشنك درتده برینی مسح ایتمش اولدیغی ابدستله نمازی بعد الادا مذهب مالکده تکمیلنی مسحك وجوبنه قائل اوله‌رق مذهب حنفیدن رجوعله قیلمش اولدیغی نمازك بطلانه قائل اولمق کبی بعدالعمل تقلیددن رجوعده مذهب مختارده بالاتفاق باطل اوله‌رق مذاهب اربعه‌یی بربرینه خلط ایدوب قاریشدیرمقدنده خلقی منع ایتمشلردر.

❁ فقهك مأخذی ❁

مسئله ۲۳ — فقهك مآخذی کتاب ، سنت ، اجماع امته قیاس فقها اولوب کتاب ولو بر حرف اولسون ایت جلیله‌در بناءً علیه (یا ایها الذین أمنوا اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم وایدیکم الی المرافق وامسحوا برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) آیت جلیله‌سنده اعضای مغسوله وممسوحه مطلق جمع افاده ایدن واو ایله عطف اولنمقله هر نقدر (ابدؤا بما بدأ الله) مقتضاسنه مخالف اوله‌رق مکروه ایسه‌ده خلاف ترتیب النان ابدست صحیح اوله‌رق نماز وامثالی بلا طهارت ادالری جائز اولیان افعال مکلفك ادالری جائز اولور .

وکذا (واحل لکم ماوراء ذلکم ان تبتغوا باموالکم) آیت جلیله‌سنده (با) طلب نکاح معناسنه متعلق بولنان ابتغانك مهر معناسنه مدخولی بولنان ماله الصاق واتصالنی افاده ایدوب نظمك خاص قسمندن اوله‌رق مدلولنده قطع افاده ایتمکله عقد نکاحك مهردن عدم انفکاکنی افاده ایدرك حین عقدده مهر تسمیه اولندقده قبل الدخول مفارقتله نصف مسما وبعدالدخول مفارقتله تکمیل مسما لازم کلدیکی کبی حین عقدده مهر تسمیه اولنماز ایسه بعدالدخول مفارقتله مهر مثلك تمامی وقبل الدخول مفارقتله بر چارشاف و بر کوملکله بر باش اورتوسندن عبارت اولان مهر متعه لازم کلور .

❁ سنت ❁

مسئله ۲٤ — سنت . قولا ویا فعلاً ویا تقریراً حضرت پیغمبردن صادر اولان شی اولوب علی الاطلاق جمله‌سنه سنت تعبیر اولندیغی کبی بالخاصه قولا صادر اولانه حدیث وخبر تعبیر اولنه‌رق متواتر، مشهور . آحاد اولمق اوزره

اوچ قسم اولوب اصول فقهده بیان اولندیغی اوزره خبر متواتر قرون ثلثه‌ده
کذب اوزره اجماع واتفاقلری عقلا تجویز اولنمیان رواة کثیره‌ایله نقل وروایت
بیوریلان اخبار رسول‌الله اولوب علم ضروری افاده ایتمکله نقل قرآن واوقات
خمسه‌ده نماز وعدد رکعتلری ورکوع وسجده‌لری ومقادر زکات کبی شرعیاتده
انکاری اکفار ایجاب ایدر .

❀ خبر مشهور ❀

مسئله ٢٥ — قرن صحابه‌ده خبر واحد اولوب قرن تابعینله تبع تابعینده
حد تواتره بالغ اوله‌رق علمای اسلامیه طرفندن تلقی وقبول اولنمقله طمانیت
ظن افاده ایدرك ایضاح الاشباهك ١٠٠١ مسئله‌سنده بیان اولندیغی‌اوزره مؤلفهٔ
قلوبك استحقاق صدقه‌دن اسقاطنی افاده ایدن (خذها من‌اغنیائهم وردها فی
فقرائهم) قول شریفنده اولدیغی کبی کتاب اوزرینه زیاده‌سی تجویز اولنوب
انکاری اکفار ایجاب ایتمز ایسه‌ده موجب ضلالتدر .

❀ خبر واحد ویا آحاد ❀

قرون‌ثلثه‌ده راویلری حدتواترو مشهوره بالغ اولمیان خبرلر اولوب اسلام،
عقل ضبط ، عدالت کبی راویلر حقنده کتاب وسنته عدم مخالفت کبی مرویلر
حقنده لازم اولان شرطلری جامع اولورسه مجتهدین عظام ایچون مضمونیله
افتا وحکم ایدرك عمل وغلبهٔ ظنی موجب ایسه‌ده انکاری اکفار ایجاب ایتمز .

❀ اجماع امت ❀

مسئله ٢٦ — هرعصرده مجتهدین عظام حضراتنك قولاً وفعلاً و اعتقاداً
بر حکم شرعی اوزرینه اتفاقلرندن عبارت اولوب عقلاً ونقلاً حجة قطعیه‌در .
بناءً علیه مقتضاسیله عمل و اعتقاد لازم اولوب حجیتنی انکار موجب اکفاردر .

❀ قیاس فقهاء ❀

مسئله **٢٧** — قیاس لغتده مطلقا برشیئی دیکریله تقدیر و تطبیق معناسنه
اولوب شرعده حقنده نص کتاب ویا سنت ویا اجماع وارد اولمیان برحادثه‌یی

علتده اشتراکلرینه بناءً بالاجتهاد منصوص علیه اولان حادثه‌یه تطبیقله مقیس علیهده ثابت اولان حکم نصی مقیسده اظهاردن عبارت اوله‌رق حجت مظهرهٔ ظنیه اولمقله کندیسیله شبهه ایله ساقط اولان حدود شرعیه اثبات اولنه‌ماز .

❊ فقهك حکم شرعیسی ❊

مسئله ۲۸ — فرضك توقف ایتدیکی فرض واجبك توقف ایتدیکی واجب نفلك توقف ایتدیکی نفل اوله‌رق مثلا نمازه نظرا طهارت کبی مکلفك اداسیله ذمتندن واجبك اسقاطنده محتاج اولدیغی بالجمله مسائل دینیه‌سنی اوکرنمك فرض عین و نصابه مالك اولمایان فقرایه مسائل زکات وحج ورجاله مسائل حیض ونفاس کبی غیر لازم اولانلری محتاج اولنلره اوکرتمك ایچون فرض کفایه اولوب بونلردن فضله‌سنی اوکرنمسی نافله اولمسیدر بناءً علیه بالجمله مکلفلره فرض اولان نماز واوروج وزکات وحج کبی عبادتلرك فرض اوله‌رق صحتلرنده توقف ایتدکاری شروط وارکان کبی احکام لازمه‌لرینی بیلوب اوکرنملری فرض عین اولمقله نمازله مکلف اولانلره ابدست وغسل وتیمم کبی لااقل برایتك حفظی فرض عین وکاملا فاتحهٔ شریفه ایله برسوره ویا اوچ آیت مقدارینی حفظ واجب اولوب زیاده‌سنی حفظ نافله اولور .

❊ فقهك نسبت فائده‌سی ❊

مسئله ۲۹ — علم فقهك اعمال ظاهره‌یه نسبتی علم عقائدك اعتقاده و علم ادابك اخلاقه نسبتی کبی اولوب علم عقائد تصحیح اعتقاده وعلم اداب تنویر قلوبله تهذیب اخلاقه خادم اولدقلری کبی علم فقهده بالجمله افعال مکلفی احکام شرعیه‌لرینه توفیقله واجبك ذمت مکلفدن اسقاطنه خادم اوله‌رق سعادت دینیه ودنیویه‌سنی تأمینه خادمدر .

❊ فقهك فضائلی ❊

مسئله ۳۰ — هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون) مقتضاسنجه بالجمله علوم وفنون کندیلری ایچون قیمت تقدیری قابل اولمیان بر جوهر گران بها اولمقله هیچ برحالده بیلنلر ایله بیلمیانلر بر اولمیه‌جغی بیاندن مستغنیدر زیرا

الناس من جهة التمثيل اكفاء * ابوهم ادم و امهم حواء

مفادنجه بالجمله افراد بشريه فطرة برعائلهنك افرادى و برآغاجك ميوهسى كبى يكديكرلرينك نظيرى اولهرق حسب الفطره بينلرنده هيچ بر وجهله فرق ورجحان بولنميهرق جملهسى حقيقت واحدهنك ماصدقى اولوب

ما الفضل الا لاهل العلم انهم * على الهدا لمن استهدى ادلاء

مفادنجه افراد بشر بيننده فضل ورجحان انجق كمالات ذاتيه وفضائل علميه وعمليه ايله تزيين ذات وتنوير صفات ايدن اهل علم وعرفانه منحصردر زيرا كنديلرى كسب كمال معارف ايدرك داخل دائرهٔ رشد و هدايت وواصل زروهٔ سعادت اولوب كرداب جهالته كرفتار اولهرق ساحل عز وعرفانه ارشاد طلبنده بولنانلره دستكير ورهبردرلر حالبوكه (ووزن كل امرئ ما كان يحسنه . والجاهلون لاهل العلم اعداء) مضمونجه نزد عقلاده هرشخصك قدر وقيمت و عزت وشرفى آنجق حائز اولديغى جوهر جليل علم وعرفان كبى فضل و كماليله متوازن و متناسب اولوب اشرف علوم اولان علوم دينيه وكمالات شرعيه اربابنك قدر وقيمتلريده حائز اولدقلرى سرمايهٔ فضائلك قيمت وشرفيله متناسب ومتوازن اولمسى ضرورى اولمقله (المرأ عدو لماجهله) مفادنجه كسوهٔ علم وعرفاندن عارى وسرمايهٔ فضل و ايقاندن برى بولنان جهلاى بى اذعان حليهٔ زيباى فضل وكمال ايله متحلى و ممتاز بولنان اهل كماله عدو بى امانلردر بناءً عليه هردرلو تكاسل و تهاوندن اجتنابله

(ففز بعلم ولاتجهل به ابدا الناس موتا واهل العلم احياء)

مفادنجه مايهٔ حيات وسرمايهٔ سعادت اولان فضائل علميه وكمالات عمليه واخلاقيه ايله تزيين ذات و تهذيب اخلاق وصفات ايدوب زنهار عوام كالهوام كبى حيات علم و ادرا كدن خائب و خاسر اولمقدن خلاصه چاليش زيرا

اخو العلم حى خالد بعد موته * و اوصاله تحت التراب رميم

وذوالجهل ميت وهو ماش على الثرى * يظن من الاحيا . وهو عديم

مفادنجه هرنقدر ارباب علم وعرفان حيات مستعاردن تجرد وانتزاع ايدرك محفظهٔ

جسمیه‌لری تحت ترابده متواری ومستور اوله‌رق رهین تراب وقرین خراب اولسه بیله آثار علمیه واعمال صالحه‌لری ثمره‌سیله الی‌الابد مرغ روحلری ریاض جنانده دانه چین صفا اولوب کسوۀ معارفدن عاری وحلیۀ کمالاتدن بری اولان جهلای بی اذعان هرنقدر عالم حس وخیالده مشی وحرکتله کروه احیادن ظن اولنسه‌لرده نشئۀ حیاتدن بریلردر .

باالخاصه فضائل فقه

مسئله ٣١ — هرعلمك فضل وشرفی انجق موضوع وغایه‌سنك فضل وشرفیله متناسب ومتوازن اولوب باالجمله علوم وفنون ایچندن علوم شرعیه وعلوم شرعیه ایچندن علم توحیدله علم تفسیرك موضوعلری ذات باری وصفات مقدسۀ الهیه اولدیغی کبی علم حدیث وسنتك موضوعلریده اشرف مخلوقات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك اقوال واحوالی بولنمسی شرفیله مفتخر ومباهی اولمغله باالجمله علوم وفنوندن افضل واعلا اولوب هرنقدر علم فقهك موضوعی احکام شرعیه جهتندن افعال مکلفین اولمسی اعتباریله فنون ثلاثه‌نك دوننده ایسه‌ده اساس عدیم الاندراسی اولان ادلۀ شرعیه‌یه استنادی وانلرك ثمرۀ فوادی وارسال رسل وانزال کتبك غایه وباعثی اولمسی اعتباریله فنون سائره‌دن افضل اولوب جمله‌سنك غایه‌لری حائز سعادت عظما اولمسی اعتباریله انلرایله متحد المآل اولدیغی بیاندن مستغنی اولوب (من یرد الله به خیراً یفقهه فی الدین) و(یؤت الحکمة من یشاء ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً) نصوص جلیله‌لری و (ماعبدالله بشیئ افضل من فقه فی الدین ولفقیه واحد اشد علی الشیطان من الف عابد ولکل شیئ عماد وعماد الدین الفقه) آثار جمیله‌لری علم فقهك فضل وشرفنه برهان باهر اولمغله .

تفقه فان الفقه افضل قائد * الی البر والتقوی اعدل قاصد
وکن مستفیدا کل یوم زیادة * من الفقه واسبح فی بحور الفوائد
فان فقیها واحداً متورعا * اشد علی الشیطان من الف عابد

نشیده‌سیله امر تحصیلنه تشویق و ترغیب بیورلمشدر . زیرا ارسال رسل و انزال کتبدن مقصد علم شرایع و احکامی تعلیم اولوب علم شرایع و احکام

ایسه علم فقهدن عبارتدر . بلکه (من عمل بما علم علمه الله علم مالم یعلم) مقتضاسنجه علم فقه بالجمله علوم و فنونك مادر حصوللريدر .

❀ فقهك موضوعيله تصوير مسائلى ❀

مسئله ۳۲ — هرعلمك موضوعى كنديسنده اعراض ذاتيه و احكام اصليه‌سندن بحث اولنان شيدن عبارت اولمغله علم فقهك موضوعى محكوم‌به اولان عبادات و معاملات و عقوبات و كفارات امثالى بالجمله افعال مكلفين اولوب محموليده وجوب . ندب . اباحه . حرمت . كراهت . صحت . فساد جواز امثالى احكام شرعيه‌دن بريدر بناءً عليه نماز . اوروج . زكات . حج . جهاد واجبلردر . زنا . سرقت . غصب حراملردر . اكل . شرب مباح . بيع واجاره جائز . بيع معدوم فاسد كبى قضيه‌لر مسائل فقهيه‌دندر .

❀ مكلف ❀

مسئله ۳۳ — عاقل وبالغدر زيرا تكليفه اهليت ايكى قسم اولوب برى اصل وجوبه اهليتدركه مدارى آنجق عقلدر ديكرى اداى واجبه اهليتدركه مدارى عقل ايله بلوغدر بونلردن محروم اولنلر هيچ بر شيئك ادا و اتيانيله مكلف دكللردر . بناءً عليه علم فقهده صبى ومجنون وبها يمك افعالندن بحث انجق ولى وصاحبلرينه عائد اولوب شرطلرينى جامع اولان عبادتلرينك صحتى و فقدانى حالنده عدم صحتيله حكم ايدلەرك بحث احكامى اسبابه ربط قبيلندن عقليدر .

❀ محكوم به اوله‌رق كنديلرينه خطاب شارع تعلق ايدن افعال مكلف ❀

مسئله ۳٤ — اعتقاديات . اداب . عبادات . معاملات. عقوبات . كفارات امثالى بر طاقم اقسام كليه‌يه منقسم اولوب اعتقادياتك اصول اجماليه‌سى جناب اللهه ملكلرنه . كتابلرنه . پيغمبرلرنه . يوم آخرته . قضا وقدره . خير وشر جمله‌سى جناب حقك مقتضاى اراده‌سى اولوب طاعت اوزرينه تفضلا مكافات ومعصيت اوزرينه مقتضاى عدلى اوله‌رق مجازاتله احقاق حق ايچون بعدالموت بعثله حشر جسمانى‌يه متعلق بالجمله احكام اصليه‌يى قلباً تصديق ايله لساناً آمنت بالله وملائكته

وكتبه ورسله واليوم الاخر وبالقدر خيره وشره من الله تعالى والبعث بعد الموت.
حق ديه‌رك اقراردن عبارتدركه (لااله الاالله) ديمك جمله‌سنى جامعدر.

❊ اداب ❊

مسئله ٣٥ — ادبك جمعى اوله‌رق متصف اولنلرى موجب عيب و شين
اولان رزائلدن محافظه ايدن ملكهٔ فضائل ومكارم اخلاقدن عبارت اوله‌رق
اصول اجماليه‌سى حكمت . شجاعت . عفت . عدالتدن عبارت اولوب حكمت
قوهٔ عقليه‌نك . شجاعت قوهٔ غضبيه‌نك عفت قوهٔ شهوانيه‌نك افراطله تفريط
بيننده اوساط وفضائلندن عبارت اولوب عدالتده قواى مذكوره‌نك ترتيب متوسط
اوزره وقوعلرندن عبارت اولديغى كبى ملك و ملتك محور بقا ومدار قواملرى
اوله‌رق (بعثت لاتمم مكارم الاخلاق) مقتضاسنجه اتمامى باعث رسالتدر شو
خصال مذكوره‌نك نقيضلرى ايسه قواى مذكوره‌نك افراطيله تفريطندن عبارت
اولان رزائلدر . بناءً عليه قوهٔ عقليه‌نك افراطى حيله كارلق معناسنه جربزه
تفريطى بله وغباوتدر وقوهٔ غضبيه‌نك افراطى تهور تفريطى جبن وقوهٔ شهوانيه‌نك
افراطى شره تفريطى خمود اولوب ترتيب متوسطك افراطى بشقه‌لرينى الداتمق
تفريطى هر حالده كنديسى الدانمقدن عبارت اوله‌رق جمله‌سى خصال مذمومه
واخلاق مردوده‌در. حسن اخلاق مفتاح سعادت. سؤ اخلاق ايسه باعث نكبت
وداعى ندامتدر. حسن اخلاقك خلاصه‌سى عدل واحسان اولديغى كبى باعث
خسران وداعى ندامت وخزلان اولان سوء اخلاقك نتيجه‌سى ظلم وعدواندر
حالبوكه (الملك يبقى بالكفر ولا يبقى بالظلم) مقتضاسنجه ظلم و عداون ملك
وملتك مانع بقا وباعث زواللريدر .

❊ عبادات ❊

مسئله ٣٥ — عبادتك جمعى اوله‌رق طابمق واطاعت وقوللق معنالرينه اولوب
اصول اجماليه‌سى عبادات خالصهٔ اصليه ايله عبادات التزاميه اوله‌رق ايكى قسم
اولوب عبادات اصليه (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) مقتضاسنجه انس
وجنك سبب خلقتلرى اولوب جناب حقك قوللرينه تفضلا احسان بيورديغى

نعم ظاهره وباطنه‌سنه قارشو شكرانهٔ ازدياد اولمق اوزره مجرد تعبد ايچون مشروع بيوريلوب نعمت بدنيه‌نك شكرينی ادا ايچون نماز واوروج كبی صرف عبادت بدنيه ونعمت ماليه‌نك شكرينی ادا ايچون زكات . صدقهٔ فطر . اضحيه . انفاق محارم كبی صرف عبادت ماليه ونعم بدنيه وماليه‌نك اجتماع واتفاقلرينك شكرينی انبا ايچون حج وجهاد كبی ماليه ايله بدنيه‌دن مركبه اوله‌رق اوچ قسم اولوب عبادت التزاميه دخی شكرانهٔ اقتدار اولمق اوزره جهت بره وصيت و وقف واعتاق و مناكحات امثالی مجرد طاعت قصديله ادا اولنان افعال مكلفدركه بونلر فی‌الاصل تعبد ايچون مشروع بيورلمدقلرندن افعال عاديه‌دن اولمقله عبادته اهل اولميان غير مسلملردن دخی وقوعلری صحيحدر .

عبادت خالصه ايسه بونلرك خلافنه اوله‌رق كرك وجوب ادا وكرك صحت ادالرنده اسلاميتله مشروطه‌در . [۱]

---

[۱] عبادت بدنيه‌دن مقصد اتعاب بدنله نفسی قهر ايدرك اوامر الهيه‌يی قبول ونواهيدن احتراز و اجتنابه مستعد قلمقدن عبارت اولوب بدناً بشقه‌لرينك ادالری ويا فديه ايله حاصل اولميه‌جغندن قياس اولان حال حياتده كرك بدنا وكرك فديه ايله بدليتك عدم جوازی ايسه‌ده بالنفس اداسندن موته قدر عجزك بقا و استمراری شرطيله خلاف قياس اوله‌رق يالكز هرم عذريله شيخ فانی حقنده (و علی الذين يطيقونه فدية طعام مسكين) آيت جليله‌سيله هركون ايچون صدقهٔ فطر مقداری بر فديه ايله صوم رمضانك تركی تجويز بيورلمش ايسه‌ده خلاف قياس ثابت اولان حكم بشقه‌سنه مقيس عليه اولميه‌جغندن هرمه قياسله اعذار سائره ايله صومده وصومه قياسله ولو هرم ايله نماز كبی سائر عبادت بدنيه‌ده هيچ بر وجهله نيابت جائز دكلدر .

زكات كبی عبادت ماليه‌دن مقصد محتاج اولنلره معاونت اولوب بشقه‌لرينك ادالريله دخی حصولنه بناءً تأديه‌لرنده مطلقا نيابت جائزدر .

حج كبی ماليه ايله بدنيه‌دن مركبه اولنلرده ماليه اولملرينه نظراً استطاعت بدنيه‌دن عجز حالنده بشقه‌سنی بدل كوندره‌رك نيابتله ادالری جائز ايسه‌ده بدنيه اولمسنه نظراً حال اقتدارنده بدليتله حجك اداسی جائز دكلدر بناءً عليه حجك فرضيتی عمری اولوب حال اقتدارده بدليتك عدم جوازنه بناءً بدل ايله بعدالادا كسب عافيت ايدرك بدناً اداسنه قادر اولدقده تكرار بالنفس اداسی لازمكلور اما بعدالموت جمله‌سنده فديه ايله اسقاط واجب جائزدر .

نماز حقنده (فان لم يستطع قاعدا فعلی القفاء يومیٔ ايماء فان لم يستطع فالله احق بقبول العذر منه) مقتضاسنجه طاعت بقدرالطاقه مشروعه اولمقله ولو ايما ايله واجبك اداسندن عاجز اوله‌رق فوت ايدوب قضالرينه قادر اولميه‌رق وفات ايدرسه اسقاط واجبله

معاملات

مسئله ٣٦ — معاملاتك اصول اجماليه‌سی امر معيشت وحسن معاشرتك تأمينيله هيئت اجتماعيه ومقتضای مدنيتی محافظه ايدرك سعادت دينيه ودنيويه‌يی استحصال ايچون مشروع بيوريلان معاوضات ماليه وبقای نسل ايله ابقای نوع ايچون مناكحات ومحافظهٔ حقوق ايچون مخاصمات ومحاكمات امثالی برچوق افعال مكلفيندركه ايضاح الاشباهك ٢٣٤ مسئله‌سنده بيان اولنان مقدارلری مجله‌ده مندرجدر .

عقوبات

مسئله ٣٧ — عقوباتك اصول اجماليه‌سی محافظهٔ حيات ايچون قصاص وديت ومحافظهٔ انسال وانساب ايچون حدزنا ومحافظهٔ اموال ايچون حدسرقت ومحافظهٔ عرض وناموس ايچون حدقذف ومحافظهٔ عقول ايچون حد شرب خمر ومحافظهٔ دين ايچون حدرده وحدود وتعازير سائره كبی زجر ومنع ايچون مشروع بيوريلان افعال مكلفيندركه سياست شرعيه ومدنيه جمله‌سندندر .

كفارات

مسئله ٣٨ — كفاراتك اصول اجماليه‌سی خطأ قتل ويا جرح ونقض يمين وقبل الامسال نيت ايلديكی صوم رمضانی بلاعذر اختياريله نهارا بوزمق وزوجه‌سنی ويا اعضای مخصوصه‌سنی كنديسنه مؤبد احرام اولان محارمنه بعدالتشبيه

وصيت لازم دكل ايسه‌ده حقوق باريناك اداسيله ذمتدن اسقاط واجبده اختيار لازم اولمقله ولو ايما ايله نمازك ادا ويا قضاسنه قادر ايكن فوت ايدوب قبل القضا وفات حالنده فديه ايله اسقاطلرينی وصيت لازمدر .

انفاذ وصايا تجهيز و تكفين و قضای ديوندن صكره اولمقله بيان اولنديغی وجهله وصيت ايتدكده ثلث مالی كفايت ايدرسه هر واجب ايچون صدقهٔ فطر كبی برر فديه ويريلور ثلث مالی كفايت ايلمز ويا مالی يوق ايسه برمقدار پاره استقراض اولنه‌رق دور طريقيله اسقاطلری و بعدالاجرا صاحبنه اعاده جائزدر ثلث مالندن زياده وصيت ايدرسه تنفيذی وارثلرك اجازه‌لرينه متوقفدر زيرا زياده‌سی آنلرك حقيدر ثلث مالی دينله مستغرق ايسه هر نقدر غرما اجازه ويرسه‌لردخی قضای دين تنفيذ وصايا اوزرينه تقديم اولنه‌رق حقوق عباد محافظه اولنور .

قصد مقارنت وحال احرامده ترك واجب ويا ارتكاب حرمتله واقع اولان جنايت حج كبى معصيتلرك محوى ويا ستري ايچون بداية عقوبت واداء عبادت اوله‌رق عتق رقبه ويامتواليا آلتمش كون اوروج وبونلردن عجز حالنده التمش فقيره اطعام طعام كبى فديه ايله مشروع بيوريلان كفارت قتل وكفارت يمين وكفارت افطار وكفارت ظهار وكفارت جنايت حج كبى افعال مكلفيندركه كفارت يميندن بشقه‌لرى مرتب اوله‌رق كفارت قتلده قادر اولانه ابتدا اعتاق رقبهٔ مؤمنه ديكرلرنده على الاطلاق عتق رقبه بوندن عجز حالنده متواليا التمش كون صوم بوندن عجز حالنده كفارت ظهار وافطارده اقشاملى صباحلى آلتمش مسكينه اطعام طعامله فديه كبى افعال مكلفين اولوب (فكفارته اطعام عشرة مساكين من اوسط ماتطعمون اهليكم اوكسوتهم اوتحرير رقبة فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام) مقتضاسنجه كفارت يمينده اطعام طعام ويا اكساى مساكين ويا تحرير رقبه‌ده مخير اولوب بونلردن عجز حالنده اوچ كون اوروجدر .

❁ امور دينيه‌نك مدارى ❁

مسئله ٣٩ — امدى ايضاحات واقعه‌دن مستفاد اولديغى وجهله احكام شرعيه‌لرى ادلهٔ شرعيه ايله ثابت اولان افعال مكلفين اعتقاديات. اداب . عبادات. معاملات. عقوبات. كفارات وبونلرك لوازم وفروعلرى كبى برطاقم اقسام عموميه يه منقسم اولوب امام اعظم حضرتلرى فقهى (معرفة النفس مالها وما عليها) ديو تعريف بيوره‌رق اقسام مذكوره‌نك جمله‌سنه تعلق ايدن علمه تشميل ايله فقه اكبر تسميه بيورمش ايسه‌ده موأخراً تعريف مذكوره عملاً قيدينك علاوسيله اعتقادياتله اداب اخراج اولنه‌رق آنلر ايچون مستقلاً بر فن تأسيسيله فن فقهده باشليجه موضوع بحث عبادات. معاملات. كفارات امثالى سائر افعال مكلفينه تخصيص اولنمشدر چونكه افعال مكلفينه تعلق ايدن بالجمله خطابات الهيه‌نك اثرلرى بولنان احكام شرعيه يا تصحيح اعتقادله كسب نجات ايچون كيفيت اعتقاده ويا تصفيهٔ قلوب وتهذيب اخلاق ايله كسب قربت ايچون كيفيت آدابه ويا اصلاح اعمال ايله ذمت مكلفدن اسقاط واجب ايچون كيفيت اعماله تعلق ايدرك جمله‌سى اصلاح معاش وتأمين معاده خادم اوله‌رق لسان حكماده حكمة عمليه تسميه اولونوب كيفيت اعتقاده تعلق ايدن

احكامه احكام اصليه و عتقاديه وكيفيت ادابه تعلق ايدنه احكام وجدانيه واخلاقيه وكيفيت اعماله تعلق ايدنه احكام عمليه وفرعيه تسميه اولنه‌رق احكام اصليه‌دن بحث ايدن علمه علم عقائد وعلم توحيد وصفات واحكام وجدانيه‌دن بحث ايدن علمه علم اخلاق وعلم آداب وتصوف واحكام عمليه‌دن بحث ايدن علمه‌ده علم فقه وعلم شرايع واحكام تسميه‌لريله يكديكرلرندن كسب امتياز ايدوب بالجمله ارسال رسل وانزال كتبدن مقصد الهى احقاق حقله محافظهٔ حقوق ايچون علم شرايع واحكامى تعليم اولمغله علوم سائره‌نك جمله‌سى علم فقهك مبادى ومقدمه‌سى مثابه‌سنده اولديغى بياندن مستغنيدر .

۞ مسائل فقهيه و احكام شرعيه‌نك مرجعلرى اعتباريله اقسامى ۞

مسئله ٤٠ — ايضاحات سابقه‌دن مستفاد اولديغى اوزره بالجمله مسائل فقهيه يا طاعات اوزرينه تفضلا اثابه و يا مقتضاى عدالت اوله‌رق معصيت اوزرينه مترتب استحقاق عقاب كبى صرف امر اخرته تعلق ايدرك مصالح اخرويه‌نك اصلاحنه مؤدى اولان ايمان واسلام وسائر اقسام عبادات كبى مأمور بهلر ايله زنا وقذف و سرقت ، امثالى حقوق بارى وحقوق عباده‌تعدى و تجاوز كبى منهى عنهلره منقسمه اولوب تعلق ايدن احكام شرعيه‌ده وجوب . ندب . حل . حرمت كبى خطابات الهيه‌نك اثرلرى بولنان احكام تكليفيه‌در .

ويا صرف امر دنيايه تعلق ايدوب بوده يااشخاصك تهذيب اخلاق وتصفيهٔ قلوب و تنوير افكاريله بقالرينى تأمين كبى مصالح دنيويه‌لرينى اصلاحه مؤدى اولديغى جهتدن بو قسملر حكمت عمليه‌نك تهذيب اخلاق قسمنه عائد اوله‌رق اصطلاح حكماده تهذيب اخلاق و تصفيهٔ قلوب تسميه اولنور وياخود اصول ايله فروع ومالك ايله مملوك وزجله زوجه كبى برجماعتك منزل اعتباريله مصالح مشتركه‌لرينى اصلاحه مؤدى اولان معاملاته تعلق ايدرك نوعك بقاسنى تأمين ايله عباداتله معاملات بيننده مشتركه‌در مناكحات كبى زيرا مكلفه كوره امر نكاحله اشتغالك نوافل عباداتدن اولى اولمسى و (النكاح سنتى فمن رغب عن سنتى فليس من) مقتضاسنجه تركى اوزرينه اظهارتبرى ايله تهديد و اخافه بيورلمسى وايجابنه كوره فرض . واجب . سنت . مستحب . مباح . حرام . مكروه

اولمسی عباداتدن اولمسنی وزوجه‌نك منافع بضعی بدلنده (ان تبتغوا باموالكم) مقتضاسنجه مهر اوله‌رق عوض مالی اقتضاسی و ایجاب وقبول ایله منعقد اولمسی و صحتنده شهادت شهودله مشروط اولوب ایجابی حالنده تحت قضاده داخل اولمسی معاملاتدن اولمسنی اقتضا ایدر و یاخود ۳۸ مسئله‌ده بیان اولنان كفارات كبی ذمت مكلفدن اسقاط واجبله ستر عیوب و محو ذنوبه تعلق ایدوب عباداتله عقوبات بیننده مشتركه اوله‌رق حكمت عملیه‌نك تهذیب اخلاقله سیاست مدنیه قسمنه راجعه اولور زیرا عبادت اولمسی تهذیب اخلاقك وعقوبت اولمسی سیاست مدنیه‌نك مقتضالریدر ویاخود ۳۷ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره نفوس بشریه‌نك حیات و انساب واموال و اعراض وعقول و ادیاننی محافظه ایچون حد شرعی اوله‌رق قصاص . دیت . حدزنا . حد سرقت . حد قذف حد شرب خمر. حدرده‌دن عبارت اولان عقوبات كبی تمدن اعتباریله مصالح مشتركه‌لرینی اصلاحه مؤدی اوله‌رق حكمت عملیه‌نك سیاست مدنیه قسمنه راجعه‌در بناءً علیه بروجه بیان ایضاحاتدن مستبان اولدیغی اوزره كرك وسائل وكرك مسائل بالجمله افعال مكلف احكام شرعیه جهتندن فقهه عائد اوله‌رق علم فقهك موضوعی احكام مذكوره جهتندن افعال مكلف اولوب محمولیده احكام مذكوره‌دن بری اولمغله مسائل فقهیه‌یه تعلق ایدن علم بالجمله مكلفینك مصالح دینویه‌لریله منافع اخرویه‌لرینی اصلاحه مؤدی اوله‌رق سعادت دینیه و دنیویه‌لرینی تأمین ایتدیكی جهتدن اصطلاح حكماده جمله‌سنه حكمت عملیه تسمیه اولنور چونكه هدایه‌نك بیانه كوره حكمت. بقدرالطاقة البشریه نفس الامرده علی ماهی علیه اعیان موجوده‌نك احوالنه علمدن عبارت اوله‌رق حكمت عملیه ونظریه اولمق اوزره ایكی قسمه منقسم اولوب مسائل مذكوره كبی مصالح دنیویه و منافع اخرویه‌نك اصلاحنه تعلق ایدرك سعادت دارینك تأمیننه مؤدی اولان قسمنه حكمت عملیه تسمیه اولنه‌رق تهذیب اخلاق وتدبیر منزل وسیاست مدنیه اولمق اوزره اوچ قسمه منقسم اولوب بیان اولندیغی وجهله بالجمله مسائل شرعیه مقاصد حكمیه‌یی محتویه اوله‌رق اقسام مذكوره‌یه راجعه اولدیغندن (یؤتی الحكمة من یشاء و من یؤتی الحكمة فقد اوتی خیراً كثیرا) آیت جلیله‌سیله احكام شرعیه‌یی مفید اولان علم فقهه‌دن حكمت وخیر كثیر ایله تعبیر بیورلمشدر بناءً علیه بالجمله

مسائل شرعیه مقاصد حکمیه‌دن عبارت اولنجه فقهای اسلامیه‌نك حکمای اسلامیه اولدقلری بیاندن مستغنی اولوب (الحکمة تزید الشریف شرفا وترفع المملوك مجالس الملوك) مقتضاسنجه علم فقه اهلنه دارینده باعث عزة وداعی رفعت وسعادت اولوب بالجمله ملل متمدنه‌نك قوانین اساسیه‌لری ایسه مناکحات ومعاملات وعقوباته عائده اوله‌رق معاملاته تعلق ایدن قسمنه قانون مدنی تسمیه اولنور. آنك ایچون بالجمله احکام شرعیه‌یی محافظه ایله وظائف عبودیتنی ایفا ایدن مکلف (ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل علیهم الملائکة الا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التی کنتم توعدون نحن اولیاؤکم فی الحیوة الدنیا وفی الاخرة ولکم فیها ماتشتهی انفسکم نزلا من غفور رحیم) تبشیراتیله مبشر اولان صنوف ناجیه‌دندر زیرا (ربنا الله) جمله‌سی بالجمله اصول اعتقادیاتی جامع اولوب (ثم استقاموا) جمله‌سی‌ده تعمیم بعد التخصیص اوله‌رق اقسام مذکوره‌نك جمله‌سنه شامله‌در زیرا استقامت ظاهراً وباطناً بالجمله وظائف عبودیتی حقیله ادایه متوافق اولدیغندن حضرت پیغمبر (شیبتنی سورة هود) قولیله (فاستقم کما امرت) خطاب الهیسنه اشارت بیورمشلردر .

❀ فقهك غایه‌سی ❀

مسئله ٤١ — مکلفك بالجمله افعال و اعمالنی احکام شرعیه‌لرینه توفیق وتطبیق ایدرك اصلاحیله ذمتندن مطلوب اولان واجبك اسقاطیله مقتضای فضل الهی اوله‌رق سعادت دارینه‌نائل اولمسیدر. زیرا (انا عرضنا الامانة علی السموات والارض) مقتضاسنجه بالجمله تکالیف الهیه ذمت مکلفده ادالری مطلوب اولان امانت الهیه اولوب (ان الله یامرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) مقتضاسنجه بروجه مطلوب الهی امانتی اهلنه ادا ایسه عقلا ونقلا واجب اولمغله ۳۱ مسئله‌ده اشارت اولندیغی اوزره ارسال رسل و انزال کتبدن حکمت الهیه بین العباد احقاق حقله اسقاط واجب ایچون اسباب سعادتدن بولنان احکام فقهیه‌یی تعلیمدر .

❀ حقیقت فقه ❀

مسئله ٤٢ — فقه لغتده علم بابندن مطلقا فهم ایدوب بیلمك معناسنه

وحسن بابندن فقاهت فقیه اولمق معناسنه احکام شرعیهٔ عملیه‌یی بیلمکدر وفتح بابندن فهم وادراک ده بشقه‌لرینی سبقت معناسنده استعمالیده مرویدر. اصطلاح شرعده فقهایه کوره کرك دلائلی وکرك بلا ادله لااقل اوچ مسئلهٔ عملیه‌یی حفظدن و صوفیه‌یه کوره علم ایله عمل بینی جمع یعنی مقتضای علمیله عملدن وعلمای اصوله کوره ادلهٔ تفصیلیه‌سندن مکتسب اولان احکام شرعیهٔ عملیه‌یی بیلمکدن عبارتدر بناءً علیه فقهایه کوره فقیه لااقل اوچ مسئلهٔ فقهیه‌یی حفظایدن صوفیه‌یه کوره مقتضای علمیله عامل اولان واصولیونه کوره ادلهٔ شرعیه‌سندن احکام شرعیه‌یی استنباطه قادر اولان مجتهدین عظامدر .

❀ ثمرهٔ خلاف ❀

فقهایه برشی وقف ویا وصیت صورتلرنده ظاهراولوب فقهایه کوره لااقل اوچ مسئله‌یی حفظ ایدن صوفیه‌یه کوره مقتضای علمیله عامل اولان اصولیونه کوره مجتهدین عظام حضراتی مستحق اولورلر .

❀ تنبیه ❀

مسئله ٤٣ — قانون‌ادب مقتضاسنجه‌معرفی بیلمك تعریفی بیلمکه وتعریفی بیلمکده‌مرکب اولدیغی قیود تعریفدن مقصدی بیلمکه متوقف اولمغله اصولیونه کوره حقیقت فقهی بیلمك اجزای تعریفدن بولنان ادله. تفصیلیه. اکتساب. احکام. شرعیه . عملیه قیدلرندن مقصدی بیلمك ایجاب ایدر .

❀ ادله ❀

مسئله ٤٤ — ادله دلیلك جمعی‌اوله‌رق لغتده ارشاد ویول کوسترن معناسنه اولوب اصطلاحده (مایمکن التوصل بصحیح النظرفیه[۱]) اوفی‌احواله الی مطلوب

---

(۱) نظر. ترتیب امور معلومة للتأدی الی‌المجهول) دیو تعریف اولنوب امورمعلومه ایله مقصد اثباتی مطلوب اولان مسئله‌نك موضوعیله محمولنی مشتمل اولان قضیه‌لر اولوب صحتیله مقصدده مثلا شکل اولدن ترتیب اولنان دلیلك صغراسی موجبه و کبراسی کلیه وحداوسطك مکرر اولمسی کبی شرائط انتاجی جامع اولمسیدر . مثلا نماز ویا زکات ویاصوم ویا حج واجبدر مسئله‌سنی اثباته توصل قصد اولندقده زیرا نماز ویا زکات ویاصوم ویا حج مأمور شارعدر وهر مأمور شارع واجبدر کبی که (تکرر ایدن مأمور شارعلر حداوسط اولوب انلر ترك‌اولندقده) اویله ایسه نماز ویازکات واجبدر دیمك لازمکاورکه اثباتی مطلوب اولان مسئله‌نك عینی اولوب‌مطلوب خبری دینور .

(١)خبری) دیو تعریف اولنور که کندوسنه ویا اثبات مطلوبده مدخلی بولنان احوالنه نظر صحیح ایله مطلوب خبری‌یه توصل ممکن اولان شی دیمك اوله‌رق دلیل مفرد ومرکبه شامل اولوب بومقامده ولو برحرف اولسون کتاب وسنت و اجماع مثله قیاس فقهادن عبارت‌اوله‌رق توصل اولنان‌مطلوب خبری‌ده اثباتی مطلوب اولان مسائل شرعیه‌درکه انلرده مثلا نماز ، زکات . صوم . حج . جهاد واجبلردر سرقت . زنا حراملردر. اکل . شرب مباحدر . بیع وشری وایجار واستیجار کبی معاملات مشروعه صحیح ویاغیرصحیح ونافذ ویا غیر نافذدر کبی موضوعلری افعال مکلف ومحموللری احکام‌شرعیه‌دن بری بولنان قضیه‌لردر .

تنبیه ⁂

مسئله ٤٥ — دلیل‌منطقی‌لااقل ایکی‌مقدمه‌دن‌مرکب اولوب‌دلیل‌شرعی‌ایسه بیان اولندیغی وجهله مرکب اولدیغی کبی ولو بر حرف اولسون باعتبارالوضع خاص وعام وباعتبار الوقوف ظاهر وخفی ونص ومأول و مفسر ومجمل وباعتبار الافاده بالعباده و بالاشاره وبالاقتضاء و بالدلاله و باعتبار الاستعمال حقیقة ومجاز وکنایه اولمسی کبی ادلهٔ شرعیه‌نك احکام شرعیه‌یی اثبات وافاده‌سنده مدخلی بولنان احوالنه نظر ایله مطلوب خبری‌یه توصل ممکن اولور مثلا نکاح صحیحك

---

(١) مطلوب خبری ایجاب ویا سلبله برحکمی مشتمل اولان جمله‌لراولوب صدق وکذبه احتمالی اعتباریله خبر وبر حکم افاده‌سی اعتباریله اخبار . دلیل ایله اثباتی مطلوب اولمسی اعتباریله مطلوب دلیلدن جزؤ اولمسی اعتباریله مقدمه مطلوبك موضعی بولنان‌حد اصغری اشتمالی حسبیله صغری و محمولی بولنان حدا کبری اشتمالی حسبیله کبری و دلیل اوزرینه ترتب ایلمسی عتباریله نتیجه . علمده سوأل اولنوب افادهٔ برهانله اثبات اولنمسی اعتباریله مسئله. صحت وثبوتی ادعا اولنمسی اعتبارتله مدعا تسمیه اولنه‌رق جمله‌سی ذاتاً متحده ولوب اعتبارا مختلفه اولمغله الفاظ مترادفه قبیلندندر .

دلیل‌ایله اثباتی‌مطلوب اولان مطالب اوچ قسم‌اولوب (١) یالکزدلیل نقلی‌ایله اثبات اولنوب سمعیات دینور احوال آخرت و حشر جسمانی کبی (٢) یالکز دلیل عقلی ایله اثبات اولنور ثبوت شرعك توقف ایلدیکی شیلردن وجود باری وقادرمختار اولمسی‌واثبات شریعت کبی زیرا بونلری دلیل نقلی ایله‌اثبات دور وتسلسلی مستلزم اولمقله انجق ادلهٔ عقلیه ایله اثبات اولنور . (٣) حدوث عالم و توحید باری کبی ثبوت شرعك توقف ایلدیکی شیلر اولوب هم ادلهٔ عقلیه وهمده نقلیه ایله اثبات اولنور تفصیلاتی کنز العقائد و مفتاح العقائد نام اثر عاجزیده‌در .

مهری استلزامی ﴿ واحل لکم ماوراء ذلکم ان تبتغوا باموالکم ﴾ ایت جلیله سنده
با ایله اثباته توصل کبی زیرا (با) متعلقنك مدخولنه الصاق واتصالی افاده یه موضوع
اولوب بو مقامده متعلقی بولنان ابتغا یعنی عقد صحیحك مدخولی بولنان امواله یعنی
مهره الصاق واتصالی افاده ایدوب نظمك خاص قسمندن اوله رق مدلولینك قطعیاً
وقوعنی افاده ایتمکله عقد صحیحك قطعیاً مهری ایجاب واقتضا ایدرك حین عقدده
مهر تسمیه اولنورسه قبل الدخول مفارقتله مسمانك نصفنی وبعد الدخول
مفارقتله تمامنی و اکر تسمیه اولنمامش ایسه قبل الدخول مفارقتله بر چارشاف
وبر باش اورتوسیله بر کوملکدن عبارت اولان مهر متعه وبعد الدخول مفارقتله
تماماً مهر مثلی ایجاب ایدرك عقد صحیحك مهردن انفکاکنك امتناعنی افاده
ایدر. وکذا اثبات واجبه نظراً (عالم) دلیل مفرد اولوب حدوث وامکان کبی
حالنه نظر ایله اثبات واجبه توصل اولنور. زیرا عالم حادث و ممکن اولوب
هر حادث ایچون بر محدث خالق وهر ممکن ایچون بر موجد مرجح لازمدر.

مسئله ٤٦ — تفصیلیه قیدیله مقصد مثلا وجوب صلاته نظراً (اقیموا الصلاة)
ووجوب زکاته نظراً (اتوا الزکوه) وصومه نظراً (فمن شهد منکم الشهر فلیصمه)
کبی معین اوله رق وارد اولان خطابات الهیه در بناءً علیه تفصیلیه قیدیله فقهك
تعریفندن مقلدك احکام مذکوره یه علمی خارج اوله رق علمنه فقه وکندینه فقیه
اطلاق اولنماز زیرا مقلدك علمی اقوال مجتهددن مکتسب اولوب اقوال مجتهد
ایسه ادلهٔ شرعیه دن دکلدر.

اکتساب اجتهاد معناسنه اولمقله احکام مذکوره یه علم باری وعلم ملائکه
وعلم رسولده خارجلردر زیرا انلرك علملری اکتساب واجتهاد طریقیله اولمیوب
بلکه مقتضای ذات باری اوله رق ضروریدر.

رسول اکرم افندمزك اجتهادی اولان علمنه فقه اطلاقنده اختلاف اولنمش
ایسه ده ظاهر اولان احکام مذکوره یه دلیل اولمسنه نظرا خارج اولوب دلیل
شرعیدن اکتسابنه نظرا داخل اولمسیدر.

احکامه علم قیدیله ذوات وصفات وافعاله علم واحکامی شرعیه قیدیله العالم
حادث کبی احکام عقلیه والشمس مشرقة والنار محرقة کبی احکام حسیه والفاعل
مرفوع والمفعول منصوب کبی احکام صناعیه یه عاملر وعملیه قیدیله الاجماع

حجة قطعية والقياس حجة ظنية كبی احكام نظريه‌لره علملرده خارج قاله‌رق هيچ برينه فقه وعالملرينه فقيه اطلاق اولنماز .

احكام

مسئله ٤٧ — احكام برشی اوزرينه ترتب ايدن اثر معناسنه حكمك جمعی اولوب بومقامده حكم ايچون برحاكم وبر محكوم‌به وبرده محكوم عليه لازم اولوب حاكم جناب الله ومحكوم به بروجه بيان فقهك موضوعی بولنان بالجمله افعال مكلف اولوب محكوم عليهده افعالنه خطاب الهی تعلق ايدن بالجمله مكلفيندر .

مسئله ٤٨ — حكم عندالشافعی خطاب‌الله تعالی المتعلق بافعال المكلفين يعنی افعال مكلفه تعلق ايدن خطاب الهیدن عبارت اوله‌رق اثری ايجاب وتحريم واباحه اولوب عندالحنفی) اثر خطاب الله تعالی المتعلق بافعال المكلف بالاقتضا اوالتخيير اوالوضع) ديو تعريف اولنوركه واجباتده بالاقتضاء ومندوباتده بالتخيير واحكام وضعيه‌ده بالوضع افعال مكلفه تعلق ايدن خطاب الهينك اثری اوله‌رق تكليفی ووضعی اولمق اوزره ايكی قسمدر . احكام تكليفه يافعل مكلفك وصفی اولور وجوب . ندب . اباحه . حرمت كراهت كبی زيرا بونلر نماز واوروج وزكات وسرقت وزنا امثالی افعال مكلفك وصفلری اولوب اقيموا الصلاة وفليصمه واتوا الزكاة والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما ولاتقربوا الزنا كبی تعلق ايدن خطابات الهيه‌نك اثرلريدر .

ويافعل مكلفك اثری اولوب فعل مكلف اولان بيع وشرانك اثری بولنان ملك رقبه ونكاحك اثری اولان ملك متعه واجاره‌نك اثری اولان ملك منفعت وطلاقك اثری اولان قيدنكاحك وعتقك اثری اولان قيد رقيتك زواللری كبی كه اختصاصات شرعيه ديلوب سببلريده بيع ونكاح وطلاق وعتاق وايجار امثالی افعال مكلفدن عقود وفسوخ امثالی تصرفات شرعيه‌در .

مسئله ٤٩ — فعل مكلفك وصفی اولان احكام شرعيه‌ده يااولا وبالذات صحت عبادتك مفهومنده معتبر اولان واجبك سقوطيله ذمت مكلفك خلاص وتفريغی كبی دنياده حاصل اولان مقاصد دنيويه قصد اولنوب قصد مذكور اعتباريله

فعل مكلف صحيح وياباطل وجائز ويافاسد ومنعقد ويا غيرمنعقد ونافذ ويا موقوف ولازم ويا غير لازم اولمسى كبى اقسامه منقسم اولور زيرا عبادتدن مقصد دنيوى شرطلرينك استجماعيله صحيح اولەرق اداسيله ذمه مكلفدن واجب اولان مطلوبك سقوطيله ذمت مكلفك فراغ وسلامتى اولديغى كبى معاملاتدن مقصد دنيوبده انفابيان اولنديغى اوزره صحيح ونافذ ولازم اولەرق فعل مكلف اولان بيع اوزرينه ملك متعه وطلاق اوزرينه قيد نكاحك ازالەسى وعتاق اوزرينه قيد رقيتك ازالەسنه ترتبى امثالى عقود وفسوخ كبى تصرفات شرعيەنك اثرلرى بولنان اختصاصات شرعيەلردر وياخود اولا وبالذات مفهوم وجوبده معتبر اولان فعل مكلف اوزرينه مقتضاى نيت اولەرق تفضلا ترتب ايدن ثواب ومقتضاى عدلى اولەرق تركى اوزرينه ترتب ايدن استحقاق عذاب كبى مقاصد اخرويه قصد اولنوب قصد مذكور اعتباريلەده فعل مكلف ايكى قسم اولوب برى اعذار عباد اوزرينه مبتنى اولميەرق ابتداء مشروع بيوريلان احكام شرعيه اولوب عزيمت دينور حال اقامەده صلات ظهر وعصر وعشانك دردر ركعت اولەرق فرض بيورلمسى وحال صحت واقامەده اداى صوم رمضانك وجوبى وابدستده بلا عذر چپلاق اياقلرى غسلك فرض اولمسى كبى .

ديكرى حرج عذرينه بناءً تخفيف وتسهيل ايچون حال سفرده عندالشافعى قصر صلات (عندالحنفى عزيمت معناسنه رخصت اسقاط اولەرق اكمال ايدلمز) ووقت صحت واقامتده قضا ايتلك اوزره حال مرض وحال سفرده ترك اداى صوم رمضان وشرائط صحتى جامع مستلر اوزرينه مسح وصوبى استعمالدن عجز حالنده ابدست وغسل بدلنده تيمم كبى اعذار عباد اوزرينه مبتنى اولەرق ثانياً مشروع بيوريلان احكام رخصت شرعيەدر .

❊ اقسام عزيمت ❊

مسئله ٥٠ — ميزاندن نقلاً تلويحك بيانىنه كوره اعذار عباد اوزرينه مبتنى اولميەرق ابتداء مشروع بيوريلان افعال مكلف مأموربه ومنهى عنه ومباح اولەرق اوچ قسم اولوب مأموربه فرض . واجب . نافله اولەرق اوچ قسم اولديغى كبى منهى عنهده . حرام وياتحريما وياتنزيها مكروه اولەرق اوچر قسملردر زيرا فعل مكلفك اتيانى واداسى مطلوب وتركى منهى وممنوع اولوبده طلب ومنع دلالة وثبوتا

دلیل قطعی(١) ایله ثابت ایسه اتیان واداسی فرض ترکی حرام اولوب فرضك بری فرض عین دیکری فرض کفایه اوله‌رق ایکی قسم اولوب فرض عین ایمان وبش وقت نماز و ادای صوم رمضان وزکات وحج کبی مکلفلردن بعضیلرك ادالریله دیکرلرندن ساقط اولماز دیکری جنازه نمازی وجهاد کبی فرض کفایه اولوب مکلف اولنلردن بعضیلرینك ادالریله مقصد حاصل اوله‌رق دیکرلرندن ساقط اولور مثلا جنازه نمازندن مقصد مغفرتله جنازه‌یه دعا وجهاددن مقصد اعدانك شرنی دفع ایله اعزازدین اولوب مکلف اولنلردن بعضیلرك ادالریله مقصد حاصل اولدقده دیکرلرندن ساقط اولور .

فعل مذکورك اداسنی طلب وترکندن منع یالکز دلالة ویا ثبوتاً دلیل ظنی ایله ثابت اولورسه اتیان واداسی واجب ترکی تحریماً مکروهدر واجب دخی واجب لعینه وواجب لغیره اوله‌رق ایکی قسم اولوب واجب لعینه صدقهٔ فطر وعندالامام اضحیه وصلات عیدین کبی ایجاب باریله واجب اولان افعال مکلف اولوب واجب لغیره منذوراتله مشروع فیهلر کبی ایجاب عبد ایله واجب اولانلردر. فعل مذکورك ترکی ممنوع اولمیه‌رق اتیان و اداسی مطلوب اولورسه سنت و مندوبه شامل اوله‌رق نافله‌در .

سنت ٢٤ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره قولاً ویا فعلاً ویا تقریراً حضرت پیغمبردن صادراولان شیلراولوب سنت هدی. سنت زائده اوله‌رق ایکی قسمدر. سنت هدی فرضلردن اول وصکره جابر نقصان اوله‌رق مشروع بیوریلان نمازلر وجماعت واذان واقامه کبی عباداتدن اولوب بلاعذر ترکی اسائت اقتضا ایدر. سنت زائده قیام و قعود ولباس امثالی عادات وسیر حضرت پیغمبریدن عبارت اولوب ترکی اسائت اقتضا ایلمز ایسه‌ده امتثالاً اداسی اثابه اقتضا ایدر . سنت هدا دخی مؤکده وغیر مؤکده و راتبه و غیر راتبه کبی قسملره منقسمدر .

فرض واجب بعضاً مترادف اوله‌رق استعمال اولندقلری کبی نفلده بعضاً واجب مقابلی اوله‌رق استعمال اولنوب قبل الفجر و قبل الظهر و بعدالظهر

(١) دلیلك ثبوتاً قطعیتی متواتر اولمسی وظنیتی غیر متواتر اولمسیله‌در. دلالة قطعیتی دخی ظاهر. نص. مفسر. محکوم اولمسیله ظنیتی ایسه بونلرك خلافنه اولمسیله‌در) بناء علیه (وامسحوا برؤسکم) مطلق مسحده دلالة و ثبوتاً قطعی اوله‌رق فرض ایسه‌ده تعیین مقدار ایله محلده مأول اوله‌رق ظنی اولمقله تعینلری واجبدر)

و بعدالمغرب و بعدالعشاء و بعدالجمعه قلنان صلات مسنونه ایله تراویح کبی سنن مؤکده‌لرایله وقبل‌العصر وقبل‌العشا قلنان دردر رکعت سنت مستحبه‌لرده‌ده شامل اولوب بو سنت مستحبه‌نك هر ایکی رکعتی بر نماز اولمغله هر قعده‌لری قعدهٔ اخیره اوله‌رق بعدالتشهد صلات شریفه وبرنجی قعده‌دن قیامده سبحانك و اعوذ بسمله و ضم سوره ایدیلوب سنن مذکوره‌نك جمله‌سنه سنن رواتب دینور .

❀ منهی عنه ❀

مسئله ٥١ — منهی عنه ترکی مطلوب اتیانی ممنوع اولان افعال مکلف اولوب طلب ومنعی دلالة وثبوتاً دلیل قطعی ایله ثابت ایسه ترکی فرض واتیانی حرام اولوب دلالة ویا ثبوتاً ظنی ایسه ترکی واجب و اتیانی تحریماً ودلالةً و ثبوتاً ظنی ایسه ترکی مندوب واتیانی تنزیهاً مکروه اولوب حرام دخی حرام لعینه و حرام لغیره اوله‌رق ایکی قسم اولوب اکل خنزیر و میته و شرب خمر کبی منشأ حرمت عین حرام ایسه حرام لعینه و بشقه‌نك مالنی تناول واتلاف و سرقت و غصب کبی منشأ حرمت غیری ایسه حرام لغیره‌در . زیرا اولکیلرده منشأ حرمت عین خنزیر ومیته وخمر اولوب ایکنجیلرده ایسه غیرك حقی تعلق ایلمسیدر . آنك ایچون صاحبنك اباحه‌سیله مباح و احلالیله حلال اولور . اثنای تقسیمده اشارت اولندیغی اوزره فرضك اتیانی وحرامك ترکی فرض و بالعکس حرام. واجبك اتیانی وتحریماً مکروهك ترکی واجب و بالعکس تحریماً مکروه اولوب مستحبك اتیانی و تنزیهاً مکروهك ترکی مستحب و بالعکس تنزیهاً مکروهدر .

کندی ملکنده تصرف کبی فعل مکلفك اتیان و ترکنه طلب و منع تعلق ایلمز ایسه مباح اولمقله فعل وترکی مساویدر . بناءً علیه ٣٣ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره بهایم ومجانین کبی غیر مخاطبلرك افعالی اقسام مذکوره‌دن خارجلردر . فرضلر ایله حراملر دلیل قطعی ایله ثابت اولدقلرندن انکارلری اکفار ایجاب ایدوب فرضك اتیانی وحرامك ترکی علماً وعملاً فرض اولمقله باعث اثابه وعکسلری فسق اوله‌رق داعی عذابدر .

بناءً علیه بالجمله افعال مکلف فرض ویا واجب ویا نافله ویا مباح ویا حرام

ویا تحریماً ویا تنزیهاً مکروه اوله‌رق یدی قسمه منقسم اولدیغی کبی تعلق ایدن
خطاب الهینك اثری اوله‌رق صفتلری بولنان احکام تکلیفیه‌ده فرضیت .
وجوب.. نفل. اباحه. حرمت تحریماً . تنزیهاً کراهت اوله‌رق یدی قسمدر .
عندالحنفی نذر کبی عبادته شروعده اسباب ایجابدن اولمقله نافله اوله‌رق
شروع اولنان عبادتك اتمامی واجب اولوب افسادی حالنده اعاده و قضاسی
لازمدر . زیرا (ولا تبطلوا اعمالکم) مقتضاسنجه ابطال عمل منهی عنه
اوله‌رق حرام اولوب حرامی ترك ایسه واجب اولمقله ادا اولنان مقداری
ابطالدن محافظه واجب اولوب بو ایسه باقی قالانی اتمامله حاصل اوله‌جغندن
شروع اولنان نوافلك اتمام اداسی واجب اولدیغی بیاندن مستغنیدر. امام شافعی
حضرتلری بلا لزوم شروع اولندیغندن حال ابتداسی اوزره ابقا اولنور دیه‌رك
نافله اوله‌رق اتمامنه قائل اولمغله بعدالشروع ترکی حلال اولوب افسادی حالنده
اعاده‌سی لازم دکلدر .

❁ احکام وضعیه ❁

مسئله **٥۲** — احکام‌وضعیه بر شی دیگر بر شیئك رکنی ویا علتی ویا سببی
ویا شرطی ویا علامتی اولمسیله حکم کبی بر شیئك حکم تکلیفی‌یه تعلقیله وارد
اولان خطاب الهینك اثری اولوب تعلق ایدن شی مثلا تحت ایمانه نظراً تصدیق
و اقرار و نمازه نظراً قیام و قرائت کبی حکم تکلیفیده داخل ایسه رکن
و خارج اولوبده لزوم قصاصه نظراً عمداً قتل وملك رقبه‌یه نظراً بیع کبی حکم
مذکورده مؤثر ایسه علت ومؤثر اولمیوبده ملك متعه‌یه نظرا شری ووجوب
ایمانه نظرا حدوث عالم ونمازه‌نظرا وقت وزکاته نظرا ملك نصاب وصومه‌نظرا
شهود شهر کبی فی‌الجمله موصل ایسه سبب وموصلده اولمیوب بلکه صحت صلاته
نظرا حدثدن ونجاستدن طهارت کبی موقوف علیه ایسه شرط وموقوف علیهده
اولمیوب بلکه تکبیرات انتقالیه کبی وجودنه دلالت ایدرسه علامتدر چونکه
احکام شرعیه وجوب جهتندن علله وافضا جهتندن اسبابه ووجود جهتندن
شروطه ووقوف جهتندن علامته تعلق ایدرك احکام مذکوره‌دن هر بریسنه
مخصوص اولان ابحاث لازمه اصول فقهده مذکوره‌در .

❀ محکوم به ❀

مسئله ٥٣ — کندیسنه خطاب الهی تعلق ایدرك محکوم به اولان افعال مکلف درت قسم اولوب (۱) منافع عامه‌یی اخلال وافساددن محافظه ایچون اتیانندن منع بیوریلوب صرف حق باریدر حرمت زنا کبی زیرا محافظهٔ انساب وانسال ایچون زنادن منع ایله حرمتك نفعی عمومه عائد اوله‌رق حقوق باریدن اولدیغندن هیچ برکیمسه‌نك اباحه‌سیله مباح واحلالیله حلال اوله‌ماز (ولله مافی السماوات والارض) مقتضاسنجه جناب حق مالك الملك اوله‌رق جمله کائنات خلق وایجاد جهتندن کندی ملکی اولوب انتفاع وتضرردن منزه اولدیغی حالده حرمت مذکوره‌یی حق باریدر دیه‌رك تخصیصك سببی حرمت زنانك عندالله عظمت وخطرنی انبا واظهاردر انك ایچون رجم وجلده کبی حد زنا حدود سائره‌دن اشددر زیرا فعل ایله جزا بیننده مناسبت مقتضای عقل وحکمتدر .

مسئله ٥٤ — (۲) منفعت خاصه‌یه تعلق ایدرك صرف حق عبددر غیرك مالنی تناول واتلافك حرمتی کبی که صرف منفعت مالکه تعلق ایتدیکندن صاحبنك اباحه‌سیله مباح واحلالیله حلال اولور .

مسئله ٥٥ — (۳) حق باریله حق عبد اجتماع ایدوب حق باری غالبدر حنفیلره کوره حرمت قذف کبی که جزاسی بولنان حد قذف مقذوفه‌دن عار زنایی ازاله ایچون مشروع بیورلمسی حق عبد اولدیغی ومناهیدن زجر ایله عالمی افساددن محافظه ایچون عقوبت اوله‌رق مشروع بیورلمسی حق باری اولدیغی افاده ایدر زیرا بالعموم حدود و زواجر عالمی افساددن محافظه ایچون مشروع بیورلمقله حق باریدر لکن عندالحنفی حق باری غالب اولدیغندن بعدالثبوت مقذوفه‌نك ابرا وعفوی وتقادم زمانله حد شرعی ساقط اولماز ومال اوزره صلح جریان ایلمز ومقذوفه طرفندن استیفا اولنماز زیرا حقوق بارینك استیفاسی خلیفه ونائبی بولنان حکومته مقصوردر ائمهٔ ثلثه عندنده حق عبد غالبدر (٤) حق باریله حق عبد اجتماع ایدوب حق عبد غالب اولاندر بالاتفاق حرمت قتل وحق قصاص کبی انك ایچون ایضاح الاشباهك ۳٥٨۳ مسئله‌سنده بیان اولندیغی اوزره (ادرؤا الحدود بالشبهات مااستطعتم) مقتضاسنجه جزاسی بولنان قصاص

حدود خالصه کبی شبهه‌ایله ساقط اولوب وقایهٔ حیاتله عالمی افساددن محافظه ایچون زجر وعقوبت اوله‌رق مشروع بیورلمسی حق باری اولدیغنه وجنایتك نفس عبد اوزرینه وارد اولمسی حق عبد بولندیغنه دلالت ایدوب لکن (ولکم فی القصاص حیوة) مقتضاسنجه حق عبد غالب اولدیغندن ولیسنك استیفاسی جائز اولوب ارث جریان ایدر وبالاجماع عبدك عفویله ساقط اولوب دیت گبی عوض مالیده صحیح اولور زیرا نفس عبدده جناب حق ایچون حق استعباد بولندیغی کبی عبد ایچونده حق استمتاع بولنمغله قصاصك مشروعیتیله هرایکی حق استیفا اولنه‌رق عالم افساددن محافظه اولنور.

❀ صرف حق باری تعلق ایدن افعال مکلف ❀

مسئله ٥٦ — حقوق مذکوره‌دن صرف حق باری تعلق ایدن افعال مکلف سکز قسم اولوب خلاصه‌سی (١) عبادت خالصه‌در ایمان وفروع ایمان کبی (٢) عقوبات خالصه‌در حدود مذکوره کبی (٣) عقوبت قاصره‌در حرمان ارث کبی (٤) عقوبتله عبادت بیننده دائره‌در کفارات کبی (٥) مؤنت معناسی بولنان عبادتدر صدقهٔ فطر کبی (٦) عبادت معناسی بولنان مؤنتدر عشر کبی (٧) شبههٔ عقوبت معناسی بولنان مؤنتدر خراج کبی (٨) بنفسها قائم اولان حق باریدر خمس غنائم ومعادن ارض گبی‌که ایضاحی بروجه آتیدر .

❀ افعال مذکوره‌دن عبادت خالصه ❀

مسئله ٥٧ — عبادات خالصه‌دن ایمان اصل اولوب عبادات عملیه انك فرعلریدر زیرا بلاایمان هیچ برعبادت صحیحه اولمیوب بالعکس صحیحدر اصل اولان ایمان ایله فرع بولنان عباداتده اصل ولواحق وزوائد اوله‌رق اوچر درجه واردر ایمانك اصلی تصدیق قلبی اولوب بروجهله سقوطی قابل دکلدر اقرار احکام شرعیهٔ دنیویه‌نك اجراسنه علامت اولمق اوزره دلیلی اوله‌رق لاحق اولوب دلسزده اولدیغی کبی تعذر واکراه واجبارده اولدیغی کبی تعسر عذرلریله سقوطی قابل اولوب مرة بعد اخری تکراری وفروع اعمال مکملات اوله‌رق زوائدندر .

مسئله ٥٨ — فروع ايمان اولان اعمال عبادتده اصل اولان نماز اولوب ديكرلرى انك لواحقيدر زيرا نماز معراج مؤمنين وباركاه الوهيتده مناجات جناب رب العالمين اولمقله بعدالايمان افضل فرائض اولوب (الصلوة عمادالدين فمن اقامها فقد اقام الدين ومن تركها فقد هدم الدين) مقتضاسنجه دينك ديرهكيدر.

نماز اعمال جوارح وافعال قلوبى مشتمل اولهرق نعم ظاهره وباطنهنك شكرنى ايفا ايچون مشروع قلنوب لكن نظركاه الهى اولان بيت معظمى استقبال واسطهسيله قربت اولوب ايمان ايسه بلا واسطه قربت اصليه اولمقله ايمان اصل نماز انك فرعيدر.

❀ زكات ❀

مسئله ٥٩ — دنيا نعمتى نعمت بدن ونعمت مال اولوب نماز نعمت بدنك وزكات نعمت مالك شكرينى ادا ايچون مشروع بيوريلوب مال ايسه نعمت بدنى محافظه ايچون يرادلمقله انك خادمى اولهجغندن نماز اصل زكات انك تالى وفرعيدر. (اقيموا الصلوة وآتوا الزكوه) كبى ٣٢ قدر آيت جليله و(بنى اسلام على خمس شهادت الا اله الاالله واقام الصلاة وايتاء الزكوة) مثللو احاديث شريفهده زكاتك صلاتى تعقيب وتواليسيده حكم مذكورى مؤيددر.

❀ صوم ❀

مسئله ٦٠ — هرنقدر صومده نماز كبى صرف عبادت بدنيهدن ايسهده لكن قربت وعبادت اولمسى قهر نفس واسطهسيله رياضت اولهرق مشروع بيوريلوب نفسك مقتضاسى بولنان شهوات ايسه صفت قبح اولمغله سببنك قبحنه بناً صوم ذكاتك دوننده اولهرق زكات اصل صوم انك فرعى مثابهسندهدر انك ايچون حديث شريف مذكورده اركان عمليهنك اوچنجيسى اولهرق زكاتدن صكره مذكوردر عبادت ماليه عبدك عبوديتنده صداقتنى انبا واشعار ايتديكى ايچون (انما الصدقات للفقراء) ايت جليلهسنده عبادت ماليهدن صدقه ايله تعبير اولنمشدر.

❀ حج ❀

مسئله ٦١ — حج زمان مخصوصده مكان مخصوصى فعل مخصوصله زيارت

مخصوصه‌دن عبارت اوله‌رق عبادت بدنیه‌ایله عبادت مالیه‌دن مرکب اوله‌رق قربت وعبادت ایسه‌ده لکن عبادت اولمسی وطننندن دور وعائله واحباسندن مهجور اوله‌رق قوت نفسی کسر واسطه‌سیله عبادت اولمقله صومه وسیله قبیلندن اوله‌رق صوم اصل اولوب حج انك فرعی مثابه‌سنده‌در.

مسئله ٦٢ — حجده زمان مخصوص . طوافه کوره عید اضحانك طلوع فجرندن اخر عمره قدر اولوب وقوفه کوره یوم عرفه‌نك زوالندن یوم نحرك طلوع فجرنه قدر اولان زماندر .

مکان مخصوص طوافه کوره بیت معظم اولوب وقوفه کوره جبل عرفاتدر.

فعل مخصوص طوافله وقوف اوزرینه مقدم اوله‌ق حج نیتیله میقاتلرك برندن احرامدر .

زیارت مخصوصه دخی بیت معظمی طوافله عرفاتده وقفه‌در .

مسئله ٦٣ — صلات . زکات . صوم . حج فرض عین اولوب جهاد فرض کفایه اوله‌رق جمله‌سنك دونننده اولمغله انلرك فرعی مثابه‌سنده‌در بناءً علیه حج صومك وصوم زکاتك وزکاتده نمازك وجهاد جمله‌سنك لواحقی اوله‌رق صلات اصل بونلر لواحقی اولوب سنن رواتبده نمازك زوائدندر زیرا (ان النوافل جوابر الفرائض) مقتضاسنجه نوافل مذکوره فرضلری مکمل اوله‌رق مشروع بیورلمغله فرضلرك اوزرینه زائده‌لردر .

مسئله ٦٤ — حقوق باریدن ایکنجیسی صدقهٔ فطرکبی کندوسنده مؤنت بولنان عبادتدر زیرا صدقه اوله‌رق صوم ایچون طهره اولمسی بوایجابنده غنانك وصحتنده نیتك شرط اولمسی عبادت اولمسنی وبشقه‌لرینك رأسلری سببیله واجبه اولمسی وکندوسنده مؤنت وکلفت بولنمسی مؤنت اولمسنی ایجاب ایتمکله عبادت مالیه‌ده شرط اولان عقل وبلوغ کبی اهلیت کامله شرط اولمیه‌رق مؤنت جانبی ترجیح اولنه‌رق زنکین اولان صبیان ومجانین کبی غیر مکلفلركماللرنده فطره قدرت ممکنه ایله واجبه اوله‌رق شیخین حضراتنه کوره ولی ووصیلری طرفندن ادا ایدیلوب امام محمد عندنده عبادت معناسی راجح اولوب بونلر ایسه عبادتله مکلف ومخاطب اولمدقلرندن قیاسله عمل ایده‌رك عدم لزومنه قائلدر .

مسئله ٦٥ — ٣ کندوسنده عبادت معناسی بولنان مؤنتدر عشر [١] کبی
زیرا عشر اعدانك تسلطنی دفع ایدن غزاة مسلمین ایله (انکم لتنصرون بـ (عاء)
ضعفائکم) مقتضاسنجه نصرت و مظفریتله دعا ایدن ضعفای مسلمینه صرف
اولنه‌رق حفظ اراضی‌یه سبب اولمقله مؤنت اولوب عبادت مالیه‌دن بولنان زکاتك
محلنه صرف اولنمقله کندوسنده عبادت معناسی واردر لکن مؤنت اولمسی اصل
اولان اراضی نامیه سببیله اولوب عبادت اولمسی ایسه تابع اولان محل صرف
حسبیله اولمقله اصل سببیله اولان مؤنت ترجیح اولنه‌رق کندیسنده عبادت معناسی
بولنان مؤنت عداولنمشدر.

مسئله ٦٦ — ٤ کندیسنده عقوبت معناسی بولنان مؤنتدر خراج کبی
زیرا خراج ارضه تعلقی حسبیله مؤنت اولوب جهاددن اعراض اوله‌رق نظر
شرعده سبب ذل اولان زراعتله اشتغال اعتباریله عقوبتدر لکن اراضی اصل
اولوب زراعته تمکن وصف اولمقله مؤنت معناسی اصل عد اولنمشدر. بناءعلیه
خراج ابتدأ اسلامه مشروع قلنمیوب بلکه مؤنت اولمقله عقوبت اولمق بیننده
متردد بولنه‌رق شکله عقوبت زائله اولمیه‌جغندن اهل خراجدن النان اراضی
خراجیه‌ده خراج ابقا اولنور.

---

[١] عشرك مشروعیتی کتاب. سنت. اجماع امتله ثابت اوله‌رق فرض اولدیغی عقلا
دخی ثابتدر. کتاب (وآتوا حقه یوم حصاده) آیت جلیله‌سی. سنت (ماسقت السماء ففیه العشر
وماسقی بغرب اودالیة ففیه نصف العشر) حدیث شریفی اولوب الی یومنا هذا اجماعده
بونك اوزرینه منعقد اوله‌رق نصاب وحولان حول وبقا شرط اولمیه‌رق کرك آز وکرك
چوق یغمور ویا نهر ایله صولنان اراضی عشریه‌نك بالجمله حاصلاتندن عشر واراضی خراجیه‌نك
حاصلاتندن خراج وقربه ویا طولوم ویا طولابله صولنان اراضیدن نصف عشر النور.

هرنقدر آیت جلیله مقدار مفروضده مجمل ایسه‌ده حدیث شریف تفسیر ایدرك مقداری
معلوم اولوب وجوب اداسنده نصاب وبقا شرط اولمدیغندن برصاع یعنی بیك قرق درهم
وعندالبعض یارم صاع مقدارینه بالغ اولمق شرطیله هر نقدر نصاب مقدارندن از اولسه
دخی عشر وخراج لازمدر حولان حولده شرط اولمدیغندن ولو سبزه اولسون بر سنه‌ده
قاچ دفعه حاصلات ویررایسه عشر ویا خراجی لازمکلور.

کرك عشر و کرك خراج عبادت خالصه اولمیوب بلکه اجرت ارض اوله‌رق مؤنت
اولدیغندن وجوبنده صاحبی ایچون اسلام وعقل و بلوغ وحریت کبی شروط عبادتله مشروط
اولمیه‌رق ولو وقف وغیر مسلم اولسون صبی و مجنون و مکاتب و مأذون فی التجاره اولان
کیمسه‌لرك اراضیلرندن و مدیون و متوفانك ترکه‌سندن آلنه‌جغی کبی صاحبی ویرمدیکی حالده
امام المسلمین طرفندن جبراً النوب محلنه صرف اولنور.

مسئله ٦٧ — عندالحنفی خراجله عشر اجتماع ایتمه‌رك اراضی عشریه‌دن خراج واراضی خراجیه‌دن عشرالنماز ایسه‌ده‌ائمهٔ ثلثه عندنده اراضی‌خراجیه‌ده عشر غله وحاصلاتنك زكاتی اولوب خراج ایسه رقبه‌سنك زكاتی اوله‌رق رقبه‌سندن خراجی وزرعندن عشری النور .

مسئله ٦٨ — (٥) كفارات . عقوبتله عبادت بیننده دائره اولوب نیتله مشروط اوله‌رق تحریر رقبه ویامحضا عبادت خالصه‌دن بولنان صوم متتابع ویا اطعام طعامله ادا اولنه‌رق جبری اولمیوب بلكه فتوی ایله لازم اولوب خطا ونسیان واكراه عذرلریله معذور اولنلره دخی لازم اولمقله اداسنده عبادت معناسی بولندیغی كبی ابتداء مشروع اولمیوب بلكه نهار رمضانده فرض اولان ادای صوم ولازم المحافظه اولان یمین وواجبات حج كبی وظائف مقدسهٔ دینیه اوزرینه واقع اولان جنایتلرك محوی ویاستری ایچون جزا اوله‌رق مشروع بیورلمقله وجوبا عقوبت اولوب اداء عبادتدر لكن كفارت افطارك غیریسنده عبادت جهتی غالبه ایسه‌ده عندالحنفی كفارت افطارده عقوبت جهتی غالبه اوله‌رق حدود شرعیه كبی غروب ظنیله قبل‌الغروب وكیجه ظنیله بعد الامساك جماع كبی خطا وسهو واكراه واجبار واضطرار وشبههٔ اباحه عذرلریله ساقطه اولوب جمله‌سی ستارة الذنوب اولدقلرندن كفارات تسمیه اولنمشلردر .

مسئله ٦٩ — (٦) طاعات طریقیله ادا ایدن مكلفك ذمتنه تعلق ایلمیوب بلكه بنفسه قائم وثابت اولان حق باریدر خمس غنائم ومعادن ارض كبی كه مجرد اعلای كلمةالله ایله اعزاز دین ایچون مشروع قلنان جهاد سببیله حاصل اوله‌رق حق باری اولمقله جمله‌سی حق باری اولمق ایجاب ایدرایسه‌ده جناب حق تفضلا وامتنانا درت خمسنی مجاهدینه‌احسان واباحه بیوروب آنجق برخمسنی رضای باری ایچون (واعلموا انما غنمتم فان‌لله خمسه وللرسول ولذی القربی والیتامی‌والمساكین وابن‌السبیل) آیت جلیله‌سیله تعداد بیوریلان‌مستحقینه‌صرف اولنمق اوزره استبقا بیوروب سلاطین عظام حضراتی اخذ وتوزیعنه تعیین وتولیت بیورلمشلردر . زیرا سلاطین عظام اقامهٔ حقوق بابنده نائب شرعدر

دفائن ومعادينده‌ خی حکم مذکرده غنایم کبی اولوب عندالحاجه خمس معادن
بولانه صرف اولنمق جائزدر .

مسئله ۷۰ — (۷) محافظهٔ انساب واموال واعراض وعقول ودین ایچون
عقوبت اوله‌رق مشروع بیوریلان حد زنا وحد سرقت وحد قذف وحد
شرب خمر وحدرده کبی عقوبات کامله اولوب لکن ۵۵ مسئله‌ده بیان اولندیغی
وجهله عندالحنفی حد قذفده حق باریله حق عبد مشترك اولوب حق باری
غالبدر .

(۸) قتل سببیله مشروع بیوریلان حرمان ارث کبی عقوبت قاصره‌در
زیرا حرمان ارثده مقتوله هیچ برفائده ونفع بولنمیوب مجرد ارتکاب جنایتدن
قاتلی منع ایچون مشروع بیورلمقله قاتل حقنده عقوبت قاصره‌در حد قذفدن
ماعداسی صرف حق باری اولوب حد قذفده حق عبدله مشترك اوله‌رق حق
باری غالبدر .

❀ اصل وخلف ❀

مسئله ۷۱ — حقوق مذکوره‌دن ایمانله فروع ایمان کبی عبادت خالصه
اصل وخلف اوله‌رق ایکیشر قسم اولوب لکن خلفیت کرك صریح وکرك
غیرصریح اولسون انجق یانصا ویا اشارة ویا دلالة ویا اقتضاء سمعله ثابت اولوب
رأیله ثابت اوله‌ماز (۱) حق باریدن ایمانده اصل اولان ذات باری وصفات
مقدسهٔ الهیه وملائکه ورسل کرام وکتب سماویه وقضا وقدر وخیر وشر وحشر
جسمانی امثالی بالجمله ضرورات دینیه‌یی قلبا تصدیق اولوب مجرد جزیه‌دن
خلاص ونسای مسلمه‌ایله ازدواج ووفاتی حالنده تجهیز وتکفین وغسل وصلات
جنازه واسلام قبرنه دفن کبی احکام اسلامیه‌نك اجراسنه علامت اولمق اوزره
شرط اوله‌رق اقرار تصدیق مذکوردن خلفدر بناءً علیه اسلامه اجبار
واکراهده اولدیغی کبی اقرار مذکور تصدیق قلبی مقامنه قائم اوله‌رق هرنقدر
نفس الامرده اصل اولان تصدیق قلبی بولنمسه‌بیله مجرد خلف اولان اقرار
اوزرینه احکام مذکوره اجرا اولنور زیرا تصدیق قلبی کبی امور باطنه‌ده
دلیل ظاهر امور باطنه مقامنه قائم اوله‌رق حکم شرعی دلیل ظاهر اوزرینه

اجرا اولنور ، اصالتنه بناءً هیچ بروجهله تصدیق قلبی سقوطی قابل دکل ایسه‌ده عجز واجبار کبی برعذره بناءً خلف اولان اقرار سقوطی قابلدر .

❁ احکام خلف ❁

مسئله ۷۲ — غیر مکلف اولان صغار ومجانینك ایمانلرنده انلرك عجزلرینه بناً ابوینلری ویااحد ابوینلرینك تصدیق واقرارلری انلرك تصدیق واقرارلرندن خلف اوله‌رق انلرك ایمان واسلاملریله صغار ومجانینك دخی اسلاملریله حکم اولنور بناءً علیه مجنون اولان غیر مسلمك زوجه‌سی مسلم اولدقده مرقومك ولیسنه اسلام تکلیف اولنوب قبول ایدرسه انلرك اسلامیتنه تبعا مسلم اوله‌رق نکاحلری ابقا اولنوب امتناع ایدرسه فسخله تفریق ایدیلور .

ابویندن کیمسه‌لری بولنماز ویا اسلام اولمازلر ایسه اسلام اولمقده صغارك اهل داره تبعیتلری ابوینلرینه تبعیتلرندن خلف اوله‌رق دارحربده اسیر ایدیلوبده دار اسلامه چیقاریلورلر ایسه داراسلامه تبعا مسلم اولوب اهل دارك تصدیق واقرارلری ایله اسلاملری انلرك تصدیق واقرارله اسلاملرندن خلف اولور . داراسلامه چیقاریلمیوبده دارحربده غنیمتله تقسیم اولنه‌رق برمسلمه اصابت ایدر ویا صاتیلیرلر ایسه انلره ویا اسیر ایدن اسلامه تبعا مسلم اولوب دارحربده وفات ایدرسه غسل وتجهیز وتکفین وجنازه نمازی کبی بالجمله احکام اسلام اجرا ایدیلور .

ایجابی حالنده قادر اولانه صوایله حدثدن طهارت اصل اولوب استعمالدن عجز حالنده تیمم اندن ویاتراب صودن خلف اوله‌رق عندالحنفی تیمم ویا تراب بدل مطلق وعندالشافعی بدل ضرورت اولمق اوزره اختلافیدر .

❁ شرط الخلفیت ❁

مسئله ۷۳ — خلفیتك شرطی اصلك ممکن معدوم اولمسیدر . زیرا اصل ممکن اولمسه سببیت منعقده اولمایه‌جغی کبی اصلك وجودی حالنده خلفه صیرورت اولنمایه‌جغندن مثلا بطریق الکرامه صوبك امکان وجودینه بناً (اذاقمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم الایه) و (وان کنتم جنبا فاطهروا) ایت جلیله‌لریله نماز

ومس مصحف وجنبه کوره تلاوت قرآن کبی بلا طهارة ادالری جائز اولمیان شیلری محدث مکلفك قصد ایلمسی اصل اوله‌رق صو ایله طهارتك وجوبنه سبب اولوب بعده صویی استعمالدن عجزك ظهورینه بناً (فلم تجدوا ماء فتیمموا صعیدا طیبا) مقتضاسنجه قادر اولنه قدر حکم وجوب تیممه انتقال ایدرك بلاطهاة ادالری جائز اولمیان شیلرك جمله‌سی تیممله جائز اولورلر ایسه‌ده اصل اولان صویك وجودیله استعماله قدرت حالنده خلف اولان تیممه صیرورت اولنه‌میه‌جغندن صو ایله طهارته قادر ایکن خلف اولان تیممله هیچ بری جائز اولماز.

❀ خلفیتده اختلاف ❀

مسئله ٧٤ — انفا بیان اولندیغی وجهله بالاتفاق حال عجزده تیمم طهارتدن خلف ایسه‌ده عندالحنفی خلف مطلق اوله‌رق حال عجزده قبل الوقت ایدیلان تیممله بعدالوقت مطلقا نماز وسائره جائز اولدیغی کبی (التراب طهور المسلم ولوالی عشر حجج مالم یجدالماء اولم یحدث) مقتضاسنجه بوزیلمدقجه بر تیممله الی غیر النهایه نماز جائز ایسه‌ده عندالشافعی طهارت مستحاضه کبی جواز صلاته مانع اولان حدثك بقاسیله برابر حال عجزده ذمت مکلفدن اسقاط فرض حاجتنه بناً تیمم خلف ضرورت اولوب عدم ضرورته بناءً قبل الوقت ایدیلان تیمم ایله بعدالوقت واجب اولان نماز جائز اولمیه‌جغی کبی بر فرضك اداسیله ضرورتك انتفاسنه بناءً بر تیمم ایله بر فرضدن زیاده فرض قلنماز لکن نوافل کثیره‌نك جوازیله قولنه بناءً جای نظردر .

❀ عندالحنفی خلفیتده اختلاف ❀

مسئله ٧٥ — عندالحنفی حال عجزده تیمم بالاتفاق بدل مطلق اولوب لکن خلفیتك الت ویا فعلده اولمسی اختلافی اوله‌رق (فلم تجدو اماء فتیمموا صعیدا طیبا) آیت جلیله‌سی و (التراب طهور المسلم ولوالی عشر حجج مالم یجدالماء اولم یحدث) حدیث شریفی مقتضاسنجه شیخین حضراتی الت طهارتده اوله‌رق ترابك صودن خلف اولمسنه قائل اولوب امام محمد حضرتلری ایسه اصالت و خلفیت افعال مکلفك وصفی اولمسنه بناءً فعل مکلف اولان تیممك طهارتدن خلف اولمسنه قائل اوله‌رق فعلده‌در .

❁ ثمرهٔ خلاف ❁

مسئله ٧٦ — شیخین حضراتنه کوره تراب صودن خلف اوله‌رق خلفیت الت طهارتده اولوب فعلده اولمدیغی جهتله حال اقتدارده صوایله طهارت کبی حال عجزده تیممده مستقلاً طهارت اولمقله متیممك متوضئیه و بالعکس اقتدالری جائز اولوب امام محمده کوره نفس تیمم طهارتدن خلف اولمقله راکع وساجدك مومی‌یه وصحیحك معذوره اقتدالری کبی متطهرك متیممه اقتداسی جائز دکلدر اشارت اولندیغی اوزره کرك آیت جلیله وکرك حدیث شریف شیخین حضراتنك قوللرینی مؤید اولمقله مختار اولان آنلرك قوللریدر .

✦ کتاب طهارت ✦

❁ مقصد ❁

مسئله ٧٧ — محکوم به اولان افعال مکلف اقسامندن عبادت (وماخلقت الجن والانس الا لیعبدن) مقتضاسنجه بالعموم انس وجنك سبب خلقتلری اولدیغندن هر وجهله اقسام سائره اوزره مقدم اولدیغی کبی عبادتك اقسامندن نمازده (الصلوة عمادالدین) مقتضاسنجه دینك دیره‌کی اوله‌رق بعدالایمان افضل فرائض اولمقله سائرلری اوزرینه مقدم اولوب (مفتاح الصلوة الطهور وتحریمها التکبیر و تحلیلها التسلیم) مقتضاسنجه فرائض صلاتدن طهارت دائرهٔ منجیهٔ صلاتك مفتاح مدخل وصحتی اوله‌رق جمله ارکاننده لازم بولندیغندن ابتدا احکام طهارتی بیانله مقصده شروعك لزومی بیاندن مستغنیدر .

❁ حقیقت طهارت ❁

مسئله ٧٨ — طهارت لغتده مطلقا نظافت وپاك اولمق معناسنه اولوب شرعده نماز و تلاوت قرآن و مس مصحف کبی بلا طهارة ادالری جائز اولمیان افعال مکلفك جوازنه مانع اولان احداث وانجاسدن ثوب وبدن ومکانی تمیزلمکدر . چونکه نماز معراج مؤمنین و مناجات رب العالمین اولمقله نمازده بولنان کیمسه

حضور معنویده جناب حقه مناجاتده بولنه‌رق قلباً حضور و خشوعله بدناً نظافت و طهارتك لزومی مقتضای عقل و حکمتدر .

❁ احداث ❁

مسئله ٧٩ — احداث حدثك جمعی اوله‌رق آبدستسزلك وجنبلك وحیض و نفاس حالنده بولنمق کبی جواز صلات و مس مصحف و تلاوت قرأن وطوافك صحتلرینه مانع اولان نجاست حکمیه‌دن عبارت اولوب بونلردن طهارت قادر اولانلره آبدست و غسل ایله عاجز اولانلره بونلردن بدل اوله‌رق تیمم ایله‌در .

❁ طهارت مذکوره‌نك سبب وجوبی

مسئله ٨٠ — مختار اولان کرك فرض و کرك نوافل مطلقا نماز و مس مصحف و جنبه کوره تلاوت قرأن کبی بلا طهارة ادالری جائز اولمیان شیلری محدث مکلفك قصد ایلمسیدر .

❁ وجوبنك شرطلری ❁

مسئله ٨١ — وجوبنك شرطلری عقل. بلوغ . اسلام . آبدست وغسل ویا تیممه قادر اولمق و حیض و نفاسك انقطاعلریله وقت صلاتك دارالمسیدر.

❁ صحتنك شرطلری ❁

مسئله ٨٢ — مرأه‌ده حیض و نفاسك انقطاعلریله مطلقا مکلفده اعضای مغسوله‌ده غسلك وممسوحه‌ده مسحك محل غسل و مسحی کاملاً استیعابلریدر.

❁ حکمی ❁

مسئله ٨٣ — بلاطهارة ادالری جائزاولمیان شیلرك جوازی اولوب حکمت و فائده‌سی تکفیر ذنوب و دفع شیاطین ونظافت مخصوصه ایله تنویر اعضا ومقام مناجاته مستعد اولمقدر .

❁ فضیلتی ❁

مسئله ٨٤ — (الوضؤ شطرالایمان و السواك شطرالوضوء ولولا ان اشق

على امتى لامرتهم بالسواك عند كل صلاة و ركعتان يستاك فيهما العبد افضل من سبعين ركعة لايستاك فيها) مقتضاسنجه اعمال ايمانله تزيد فضائل وثوابدر . زيرا مطلقا نظافت ثمرهٔ ايماندندر .

❁ صفتى ❁

مسئله ٨٥ — مطلقا نماز ايچون فرض قطعى و طواف و مس مصحف ايچون واجب اولوب بونلرك غيرى محللرده مستحب اولمسيدر . بناءً عليه ايجابى حالنده آبدست وغسل و بونلردن عجز حالنده تيمم فرض . واجب . مستحب اولور .

❁ اركانى ❁

مسئله ٨٦ — محل محل غسلى غسل ومحل مسحى مسح ايله ازالهٔ نجاستدن عبارتدر .

❁ آلتى ❁

مسئله ٨٧ — حدثدن طهارتك آلتى قادراولنلرده ماء مطلق وعاجز اولنلرده (التراب طهور المسلم ولو الى عشر حجج مالم يجدالماء اولم يحدث) مقتضاسنجه ترابه منحصر اولوب نجاستدن طهارتك آلتى بيان اولنهجغى اوزره يكرميدن زياده شيلردركه

وغسل ومسح والجفاف مطهر * ونحت وقلب العين والحفر يذكر
ودبغ وتخليل ذكاة تخلل * وفرك ودلك والدخول التغور
تصرفه فى البعض ندف نزحها * ونار وغلى غسل بعض تقور

نظميله جمع ايدلمشدر .

چونكه حدثدن طهارتله نجاستدن طهارت بيننده اوچ وجهله فرق واردر برى آلت طهارت ايكنجيسى محل طهارت اوچنجيسى كميت طهارتدهدر . آلت طهارتده فرقلرى بيان اولنديغى اوزره حدثدن طهارتك آلتى حال اقتدارده ماء مطلقه وحال عجزده تراب طاهره منحصراولوب نجاستدن طهارت ايسه يكرميدن زياده شيلردر . محل طهارتده فرقلرى حدثدن طهارتك محلى

اعضـای مخصوصه اولوب نجاستدن طهـارتك محلی ایسه انلرایله ثوب ومكانه شاملدر . كميت طهـارتده فرقلری حـدثدن طهارت متجزی اولمدیغندن محل غسل ومسحدن ولو برقيلك محلی خالی قالسه تمـام اولمدیغی حالده نجـاستدن طهارتده نجاست غليظه‌ده درهمدن ازی نجاست خفيفه‌ده ربعدن دونی معفولردر .

❁ دليللری ❁

مسئله ۸۸ — ابدست حقنده (اذاقمتم الى الصلوة فاغسلوا) وغسل حقنده (فاطهروا) وتيمم حقنده (فتيمموا صعيداً طيبا) ونجاستدن طهارت حقنده (وثيابك فطهر) ايت جليله‌لری اولوب (وثيابك فطهر) ايت جليله‌سی بالعباره ثيابك وبالدلالة بدنله مكانك لزوم طهارتنی افاده ايدر . زيرا نمازده انفـكا كی قابل اولان ثوبك طهارتی لازم اولنجه هيـچ برو جهـله قابل انفـكاك اولميـان بدنله مكانك لزوم طهارتلری بياندن مستغنيدر وهربريسی حقنده سنت واجماع امتده منعقددر .

❁ ابدست ايله غسل وتيمم بينلرنده فرق ❁

مسئله ۸۹ — واجب اولان غسل ايله تيممك مشروعيتلرنده سبقت حدث شرط اولوب ابدسـتك مشروعيتنده شرط اولمديغندن وجـوب غسلك دليلی اولان (وان كنتم جنبا فاطهروا) وتيممك دليلی اولان (وان كنتم مرضى اوعلى سفر اوجاء احدمنكم من الغـائط اولامستم النساء فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا) آيت جليله‌لرنده جنب وغائط ولمس نساء كبی حدثلرك سبقت ووقوعلرينه تعليقا تصريح بيوزيلديغی حالده وجـوب وضؤك دليلنده (اذاقمتم الى الصـلوة فاغسلوا) بيوريله‌رق يالكـز ارادهٔ صلوته تعليقله اكتفا اولنمشـدر . بناءً عليه غسل اوزرينه غسل وتيمم اوزرينه تيمم مشروع اوليه‌رق عبث اولوب ابدستده ايسه سبقت حدث شرط اوليه‌رق (وضؤ على الوضؤ نور على النور) مقتضاسنجه ابدست اوزره ابدست مستحب اولوب ابدسـته مداومت سبب شهادت ومذكر توحيددر .

مسئله ۹۰ — ايت وضؤ الك صكره نازل اولان سـورهٔ مائده ايتـلرندن

اوله‌رق بالاجماع مدنیه اولوب حدثدن طهارت ایسه بالاجماع فرضیت صلاتله
برابر قبل الهجره مكهٔ مكرمه‌ده تعلیم جبرائیل ایله فرض بیورلمشدر . بلكه
(هذا وضوئی ووضوء الانبیاء من قبلی) دلالتیله آبدست شریعت من قبلنادر
زیرا حضرت پیغمبر طهارتسز نماز قلمامشدر . بناءً علیه آیت وضوء بقای
وجوبك تأییدی كبی برچوق فوائد جلیله‌نك بیانی ایچون انزال بیورلمقله
طائفهٔ شیعه ورافضیلرك (وارجلكم الی الكعبین) آیت جلیله‌سنده جر قرائتیله
چپلاق آیاغه مسحك جوازیله لزومنه استدلاللری غیر واردر خصوصیله
(الی الكعبین) ایله ارجلك غایه‌لنمسیده حكم مذكوری تأیید ایدر زیرا محل
مسح ظهر رجل اولوب یانلری دكلدر .

مسئله ٩١ — غسل ایله تیممك اسباب موجبه‌لری محتمل الوقوع اولوب
آبدستده ایسه نمازكبی سبب وجوبك تكررینه بناءً محقق اولدیغنه اشارت ایچون
انلرده ان وابدست ایتنده اذا ایله ایراد ایدیه ایت وضوءك حكم نزولندندركه زمخشری

سلم علی شیخ النحاة وقل له * عندی سؤال من یجبه یعظم
انا ان شككت وجدتمونی جازما * واذا جزمت فاننی لم اجزم
قل فی الجواب بان ان فی شرطها * جزمت ومعناها التردد فاعلم
واذا لجزم الحكم ان شرطیة * وقعت ولكن لفظها لم یجزم

لغزیله اشارت بیورمشدر .

❁ آلت طهارت اولان صویك اقسام واحكامی ❁

مسئله ٩٢ — آلت طهارت اولان صو ماء مطلق وماء مقید وماء مخلوط
وماء مستعمل اوله‌رق درت نوع اولوب ماء مطلق یغمور ونهر وقیو وچشمه
صولری كبی عندالاطلاق فهمه تبادر ایدن صولر اوله‌رق محللرینه نسبتی تنویع
ایچون اولوب تقیید ایچون دكلدر زیرا جمله‌سی (الم تر ان الله انزل من السماء
ماء فسلكه ینابیع فی الارض) مقتضاسنجه سمادن نزول ایدن یغمور صولریدر .
هرنقدر آیت جلیله‌ده ذكر اولنان (ماء) لفظی سیاق اثباتده واقع ایسه‌ده
مقام امتناننده عموم افاده ایده‌جكندن اقسام مذكوره‌نك جمله‌سنه شاملدر
بناءً علیه ماء مطلق طاهر ایله بالاتفاق كرك حدثدن طهارت وكرك نجاستدن
طهارت جائزلردر .

❀ ماء مقید ❀

مسئله ٩٣ — کل صویی . قاون وقارپوز وسبزه واوزوم واصمه وطعام صولری وشیره وشربت وسرکه کبی کندیلرینه مخصوص اسملرایله تعبیر اولنه‌رق اطلاقی حالنده فهمه‌تبادر ایلمیان صولر اولوب هرنقدر کندیلریله نجاستدن طهارت جائز ایسه‌ده بالاتفاق حدثدن طهارت جائز دکلدر .

❀ ماء مخلوط ❀

مسئله ٩٤ — ایچنه یاپراق وحبوبات کبی اجسام طاهره قارشوب چوروبه‌رك چامور کبی قویولاشه‌رق اقسنه خلل کلان وغالب اوله‌رق سائر مایعات قارشان ویانظافت قصداولنمیه‌رق برشی حاشلانوب پشیریلان صولر اولوب هرنقدر رقتنه خلل کلمسه دخی ماء مقید حکمنده اوله‌رق بالاتفاق حدثدن طهارت جائز دکلدر .

اما صابون وصوده کبی طهارت قصد اولنان برشی ایله مخلوط اولور ویا قاینادیلورسه سیلاننه خلل کلمدکجه حدثرن جائزدر زیرا غسل صویی مغسول اوزرینه اقتمقدن عبارت اولمغله سیلانی لازمدر صویه قاریشان شی سود وسرکه کبی مایع طاهر ایسه اعتبار غالبه اولوب ماء مطلق غالب ایسه طهارت جائزایسه‌ده مغلوب ویا مساوی ایسه جائزدکلدر (تعیین غلبه) صویه قارشان مایع یالکز لونده مغایرایسه غلبه لونده ویالکز طعمده مغایرایسه طعمده هرایکی وصفده مغایرایسه ایکیسندن برینك غلبه‌سی اعتبار اولنوب ماء مستعمل کبی اصلا مغایر دکلسه اجزا اعتباریله تعیین اولنه‌رق غالبك مقتضاسیله حکم اولنور .

* ماء مستعمل ❀

مسئله ٩٥ — ماء مستعمل کندوسیله رفع حدث ویااسقاط فرض ویا قصد قربت حاصل اولان صولر اولوب مختار اولان طاهر وغیر مطهر اوله‌رق نجاستدن طهارت جائزایسه‌ده حدثدن طهارت جائزدکلدر . رفع حدث ایله مستعمل اولان کندیسیله ابدست آلنان ویاغسل ایدیلان صولر واسقاط فرض ایله مستعمل اولان جنب اولان محدثك اعضاسنه تماس ایدن صولر وقصد قربتله

مستعمل 'ولان ثواب قصديله قبل‌الطعام و بعد الطعام غسل یدکبی طاعت قصدیله استعمال اولنان صولردر .

مسئله ٩٦ — غسله نظراً جمله بدن عضو واحد اولوب ابدسته نظراً متعدد اولمغله غسلده برعضوده قوری قالان محل دیکر عضوده بولنان صو ایله ایصلادیله‌رق تمام اولور ایسه‌ده آبدستده محلندن انفصال ایله صو مستعمل اوله‌رق دیکر عضوده قوری قالان محلی یشارتمغله تمام اولماز .

* ماء مطلق *

مسئله ٩٧ — ماء مطلق دخی جاری وراکد اوله‌رق ایکی قسم اولوب ماء جاری اقان صولر اولوب کرك‌از وکرك چوق اوصاف ثلثه‌سندن بری تغیر ایتمدکجه نجاست قارشمغله تنجس ایتمیه‌رك حدثدن طهارت جائز ایسه‌ده تغیر ایدرسه تنجس ایدرك استعمالی جائز دکلدر .

* ماء راکد *

مسله ٩٨ ماء راکد اقمیان صولر اولوب بوده کثیر یعنی عندالحنفی بولندیغی محلك اوزری یوزارشونه وعندالشافعی قلتینه بالغ اوله‌رق وعندالمالك اوصافی تغیر ایتمیه‌رك چوق ایسه حوض کبیر اوله‌رق ماء جاری حکمنده اولوب اوصافی تغیر ایتمدکجه نجاست وقوعیله تنجس ایلمز ایسه‌ده اودرجه‌لره بالغ دکل ایسه حوض صغیر اوله‌رق کرك اوصافی تغیر ایلسون وکرك ایلسون مطلقا نجاست وقوعیله تنجس ایده‌رك استعمالی جائز اولماز .

مسئله ٩٩ — استعمال صویك یوزنده اولمغله ازلق وچوقلغنده درینلکك حکمی یوقدر بناءً علیه اوستندن اقوب التندن چیقمغله حوض صغیرك صوبی ماء جاری عد اولنمیه‌رق یوز آرشونه بالغ اولمیان حوضلر وصهرنجلر حوض صغیر اولمغله هر نقدر یکدرین اولسه‌لردخی مطلقا ایچلرینه نجاست دوشرسه تنجس ایدرك ایچلرنده بولنان صولرك جمله‌سنی چیقاروب یقامق لازمدر .

❀ قیولرك احکامی ❀

مسئله ١٠٠ — مساحهٔ سطحیه‌سی یوز آرشونه بالغ اولمیان قیولر کرك کوزلی

وكرك كوزسز اولسون حوض صغير اولەرق ماء راكد قليل اولمغله قياس اولان ايچلرينه مجرد نجاست دوشمكله ويادموى حيوان دوشوب تلف اولمقله كرك صولرى وكرك تماس ايتديكى شيلر تنجس ايدرك تطهيرى قابل اولمامسى واوستندن صو النوب التندن ق اينايەرق كريسندن كلسنه نظراً ماء جارى حكمنده اولەرق اوصافندن برى تغير ايلمدكچه تنجس ايلمامسى اكلاشيلورايسەده خلاف قياس اولەرق استحسانا ايچنه نجاست وقوعيله تنجس ايدەجكى كبى بيان اولنەجغى وجهله تطهيريده قابلدر انك ايچون مسائل الآبار تتبع الآثار بيورلمشدر.

❀ تنجس ايدن قيولرك صورت تطهيرى ❀

مسئله ١٠١ — قيولرك حكم تطهيرى ايچنه دوشن نجاستك انواعى اعتباريله اوچ درجه اولوب (١) ولو بردامله قان ويا بول كبى مايع نجاست قاريشور ويا انسان و قويون و قوزو وقاز واوردك كبى بيوك جثەلى حيوان دوشوب تلف اولور . ويا هر نەقدر دوشوب تلف اولان حيوان دموى يك كوچوك اولسه دخى شيشوب طاغيلور ويا تويى دوكيلور ويا اوزرنده نجاست بولونورسه صويك جملەسى تنجس ايدرك ابتدا انى چيقاردقدن صوكره صويك جملەسنى چيقارمق لازمدر . كريسندن كلەرك جملەسنى چيقارمق قابل اولماز ايسه قيونك قوفەسيله وجوباً ايكيوز ومندوباً اوچيوز قوفەصو چيقارمقله طهارتيله حكم اولنور ايسەده مختار اولان (فاسئلوا اهل الذكر ان كنتم لاتعلمون) مقتضاسنجه قيوده بولنان صويك مقدارى صو علمنه واقف ايكى شاهد عادلك شهادتلريله تقدير ايديلەرك اولمقدار صويك اخراجيله طاهر اولوب استعمالى جائز اولور .

مسئله ١٠٢ — قيونك تطهيرنده بومقدار صويك جملەسنى دفعةً چيقارمق لازم اولميوب بلكه برقاچ نوبتده چيقارمق كافى اولوب بومقدار صو چيقاريلدقده قيونك اغزندن قوقەنك آيريلمسيله هم قيو وهمده قوفه وسائره طاهر اولور (٢) درجەسى ايچنه دوشوب تلف اولان حيوان اوزرنده نجس بولنميەرق طاووق وكدى جثەلرنده متوسط اولوبده شيشوب طاغلمق و تويلرى دوكولمك كبى بر حال واقع اولماز ايسه بونلرى بعدالاخراج وجوباً قرق و مندوباً التمش قوفه صو

چيقارمق كفايت ايدر . (٣) درجه‌سی دوشوب تلف اولان حيوان اوزرنده نجس بولنميه‌رق شيشوب طاغيلميه‌رق وتويی دوكوله‌يه‌رك برفاره ويا سرچه كبی اوفاجق ايسه وجوبا يكرمی مندوبا اوتوز قوغه صـو چيقارمق كفايت ايدر . دوشوب تلف اولان حيوان بردن زياده ايسه اولكيلره قياساً معامله اولنور .

قيويه دوشن حيوانك اوزرنده نجس بولنيوب صاليه‌سی نجس ايسه صويه ملاقی اولميه‌رق حياً چيقاريلور ويا دوشوب تلف اولان حيوان قوربغه وينكچ كبی دموی دكل ايسه صو تنجس ايلمز ايسه‌ده خلافی حالنده جمله‌سی تنجس ايدرك جمله‌سنی چيقارمق ايجاب ايدر .

❀ صويی افساد ايدوب ايتميان حيوانلر ❀

مسئله ١٠٣ — چكركه . آری . سينك . بوجك . يلان . عقرب . ينكچ . قوربغه . بالق . پيره . تخته قوروسی كبی كرك بری و كرك مائی وياهم بری هم مائی دموی اولميان حيوانلرك صوده و سائر مايعاتده تلف اولملريله تنجس ايلمز .

مسئله ١٠٤ — سرچه و كوكرجين كبی اتی ينان قوشلرك ترسلری طاهر اوله‌رق صويی افساد ايليه‌جكی كبی محافظه‌سی متعذر اولديغندن اتی يتميان قوشلرك ترسلری‌ده افساد ايلمز ايسه‌ده طاووق . قاز . اوردكك ترسلری نجس اولوب انلردن محافظه ممكن اولمقله دوشدكلری صولری افساد ايدرلر .

يرتيجی قوشلرك ترسلری بك چوق اولورسه ثوبی وقابلرده بولنان صولری افساد ايدر ايسه‌ده ضرورته بناءً قيولری افساد ايلمز .

❀ ارتقلرك حكملری ❀

مسئله ١٠٥ — كرك انسان وكرك سائر حيوانلرك ارتقلرينك طاهر ومكروه ومشكوك ونجس اولمسی خصوصنده صاليه‌لرينك حكمنه وصاليه‌لرينك حكميده حاصل اولديغی اتلرينك حكمنه تابع اوله‌رق اتی طاهر اولنك كرك صاليه‌سی وكرك ارتغی طاهر ومكروه اولنك مكروه ومشكوك اولنك مشكوك ونجس اولنك نجس اولمسی ضروری اولمقله كرك مسلم وكرك غيرمسلم وكرك محدث وكرك طاهراغزلری

قوصمق وشراب كبی برشی ایله متنجس اولمدقجه ارتقلری مطلقا طاهر اوله‌رق
بلا كراهة استعمالی جائزدر زیرا انسانك اتی طاهر اولوب عدم اكلی (ولقد
كرمنا بنی آدم) مقتضاسنجه حرمت وكرامتنه مبنیدر بنـاءً علیه قویون وكچی
امثالی حیوانلرك اغزی طاهر اولدقجه ارتقلری طـاهر ومطهرلردر . وكدی
وسـائر اولرده بولنان فاره امثـالی حشراتك وسـوقاقلرده كزن طاوق وقاز
واوردك وشاهین واتمجه امثالی یرتیجی قوشلرك قاقلری كمیك اوله‌رق ارتقلری
طـاهر ایسه‌ده مكروه اولمقله بشقه طاهر صووار ایكن انلری استعمال مكروه
اولوب نفسنده طاهر مع الكرهه مطهراولمقله اویله صو وارایكن تیمم جائزاولماز.

مسئله ١٠٦ — حماراهلینك واندن متولد قاترك اتلرینه نظراً ارتقلرینك
نجس اولمسنه استحسـانا ترنه نظراً طـاهر اولمسی معـارض اوله‌رق مشكوك
الطهاره اولمقله اندن بشقه صو بولنمازایسه احتیاطاً انكله ابدست وغسله تیممك
علاوه‌سی ایجاب ایدر .

❁ ایچنه نجاست دوشن قیونك وقت تنجسی ❁

مسئله ١٠٧ — قیو. لاشه‌نك غیری نجاست وقوعنده (حادثه‌نك اقرب زمان
واقرب سببنه اضـافه‌سی اصل) اولمقله وقوعی وقتندن اعتباراً نجس اولمسیله
حكم اولنه‌رق صویك جمله‌سنی چیقـارمقله تطهیر اولنوب فاره وسـائر دموی
برحیوانك لاشه‌سی كوریلدكده وقت وقوعی معلوم ایسه بالاتفـاق اولوقتدن
دكل ایسه اقرب زمانه اضـافه ایله عندالامامین كوریلدیكی وقتدن وامام اعظم
حضرتلرینه كوره شیشمك وطاغلمق ویاتویی دوكولمـك كبی برحال كوریلور
ایسه اوچ كون واوچ كیجه اقدمدن وكورلمدیكی حالده احتیاطـاً بركون وبر
كیجه اقدم دوشمش عد اولنه‌رق انلردنصكره النان ابدسـت وایدیلان غسـل
ویقانان البیسه ایله قلنان نمازلر بونلرایله براعاده اولنوب احتیاطه رعایة مختار
اولانده بودر .

❁ حال اقتدارده غسلك وحال عجزه‌ده اندن ❁

❁ بدل تیممك اسباب موجبه‌لری ❁

مسئله ١٠٨ — جنبلك وانقطاع حیض ونفاس كبی حدث اكبرك وقوعی

اولوب جنبلك هم اركان وهمده قادينه شامل اولوب حيضله نفاس قادينه مخصوصدر .

جنبلكده ولو بلا انزال شهوتله غيبوبة خشفه ويا بلا دخول اويقوده احتلام ويا عندالامامين شهوتله منينك محلندن انفكاكيله مطلقا خروجى وابو يوسفه كوره شهوتله انفكاك وشهوتله خروجيدر . بناءً عليه ابو يوسفه كوره شهوتله محلندن ايرلمش ايكن امساك ايديله‌رك شهوتك سكونتندن صكره چيقمقله غسل ايجاب ايلمز حال سعه‌ده مختار اولان امامين قولى وحال ضرورة ويا مسافر اولديغى محلده‌سؤ ظن ايهامى كبى برحال وقوعنده ابو يوسفك قوليله عمل اوليدر .

❀ احكام تيمم ❀

مسئله ١٠٩ — تيمم لغتده مطلقا قصد معناسنه اولوب شرعده امت محمده مخصوص برخصلت جليله اوله‌رق صوبى استعمالدن عجز حالنده ٧٢ مسئله‌ده بيان اولنديغى اوزره عندالحنفى اندن بدل مطلق وعند الشافعى بدل ضرورت اوله‌رق نيتله ير جنسندن طاهر برشيئه ايكى اللرينى بركره وروب ايلرو وكرويه تحريك ايدرك بعده سيلكوب قاپليو يوزينه بعده بركره دخى وروب ديرسكاريله برابر اللرينى وقوللرينى مسحدن عبارتدر .

مسئله ١١٠ — (خلق الماء طهورا مالم يتغيراوصافه بالنجاسة) مقتضاسنجه تنجس ايلمدكجه صوفطرة طاهر ومطهر اوله‌رق عندالحنفى وسائلدن اولديغى ايچون ابدست وغسلك صحتلرنده نيت شرط دكل بلكه مسنون ايسه‌ده تراب فطرة ملوث اولوب مطهر اولمسى انجق قربت وطاعت قصدينه بناءً قصد ونيت معناسنه تيمم ايله امر اولنه‌رق تيممك صحتنده رفع حدثله طهارته نيت شرط اوله‌رق فرضدر .

❀ تيمله نمازك صحتنك شرطلرى ❀

مسئله ١١١ — تيمله نمازك جوازنده نمازكبى بلاطهارة اداسى جائزاولميان عبادة مقصوده‌يه نيت شرطدر . بناءً عليه قرائت قرأن ومس مصحف ودخول مسجد كبى بلاطهارة ادالرى جائز اولان ويامس مصحف كبى عبادة مقصوده‌نك

غیری ایچون ایدیلان تیمله نماز صحیح اولماز زیرا مثلا تلاوت قرأن هرنقدر عبادة مقصوده ایسه‌ده جنبك غیری یه بلاطهارة جائزه اولوب مس مصحف هرنقدر بلاطهارة جائز دکل ایسه‌ده لکن عبادة مقصوده دکلدر بلکه مقصود تلاوتدر بناءً علیه تیمله نمازك جوازنده هم عبادة مقصوده وهمده بلاطهارة اداسی جائز اولمیان عبادتك اداسی نیتیله ایدلمکدر .

❁ صحت تیمم ایچون صویی استعمالدن عجز ❁

مسئله ١١٢ — یا اصلا صو بولنمامقله ویابولنوبده کرك بدناً وکرك خارجاً برعذر شرعی‌یه بناءً ابدست لازم ایسه ابدستده وغسل لازم ایسه غسله قادر اولمامقله اولوب بویله عجزه سبب بردشمنك منعی کبی قول طرفندن ایسه قولك صنعیله حق باری ساقط اولمیه‌جغندن بویله تیمله قلنان نمازك حال اقتدارده اعاده‌سی لازم ایسه‌ده اصلا صویی بوله‌مامق ویامرض کبی عذر سماوی‌یه بناءً ایسه اعاده‌سی لازمکلمز .

❁ ابدستی بوزان شیلر ❁

مسئله ١١٣ — حقیقی وحکمی اوله‌رق ایکی قسم اولوب حقیقة بوزان شیلر اوکدن ویا ارقه‌دن چیقان بول وغائط وریح ولو سائر محلدن چیقان قان واریں وصاری صو کبی کرك خروجی معتاد وکرك قوم وقوردکبی غیر معتاد شیلرك خروجیله تطهیری واجب اولان محله تجاوزی اولوب بونلر ایله صاغ اولنلرك تیمم وآبدستلری بوزیلور ایسه‌ده میتك آبدستی بوزولمیه‌رق غسلی اعاده اولنمیوب بلکه یالکز چیقان محل غسل اولنور .

مسئله ١١٤ — آبدست وتیممی بوزمقده یاره اوزرینه باغلنان صارغی اوزرینه چیقان یاشلق سیلان حکمنده اوله‌رق ناقض اولوب اعاده ایدیله‌رك تجدیدی لازم کلور اغزطولیسی قوصمق واغزدن توکریکه غالب ویا مساوی اوله‌رق چیقان قانده ناقض اولوب توکرك غالب اولورسه ناقض دکل ایسه‌ده ممکن ایسه احتیاطاً اعاده‌لری لازمدر .

❀ نواقض حکمی ❀

مسئله ١١٥ — یانی اوزرینه ویا اویلقلری اوزرینه یتارق مقعدینی یردن آیره جق درجه اویومك ناقض ایسه ده مقعدی اصلا یردن آیریلماز ایسه ناقض دکلدر وکذا بایلمق وچیلدیرمق وسرهوش اولمق ناقض اولدقلری کبی ولوسهوا اویانق اولان بالغك نمازده قهقهه ایله کولمسی هم نمازی وهمده ابدست و تیممی ناقض اولوب ضحك یعنی یالکز کندیسی ایشیده جك درجه کولمسی نمازی بوزار ایسه ده ابدست و تیممی بوزماز تبسم هیچ برینی بوزماز بلا حائل مباشرت فاحشه ده ناقضدر .

مسئله ١١٦ — اصلك ثبوت وصحتنه مانع اولان هرشی خلفك صحتنه دخی مانع اوله جغندن آبدستك صحتنه مانع اوله رق نقض ایدن هرشی خلف اولان تیممیده نقض ایده جکی کبی ابتدا جواز تیممه مانع اولان هرشیئك وجودیده ناقض اوله رق صویی استعماله قدرتله ده تیمم بوزیلور .

وکذا ابتدا جواز تیممه مانع اولمیان هیچ برشی بعدالتیمم ناقضده اولمیه جغندن حاجت ضروریه ایله مشغول اولان صو معدوم حکمنده اوله رق ابتدا جوازینه مانع اولمدیغی کبی بعدالتیمم وجودیده ناقض دکل ایسه ده احتیاجدن فضله سی ناقض اولمقله ابدسته کافی صویك وجودیله ابدست بدلنده ایدیلان تیمم بوزیله جغی کبی غسله کافی صویك وجودیله غسل بدلنده ایدیلان تیممده بوزیلوب جنبلك عودت ایدرك غسل لازمکار .

❀ حکم مسح ❀

مسئله ١١٧ — ابدستده شرطلرینی جامع مستلر اوزرینه مسح حرج عذرینه بناءً غسلدن بدل اوله رق قولاً و فعلاً سنت مشهوره ایله ثابت اوله رق رافضیت وخارجیت تهمتنی ایهام ایتمدکجه اصالتنه بناءً ایاقلری غسل عزیمتله عمل اولمقله مسحدن افضل ایسه ده بویله برایهام بولنور ویا ابدست صویی ایاقلری غسله غیر کافی اولور ویا وقت غیر مساعد اوله رق کوریلان لزوم اوزرینه مدتی ظرفنده مستلر اوزرینه مسح لازمدر زیرا شیخین حضراتنی تفضیل وختنین

حضراتنه محبت ومستلر اوزرینه مسح اهل سنت علامتیدر. امام مالکه کوره مسافره جائز ایسه‌ده مقیمه جائز دکلدر رافضیلره کوره اصلا جائز دکلدر .

❀ اوزرینه مسح جائز اولان شیلر ❀

مسئله ۱۱۸ — بوغازلری دوشمیه‌رك طوپوقلردن یوقاری‌یه آیاقلری ساتر اولوب ایچنه صو کچمیان و دلنمیه‌رك درت بیك آدیم مقداری محله یورومکه متحمل اولان کرك دری وکرك بشقه شیلردن یاپیلان مست ولاپچین وپوطین حتی صحتنك شرطلرینی جامع اولان چوراب اوزرینه دخی مسح جائزدر .

❀ صحتنك شرطلری ❀

مسئله ۱۱۹ — مستلر اوزرینه مسحك جوازنده طوپوقلردن یوقاری‌یه قدر ایاقلری ساتر اولملری (۲) حدثك سرایتنی منع ایچون مستلر ایچنده بولنان آیاقلرك لااقل اوچ پرمق مقداری اوزرینه مسح ایدلمسی (۳) اوزرنده چیزمه وقوندره کبی برشی بولنمیه‌رق دلنمه‌دن درت بیك آدیم محله یورومکه متحمل اولمسی (٤) عندالحنفی وقت حدثده وعند الشافعی وقت لبسده طهارت تامه اوزرینه کیلمش اولمسی (٥) آیاقدن لا اقل اوچ پارمق مقداری باقی قالمسی (٦) اوچ پارمق مقداری دلیك ویرتقدن سالم اولمسی شرط اولدیغندن ولو بردانه‌سی بولنماز ایسه مسح جائز اولماز .

❀ مدت مسح ❀

مسئله ۱۲۰ — حضرت عمر وعلی و خزیمه بن ثابت وابی سعید الخدری وصفوان ابن‌عال‌وعوف‌ابن‌مالك وابی عماره وحضرت عایشهٔ صدیقه‌کبی برچوق اصحاب کرام حضراتنك اخبار وافاده‌لریله ثابت اولان (یمسح المقیم علی‌الخفین یوما ولیلةوالمسافر ثلثة ایام ولیالیها) خبر مشهوری وفعل رسول‌الله ایله ثابت اوله‌رق عنده الحنفی مستلری کیمش اولدیغی ابدستك بوزیلدیغی وعندالشافعی کیدیلدیکی وقتدن مقیم حقنده ایرته‌سی کون اولوقته‌قدر یکرمی درت ساعت ومسافر حقنده اوچ‌کون اوچ کیجه اولوب بومدتلرك مروردن صکره تکرار

ایاقلر ییقانه‌رق طهارت کامله اوزرینه کیلمدکجه مسح جائز اولماز امام مالك عندنده مسافره کوره بروقله مقید اولمیوب بلکه دیلدیکی مدت مسح ایدر .

❀ تبدل مدت ❀

مسله ۱۲۱ — مقیم اولان ماسح مدت مسحی منقضی اولمدن سفره چیقارسه مدة اقامت مدة سفره تبدل ایدرك اوچ کون اوچ کیجه مسح ایده‌جکی کبی مسافر اولان ماسحده اثنای مدتده اقامته نیت ایدرسه مدت اقامته تبدل ایدرك اندن زیاده مسح ایده‌مز .

❀ حکمی *

مسله ۱۲۲ بیان اولندیغی وجهله قولاً وفعلاً خبر مشهور ایله ثابت اوله‌رق علامت اهل سنت اولمقله انکاری اکفار ایجاب ایلمز ایسه‌ده موجب ضلالت اولمسیدر .

❀ جبیره وصارغی اوزرینه مسحك حکملری *

مسئله ۱۲۳ — قریق وچقیق اوزرلرینه صاریلان اغاجلره جبیره ویاره وچبان امثالی اوزرلرینه باغلنان بز وامثالنه صارغی دینوب کاملاً کسب عافیت ایتمدکجه غسل مضر ایسه ولو بلا طهارة باغلانیلسه‌لر دخی بلامدة اوزرلرینه مسح جائز اوله‌رق عین غسل حکمنده اولمقله دوشمرلریله مسح بوزلمیه‌جغی کبی غسلده دخی مسح جائز اولوب التلرینك اصلانمسیله دخی مسح بوزلماز .

❀ ارکان وضوءده مواضع اختلافله کیفیت اختلاف *

مسله ۱۲٤— بدایعك بیانه کوره (فاغسلوا وجوهکم) مقتضاسنجه آبدستده یوزی برکره غسل بالاتفاق فرض اولوب امرك تکراری عدم اقتضاسنه بناءً بردن زیاده‌سی اوچه‌قدر مسنوندر لکن مغسول مفروض بیاننده اختلاف اولنه‌رق عندالحنفی ظاهر روایتده غسلی فرض اولان حدود وجه بیان اولنمامش ایسه‌ده راویت اصولك غیریسنده بیان اولندیغنه کوره وجه مواجهه‌دن مأخوذ اوله‌رق حدودی طولا النك اوزندن عادة صاچ بتن محلدن چکه‌نك نهایتنه‌قدر وعرضاً ایکی قولاغك یموشاقلری اراسی اولوب هرنقدر کوزلرك واغز وبورنك

ایچلری وصیق اولان صقال وبیق وقاشلرك التلری حـدود وجهـده داخل اوله‌رق غسللری فرض اولمسی لازمکلور ایسه‌ده کوزلری غسـلك عمی ایراثی وعندالحنفی اغز وبورنك ایچلری وصیق اولان صقال وبیق وقاشـلرك‌التلری مواجهه‌دن خالی اوله‌رق کورنمدکلرندن وعندالشافعی صویك ایصـالنده حرج عذرینه بناءً بونلرك ظاهرلری فرض غسلده ظاهر بشره مقـامنه قائم اوله‌رق بونلر ایله مستور اولوب کورنمیـان محللری غسـلك فرضیتی بونلری غسله انتقال ایدوب سیرك اوله‌رق التلری کوریلنلرده غسلك بقای فرضیتی لازمدر عبدالله بلخی ایسه التلرینك مطلقا حدود وجهده دخولنه بنـاءً غسـللرینك فرض اولمسنه قائل اولمشدر .

مسئله ١٢٥ — (وایدیکم الی‌المرافق) مقتضاسنجه بالاتفاق دیرسکلره قدر برکره اللری غسل فرض اولوب لکن درسکلری غسلك فرضیتنده اختلاف اولنه‌رق ائمهٔ حنفیه عندنده غایت مغیاده داخل اوله‌رق غسللری فرض اولوب امام زفر (واتموا الصیام الی‌اللیـل) ده اولدیغی کبی عدم دخولنـه ذاهب اوله‌رق عدم فرضیتنه قائلدر .

مسئله ١٢٦ — (وامسحوابرؤسکم) آیتی‌علی‌اطلاق‌دلالة وثبوتاقطعی اولمقله بالاتفاق مسح رأس فرض اولوب ولکن مقدار مفروضی تعیننده مأول اولمقله اختلاف اولنه‌رق امام مالك حضرتلری (با) متعلقی بولنان مسحك‌مدخـولی بولنان رأسه الصاق واتصـالنی افاده ایدوب نظمـك خاص قسمندن اوله‌رق مدلولینك قطعیتنه بناءً رأس تکمیل باشـك اسمی اوله‌رق جمله‌سنی مسحـك فرضیتنی اقتضا ایدوب ولکن عرفا اکثرك کل مقامنه قیامنه بناءً هیچ اولمـاز ایسه اکثریسنی مسحك فرض اولمسنه قائل اولدیغی کبی امام‌شافعی حضرتلریده مسحله امر رأسی مسحـه تعلق ایدوب مسحت یدی بالمنـدیل وکتبت بالقلم وضربت بالسیفده اولدیغی کبی عرفا برشیئی مسحله امر ممسوحك کاملاً احاطه واستیعابنی اقتضا ایتمیوب بلکه اسمك ادنا مایطلق علیهنه متناول اولمسـنه قائل اوله‌رق ولو اوچ قیلك مسحیله فرضك حصولنه قائل اولمشدر .

ائمهٔ حنفیه ایسه مسحله امرالت مسح اقتضا ایدوب عادة الت مسح‌ایسـه اصابع ید اولوب اکثرك کل مقامنه قیـامنه بناءً لا اقل اوچ پارمق مقـداری محلی مسحك فرض اولمسنه قائل اولمشلردرکه ربع مقداری دیمکدر .

مسئله ۱۲۷ — اهل‌سنت عندنده (وارجلکم الی الکعبین) لامك نصبیله ارجل ایاق معناسنه رجلك جمعی اولوب اعضای مغسوله اوزرینه معطوف اوله‌رق چپلاق ایاقلری برکره غسللرینك و مقتضای سنت اوله‌رق مدتی ظرفنده شرائط مسحی جامع اولان مستلر اوزرینه مسحك جوازیله فرض اولمسنه قائل اولوب رافضیلر ایسه مشهور اوله‌رق جر قرائتنك ظاهر مقتضاسنه بناءً ممسوح مجرور اوزرینه عطفله چپلاق ایاقلری مسحك وجوبنه وحسن بصری حضرتلری قرائتینله عمل ایچون مسحله غسلك تخییرینه وبعض متأخرین مسحله غسل بینی جمعه قائل اوله‌رق مطلوب مفروضی تعیننده اختلاف ایلمشلر ایسه‌ده ۱۲۰ مسئله‌ده بیان اولنان خبر مشهوره بناءً مختار اولان چپلاق ایاقلری غسلك فرض اولوب شرائط صحتی جامع اولان مستلر اوزرینه مدتی ظرفنده مسحك جوازیدر .

❁ حدث اکبر اولان احوال نسانك احکامی ❁

مسئله ۱۲۸ — احوال مذکوره حیض ونفاس واستحاضه اوله‌رق اوچ قسم اولوب حیض لغتده اقمق معناسنه وشرعده نجاستدن اولدیغنه کوره بالغه اولان مرأه‌نك رحمندن اوچ کوندن اون کون اراسنده ظهور ایدن دمدن وحدثدن اولدیغنه کوره قان سببیله حرج عذرینه بناءً مدتی ظرفنده نمازك اصل وجوبنه وعدم حرجه بناءً صومك یالکز صحت اداسنه مانع اولان عذر شرعیدن عبارت اوله‌رق حال حیضده ترك اولنان نمازلرك حال طهرده قضالری لازم دکل ایسه‌ده هرنقدر صائمه اولسه دخی حال حیضده ادا ویاترك ایدیلان صومك حال طهرده قضالری لازمدر .

❁ مدة حیض ❁

مسئله ۱۲۹ — عندالحنفی حیضك اقل مدتی ساعت اعتباریله اوچ کون واوچ کیجه وعندالمالك اقل واکثری غیرمقدر اولوب عندالشافعی اقلی برقوله کوره برکون وبرکیجه دیکر قولنه کوره یالکز برکوندر . واکثر مدتی عندالحنفی اون کون واون کیجه وعندالشافعی اون بش کون اولوب عندالائمه بالاتفاق اقل مدتدن نقصان واکثر مدتدن زیاده کلان دمدم استحاضه‌ودم عذر اوله‌رق طهارتله مشروط اولان هیچ برشیئك جوازینی منع ایلمز .

بناءً علیه هرنقدر قان اقار ایکن اولسه دخی نماز وصومك ادالری جائز اولوب ترك ایتدکاری حالده قضالری لازمکلور اوچ کونله اون کون اراسنده کسیلوب اون بش کوندن اول تکرار کلیرسه کسیلدیکی کونلر دخی حال حیض اولمقله نماز واورج ومعاملهٔ زوجیه ودخول مسجد ومس مصحف وتلاوت قرأن کبی طهارتله مشروط اولان شیلری ادا جائز اولماز .

❁ نفاس ❁

مسئله ١٣٠ — نفاس لغتده قادینك طوغورمسی معناسنه وشرعده ولادتك عقبنده رحم مادردن ظهور ایدن قاندن عبارت اولوب چوجغك اکثریسنك خروجی تکمیل ولادت حکمنده اولەرق ابتدا باشی کلیرسه اکثریسنی تعیینده اعتبار کوکسنه وعکسنه کلیرسه کوبکنه‌در .

❁ مدة نفاس ❁

مسئله ١٣١ — عندالحنفی نفاسك اکثر مدتی قرق وامام مالکله امام شافعه عندنده التمش کون اولوب اقل مدتی بیان اولندیغی اوزره چوجغك ظهورندن عبارت اولەرق بالاتفاق محدود دکلدر .

❁ حکمی ❁

مسئله ١٣٢ — حکم نفاسدخی حکم حیض کبی ولو سجدهٔ شکر ویا سجدهٔ تلاوت اولسون مطلقا نمازك اصل وجوبنی وصومك یالکز صحت اداسنی وتلاوت قرأن ومس آیت ومصحف ودخول مسجد وطواف ومجامعت کبی شیلرك جوازینی منع ایدرك حرام قیلار شوقدر وارکه محلنك غیریده اختلاف نیتله حکم قرأن تخاف ایدرك (ربنا اتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) کبی ادعیه‌دن اولنلری دعا نیتیله و (لااله الاهو) کبی اذکاردن بولنانلری ذکر نیتیله و (الحمدلله رب العالمین) کبی ثنایی مشتمل اولنلری ثنا نیتیله تلاوت جائزدر .

❁ حکم ولادة ❁

مسئله ١٣٣ — اعضاسی ظاهر اولان سقط (قبل الوقت کرك حیا وکرك

میتا ظهور ایدن چوجق) اولسه دخی ولادت صاییله‌رق قادین نفاس اولوب
معتده‌نك عدتی تمام وجاریه ام ولد اولور .

❁ حکم استحاضه ❁

مسئله ١٣٤ — استحاضه بیان اولندیغی اوزره عندالائمه بالاتفاق حیض
ونفاسك اقل مدتندن از واکثر مدتندن زیاده کلان وَ طقوز یاشنه بالغه اولمیان
کوچوك قیزلردن واللی بش یاشنی تجاوز ایدرك حیضدن و فیضدن کسیلان
آیسه‌وکبه قادینلردن کلان قانلر اولوب عذر شرعی اوله‌رق نماز و اوروج
ومجامعت کبی جوازلری طهارتله مشروط اولان شیلرك جوازینه‌مانع دکلدر .
بویله اولان قادینلر معذوره اوله‌رق هرنمازك وقتنده قادره ایسه ابدست
لازم اولدقده ابدست وغسل‌لازم اولدقده غسل ایدوب عجز حالنده تیمم ایدرك
قان اقار ایکن‌دخی نمازی قلملری و اوروجی طوتملری جائزدر .

❁ حکم طهر ❁

مسئله ١٣٥ — حیض ونفاسك کسیلملرینه طهر دینوب گرك حنفی‌وکرك
شافعی عندنده ایکی حیض آره‌سنده اقل مدتی اون بش وامام مالك عندنده
اون‌کون اولوب اکثری ایچون حد یوقدر بناءً علیه اون‌کوندن اقدم حیض
و قرق کوندن اقدم نفاس کسیلوبده اون بش کوندن اقدم تکرار دم کلسه
کسیلمش‌اولان حیض کونلری حال حیض ونفاس کونلری حال نفاس‌عد اولنور

❁ نجاستدن طهارت *

مسئله ١٣٦ — نجاست غلیظه وخفیفه اوله‌رق ایکی قسم اولوب صوکبی
مایعك غیریسنده غلیظه‌نك درهم مقدارندن وخفیفه‌نك ربع مقداوندن آزی
معفو اوله‌رق جواز صلاته مانع دکللر ایسه‌ده زیاده‌لری مانع اوله‌رق ازاله‌لری
لازمدر مایعده بینلرنده فرق یوقدر جامد اولنلرده غلیظه‌نك درهم مقداری
وزنله (٧٠) دانه اربه مقداریله مایع اولنلرده ال آیه‌سیله تقدیر اولنور .

❁ غلیظه و خفیفه ❁

مسئله ١٣٧ — عندالامام غلیظه نجس اولدیغی اتفاق ادله ایله و عندالامامین

اتفاق ائمه ايله ثابت اولان شيلر اولقله عندالامام ادله‌نك عدم تعارضنه بناءً بالجمله آت وسائره كوبره‌لرى غليظه اولوب عموم بلوايه بناءً حقلرنده ائمه اختلاف ايدرك عندالامامين خفيفه‌لردر اتى يميان حيوانلرك اتلرى وبوللرى حقنده ادله وائمه‌نك اتفاقلرينه بناءً بالاتفاق غليظه اولوب اتى ينانلرك بوللرى بالاتفاق خفيفه ايسه‌ده اتفاق ادله وائمه‌يه بناءً انسانلرك و طاوق و قاز و اوردكك تره‌لرى وبدندن چيقان قان وسائره بالاتفاق غليظه‌لردر امام محمده كوره (عليكم بالبانها وابوالها) مقتضاسنجه اتى ينانلرك بوللرى طاهردر .

❀ نجاست غليظه اولان قان ❀

مسئله ١٣٨ — برعضودن چيقوب اقان قان اولوب طمارلرده بولنان قان محلندن آيريلمدقجه طاهر اولديغى كبى ات وجكر وطلاق وبوبرك وچكركه وبالق قانلرى وهر نقدر چوق اولسه دخى پيره و كهله قانلرى نجاستدن صايلمدقلرندن جواز صلاته مانع دكللردر شهيدلرك قانلرى كندى وزرلرنده بولندقجه طاهر ايسه‌ده باشقه شيئه اصابت ايدرسه نجسدر البيسه‌يه اصابت ايدن سوقاقلرك چامورلرى هر نقدر نجاستدن خالى دكللر ايسه‌ده عموم بلوايه بناءً عين نجاست اولديغى تعين ايدوب اكلاشيلمدقجه ضرورته بناءً معفو اوله‌رق جواز صلاته مانع دكلدر نجاست حقيقيه . مرئيه وغير مرئيه اوله‌رق ايكى قسم اولوب قان كبى نجاست مرئيه‌نك طهارتى اثرينك زواليله وبول كبى غير مرئيه‌ده طهارتى عندالحنفى صيقلمسى ممكن اولنلرده اوچ دفعه طمله‌سى كسيلانه‌قدر صيقارق وممكن اولميانلرده قوروده‌رق غسل ايله وعندالشافعى بردفعه غسل ايله حاصل اولور .

* مطهرات *

مسئله ١٣٩ — ٨٧ مسئله‌ده بيان اولنديغى اوزره حدثدن طهارت حال اقتدارده مطلق صويه وحال عجزده تراب طاهره منحصر ايسه‌ده نجاستدن طهارت مغسولاتده غسل وجلالى آينه مثللوده سيلمك وارض مثللوده قوروموق ودشه‌لمك واغاجده يونمق ولاشه مثللوده طوزه و شرابده سركه‌يه تحول وديده حقيقة ويا حكما دباغت وحيواناتده اهل كتاب اوله‌رق اهلينك محلندن بوغازلمسى ومنى

مثللوده چیتیله‌مك ومست کیلرده دلك وحمام قورنه‌سی مثللوده صویك برطرفدن
کیروب دیکر طرفدن چیقمسی وقیولرده ۱۰۱ مسئله‌ده بیـان اولندیغی اوزره
درجات ثلاث اوزره صو چیقـارلمسی ویا صوینی چکلمسی بغـدای وارپه مثللو
حبوباتده تقسیم ویارینـدن ازی تنجس ایدن بموقده حلاج اتمق وکوبرده‌ده یاقوب
کل ایتمك و زیتـون یاغی مثللوده صابون یاپمق ونجس محلی بللو اولمیـان ثوبده
لاعلی التعیین بر محلی ییقامق کبی شیلر اولوب جمله‌سی ۸۷ مسئله‌ده بیان اولنان
نظم مذکور ایله جمع ایدلمشدر .

❀ حکم حیوانات ❀

مسئله ۱۴۰ — اوزرلرنده نجاست بولنمدقجه خنزیردن بشقه بالجمله حیوانلر
حی ایکن طاهر اولوب تلف اولمقله تنجس ایدرلر لکن خنزیرك کرك دیریسی
وکرك اولوسی بالجمله اجزاسیله عین نجاست اولوب ضرورته بناءً قلیی دیکیشده
استعمال تجویز اولنمشدر .

❀ کتاب الصلات ❀

مسئله ۱۴۱ — صلات لغتده مطلقا دعا معناسنه اولوب صرف جاهل اولان
امی ایله دلسزك نمازلرنده بولنمدیغندن افعال معلومه وارکان مخصوصه‌دن عبارت
اولان نمازه نقل اولنمشدر افعال معلومه حدثدن طهارت . نجاسـتدن طهارت
ستر عورة . استقبال قبله ایله وقت ونیتدن وارکان مخصوصه‌ده افتتاح تکبیری .
قیام . قرأت . رکوع . سـجود . قعدهٔ اخیره‌ده تشهد مقداری اوتورمقدن
عبارتدر .

مسئله ۱۴۲ — ۵۸ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره محکوم به اولان افعال
مکلف اقسامندن نماز(الصلاة عماد الدین فمن اقامها فقد اقام الدین ومن ترکها فقد
هدم الدین) مقتضاسنجه دینك دیره‌کی ومعراج مؤمنین وبارکاه الوهیتده مناجات
مسلمین اوله‌رق کتاب و سـنت واجماع امتله ثابته اوله‌رق ضرورات دینیه‌دن
بعد الایمان افضل مافرض الله اولان عبادة خالصهٔ بدنیه‌دن اولوب بالجمله احکام
شرعیه‌سنه رعایتله جماعتله ادا ایدنلرك دنیاده اسلامیتله حکم ایدیله‌رك اوزرینه
بالجمله احکام اسلامیه اجرا وعقباده مستحق الطاف الهیه اولوب بلاعذر ترك ایدنلر

مستحق عذاب الهی اوله‌رق عندالحنفی ادا ایدنه‌قدر حبس اولنوب فرضیتنی انکار موجب اکفاردر .

❀ فرض نمازلری ترکك حکمی ❀

فی حکم من ترك الصلوة وحکمه * ان لم یقر بها کحکم الکافر
فاذا اقر بها وجانب فعلها * فالحکم فیه للحسام الباتر
وبه یقول الشافعی و مالك * و الحنبلی تمسکا بالظاهر
و ابوحنیفة لایقول بقتله * ویقول بالحبس الشدید الزاجر
والمسلمون دماؤهم معصومة * حتی یراق بمستنیر باهر

نظمیله فرض اولان نمازلری بلاعذر شرعی ترکك حکمنی بیانده ائمۀ اربعه‌نك قوللری جمع ایدلمشدرکه انکاری بالاتفاق اکفارنی واقرار ایدوبده بلاعذر عمدا ترك ایدرسه ائمۀ ثلثه عندنده قتل وعندالحنفی ادا ایدنه‌قدر حبس اولنور زیرا حق عبد ایچون حبس مشروع اولدیغی کبی حق باریننك اداسی ایچونده‌خی موافق عقل ومقتضای حکمتدر. نماز (بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لا اله الا الله واقام الصلوة وایتاء الزکوة وصوم رمضان وحج البیت من استطاع الیه سبیلاً) و(الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله وتقیم الصلاة وتؤتی الزکوة وتصوم رمضان وتحج البیت ان استطعت الیه سبیلا) حدیث شریفلری مقتضاسنجه ارکان اسلامیه‌دندر .

❀ صفتی اعتباریله اقسام صلاة ❀

مسئله ١٤٣ — فرض . واجب . نافله اوله‌رق اوچ قسم اولوب فرض اولانده فرض قطعی وفرض عملی اوله‌رق ایکی قسم اولوب فرض قطعی اولانده‌خی فرض عین وفرض کفایه اولوب فرض عین اوقات خمسه‌ایله صلات جمعه . فرض کفایه صلات جنازه اولوب فرض عملی اولان نمازده عندالامام صلات وتردر . هرنقدر صلات وتر امامین حضراتیله ائمۀ ثلثه‌یه کوره سنت مؤکده ایسه‌ده حضرت امامه کوره عملا فرض . اعتقادا واجب . ثبوتا سنتدر .

فوت اولورسه لزوم قضاسی وخارج شهرده حیوان اوزرنده عدم جوازی ورمضانده جماعتله جواز اداسی حضرت امامك قولنی مؤیدلردر زیرا قضا امرله

واجبك مثلنی اتیاندن عبارت اولمسی و نوافلك حیوان اوزرنده جواز اداسی ونوافلده جماعتك مکروه اولمسی صلات وترك وجوبنی تأیید ایدر .

﴿ واجب اولان نمازلر ﴾

مسئله ١٤٤ — واجب‌اولان نمازلرده یاایجاب باریله واجب‌اوله‌رق واجب لعینه‌در حضرت امامه کوره صلات وتر و بیرام نمازلری وسجدهٔ تلاوت کبی (صلات وترکبی بایرام نمازلریده امامین حضراتیله ائمهٔ ثلثه عندنده سنت مؤکده اوله‌رق نوافلدندر) ویا ایجاب عبدله واجب اوله‌رق واجب لغیره أولور صلوات منذوره و صلات طواف و بعدالشروع افساد ایدیلان نافله نمازلر کبی‌که عبدك فعلی اولان نذر وطواف وشروع سببلریله واجب اولمشلردر .

﴿ نافله نمازلر ﴾

مسئله ١٤٥ — نافله دخی یامؤکده‌در قبل الظهر وقبل الجمعه وقبل الفجر وبعد الظهر وبعد الجمعه وبعد المغرب وبعدالعشاء قلنان سنن نوافل ایله صلات تراویح وامامین حضراتیله ائمهٔ ثلثه‌یه کوره صلات عیدین ایله وترکبی

ویاغیرمؤکده‌در قبل العصر وقبل العشا قلنان سنتلر ایله صلات اوابین وتهجد وتحیهٔ مسجد وصلات ضحی وصلات وضؤ وصلات تسبیح وبرائه‌وقدر کبی نوافل سائره‌در .

﴿ احکام نوافل ﴾

مسئله ١٤٦ — عندالحنفی درت رکعتلی سنت مؤکده‌لرك درت رکعتی مستقلا برنماز اوله‌رق برنجی قعده‌لری قعدهٔ اولی اولمقله تشهد اوزرینه قصر اولنه‌رق صلوات شریفه وبعدالقیام سبحانك اوقونماز ودرت رکعتی برسلامله‌ادا اولنور. غیرمؤکده‌لرك هرایکی رکعتی برنماز اولدیغندن احکام مذکوره‌نك خلافنه اوله‌رق ادا اولنوب هرقعده‌سنده بعدالتشهد صلواة شریفه وبعدالقیام سبحانك و اعوذ بسمله اوقونوب بالجمله نوافلك هر رکعتنده بعدالفاتحه ضم سوره ایدیلور .

❀ فرض نمازلرك اسباب وجوبلری ❀

مسئله ١٤٧ — فرض اولان افعال مکلفك اصل وجوبلری و وجوب ادالری و وجود ادالری کبی امور ثلثه‌دن هربری ایچون برر سبب حقیقی وبررده سبب ظاهری اوله‌رق اسباب سته لازمدر .

❀ اصل وجوبك سبب حقیقیسی ❀

مسئله ١٤٨ — قوللری اوزرینه متوالیا توارد ایدن نعم الهیه‌در زیرا منعمه تشکر منعم علیه اوزرینه عقلا ونقلا واجب اولوب (لئن شکرتم لازیدنکم) مقتضاسنجه نعمته‌شکر ازدیاد نعمته باعث اولمقله بالجمله تکالیف الهیه‌نك فائده‌سیده مکلفینه عائد اوله‌رق جناب حق غنی مطلق اولمقله افعالی علل و اغراضدن بریدر لکن نعم مذکوره دائما بروقت ایچنده وارد اولدیغندن (اقم الصلاة لدلوك (لزوال) الشمس الی غسق (اول ظلمة) اللیل وقرآن الفجر) وامثالی آیت جلیله وسنن سنیه مقتضالرنجه نعم مذکوره‌یه ظرف اولان وقتلر وجوب عبادته سبب ظاهر اوله‌رق تجدد وتکرر ایتدکجه مسبب اولان وجوب عبادتده تکرر ایدرك تجدد ایدر والامر تکرار اقتضا ایلمیه‌جکندن تکرارلری مقتضای امر اولمیوب بلکه تکرر اسبابك مقتضاسیدر .

❀ حکم سبب ❀

مسئله ١٤٩ — سبب تحقق ایتمدکجه مسببك عدم تحققنه بناءً سبب اولان وقت کیرمدکجه مسبب اولان نماز و سائر واجبات واجب اولمیه‌رق قبل الوقت قلنان نماز وسائره نافله اوله‌رق انکله بمدحلول الوقت وجب اولان واجبات مکلفك ذمتندن ساقط اولمیه‌جقلری کبی عندالحنفی سبب اولان و قتلر خروج ایدرك منقضی اولمدقجه (ذمت مکلفده وجوب ادالری تقرر ایتمیه‌جکی جهتله) قبل الادا وقت چقمدن وفات ایدرسه فوت اداسیله‌ده مسئول و مؤاخذه اولنماز و سفره چیقارسه قصر ایدر زیرا شروعه مقارن اولمدقجه اداسیله خطاب الهی وقتك اك صوك جزؤنده توجه ایده‌جکندن اندن اقدم اداسیله مکلف دکلدر

ائمهٔ ثلثه عندنده ایسه درت رکعت ادا ایده‌جك مقدار زمانك مروریله نمازك اداسی کاملاً واجب اولوب اندن صکره سفره چقارسه قصر ایدلمز (بدایع) بناءً علیه اصل وجوبك سبب حقیقیسی نعم مذکوره وسبب ظاهریلریده وقتلریدر .

❀ وجوب ادانك سبب حقیقی و ظاهریلری ❀

مسئله ١٥٠ — سبب حقیقی نمازه کوره (اقیموا الصلوة) و صومه کوره (فلیصمه) وزکاته کوره (اتوا الزکوه) کبی خطابات الهیه ایله طلب ادانك فعل ادایه تعلقی اولوب سبب ظاهریلریده ادانك شروعه مقارن اولدیغی جزؤ وقتدر بناءً علیه شروعه مقارن اولمدقجه سبب ادا جزؤ اخیرده طلب اداسیله توجه ایدن خطاب الهیدر

❀ وجود ادانك سبب حقیقی وسبب ظاهریلری ❀

مسئله ١٥١ — سبب حقیقی جناب حقك اداسنی دیله‌یوب یراتمسی وسبب ظاهریده استطاعت عبددر بناءً علیه هروقتك نمازی اول وقت کیرمدکجه واجب اولمدیغنده فرض اوله‌رق جائز اولمیوب دخول وقتله جوارینه نظراً هرنمازك وقتی وجوب اداسنه سبب اولوب اول وقتك خروجندن صکره ادا اوله‌رق صحیح اولمیوب بلکه قضا اولمسنه نظراً نمازك وقتی صحت اداسنك شرطی اولوب بروقت ایچنده هم اووقتك فرضی وهمده اندن بشقه نمازلرك صحتنه نظراً هرنمازك وقتی اول نمازك ظرفی اولمقله اصول فقهده بیان اولندیغی اوزره اوقات مذکوره صلوات مزبوره‌نك وجوب ادالرینه سبب کندیلرینه ظرف وصحت ادالرینه شرط اولوب صحیح مقیمه کوره صومه نظراً معیار وحجه نظراً ارکان حجك وقت حجی کاملا عدم اشغالنه بناءً ظرفه وبرحجدن زیاده‌یه غیر مساعد اولمسنه بناءً معیاره مشابه اوله‌رق مشکلدر .

❀ سبب اولان وقتك انتفاسیله مسبب اولان عشاایله وترك انتفالری ❀

مسئله ١٥٢ — انفابیان اولندیغی اوزره اوقات خمسه‌ده فرض اولان نمازلرك وجوب ادالرینه سبب اوقات مخصوصه‌لری اولوب سببك انتفاسی مسببك انتفاسنی

مستلزم اوله‌جغندن صلات عشا ایله‌وترك وقتلری ایسه بعدالمغرب شفقك غیوبتندن فجرك قبیل طلوعنه قدر اولان زماندن عبارت اولمقله قطب شمالی جوارنده بولنان اهالی کبی اقصر لیالیده شفقك غیوبتیله برابر فجرك طلوعیله یاتسو نمازیله صلات وترك وقتلری غائب اولنلره بونلرك ادالری واجب اولمیه‌رق نجق اویلن و ایکندی واقشام وصباح نمازلرندن عبارت اوله‌رق درت وقت نمازك ادالریله مکلف اولملری لازمکلوب ابدستده اعضای مغسوله‌نك تناقصیله ارکان مفروضهٔ وضؤك تناقصی قبیلندن اولور .

❁ فرض اولان نمازلرك اوقات مخصوصه‌لری ❁

مسئله ۱۵۳ — (ان الصلوة کانت علی المؤمنین کتاباً موقوتا) امثالی ایات جلیله مقتضاسنجه هرنمازك وقتی معین اولمقله هرنمازی کندی وقتی ایچنده ادا فرض اولوب قبل الوقت قلنان نمازلر نافله اوله‌رق (دخول وقتله) واجب اوله‌جق نمازلر انکله ساقط اولمیه‌جغندن عندالحنفی یغمور وسفر کبی عذرلر ایله کرك تقدیم وکرك تأخیر طریقیله ایکی وقتك فرضلرینی ادا اوله‌رق بروقتده جمع جائز دکلدر زیرا بووجهله جمع یابرینی دها وقتی کیرمدن قبل الوقت ادا ایدرك تقدیم طریقیله اولوب بوایسه انفا بیان اولندیغی اوزره جائز دکلدر زیرا سبب تحقق ایتمدکجه مسبب تحقق ایلمز ویاخود وقتك حلولیله اداسی واجب اولان نمازی تأخیر ایله فوت ایدوب وقت اخرده قضا ایله اولور بوایسه فوت ادا اولمقله حلال دکلدر جوازینه قائل اولنلرك دلیل اولمق اوزره ایراد ایتدکلری اثر ایسه برنجی وقتك نمازینی اخر وقته تأخیر ایله ایکنجی وقتك نمازینده بلافاصله وقتك ابتداسنده ادا ایدرك هرنمازی کندی وقتی ایچنده بربری ارقه‌سنده متعاقباً قیلمغه محمول اولمقله مطلوبی اثبات ایده‌مز .

❁ مذهب حنفیده دخی ایکی نمازی بروقتده جمعك جوازی ❁

مسئله ۱۵٤ — حسب الضروره یالکز وقت حجده حجاج مسلمینه برمساعدهٔ مخصوصه اوله‌رق شرطلرینی جامع اولمق شرطیله برنده مؤخر اولانی تقدیم دیکرنده مقدمی تأخیرطریقیله ایکی محلده استحسانا جمع جائز اولوب انلردن بری

امام المؤمنين ويانأى بولنمق وجماعتله وقت ظهرده ادا اولنمق اوزره صلات عصرى وقتندن تقديمله عرفاتده وقت ظهرده صلات ظهرى بعدالادا متعاقباً صلات عصريده ادا ايدرك جمع اولوب ايكنجيسى عرفاتدن بعدالعوده صلات مغربى تأخير ايله مزدلفه‌ده وقت عشاده ابتدا اقشام نمازينى بعده ياتسو نمازينى ادا ايله جمع خلاف قياس اوله‌رق استحسانا تجويز بيورلمش ايسه‌ده خلاف قياس تجويز اولنان شى بشقه‌سنه مقيس عليه اوله‌ميه‌جغندن بونلره قياسله اعذار سائره‌يه بناءً محل اخرده تجويز اولنه‌ماز .

❀ اوقات صلات ❀

مسئله ١٥٥ — مستحبه ومكروهه اوله‌رق ايكى قسم اولوب اوقات مستحبه بروجه اتيدر . صباح نمازينك وقتى فجر ثانينك طلوعندن كونش طوغانه قدر اولوب نماز تمام اولمدن كونش طوغارسه نماز بوزيلور . بناءً عليه صباح نمازينك ابتداسيله انتهاسى متفق عليه اولوب ابتدا ادا ايدن حضرت ادمدر .

❀ صلات ظهرك وقتى ❀

مسئله ١٥٦ — اويله نمازينك وقتى امام اعظم حضرتلرندن ظاهر روايتده فئ زوالدن ماعدا ديكيلان برشيئك كولكه‌سى اوزامقده نهايت بولوب قيصالمغه باشلديغى وقتدن اعتباراً ايكى مثلى اولانه قدردر ديكر روايتده برمثلى اولانه قدر اولوب امامين حضراتيله امام زفر و ائمهٔ ثلثه حضراتى بوقولى اختيار ايلمشلر ايسه‌ده مختار اولان روايت ظاهره‌در. مختار اولان هرايكى روايته كوره ايكنديك ابتداى وقتى صلات ظهرك انتهاسى اولوب ارالرنده وقت مهمل يوقدر اخر وقتى غروب شمسه قدردر .

❀ اقشام نمازينك وقتى ❀

مسئله ١٥٧ — كونش باتدقدن شفق غائب اولانه قدر اولوب شفقده غروب شمسك عقبنده ظاهر اولان قزيللق ويا اندنصكره حاصل اولان بياضلق اولمق اوزره اختلافيدر .

❀ وقت عشاء ❀

مسئله ١٥٨ — یاتسو نمازینك وقتی اقشام نمازینك نهایتندن طلوع فجرك قبیلنه یعنی صباح نمازینك ابتداسنه قدر اوله‌رق ارالرنده وقت مهمل یوقدر ،

❀ وقت وتر ❀

مسئله ١٥٩ — صلات عشادنصکره قلنمق شرطیله صلات عشانك وقتیدر بناءً علیه صلوات مفروضه‌دن هر برینی اوقات مخصوصه‌لرندن اول قلمق جائز اولمدیغی کبی صکره‌یه براقمقده کناهدر زیرا براقیلدیغی حالده قلنان نماز ادا اولمیوب بلکه قضا اولوب بو ایسه (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوة واتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا) مقتضاسنجه بلاعذر فوتی عذاب الیمی موجب اولمقله احترازك لزومی بیاندن مستغنیدر.

❀ ادا وقضا ❀

مسئله ١٦٠ — کرك عبادات کبی حقوق باری‌یه وگرك معاملات کبی حقوق عباده تعلق ایدرك مأمور به اولان افعال مکلف ادا وقضا اوله‌رق ایکی قسم‌اولوب. ادا امرله واجبك عینی. قضا مثلنی تسلیمدن عبارت اوله‌رق ادای محض وادای شبیه بالقضایه وادای محضده ادای محض کامل وادای محض قاصر اولمق اوزره اوچ قسم اولوب ادای محض کامل بالجمله احکام شرعیه‌سنی جامع اوله‌رق صلوات واجبه‌یی جماعتله وقتی ایچنده ادا وعین مغصوبی سالماً صاحبنه رد واعاده‌دن وادای محض قاصر صلوات مذکوره‌یی منفرداً ادا وعین مغصوبی جنایتله‌مشغول‌اوله‌رق رد واعاده‌دن وادای شبیه بالقضاده لاحقك فوت ایتدیکی اجزای صلاتی امامك فراغندنصکره اتمامندن وبشقه‌سنك کوله ویاجاریه‌سنی مهر تسمیه ایتدکدنصکره الوب منکوحه‌یه تسلیمندن عبارت اولدیغی کبی قضا دخی قضای محض وقضای شبیه بالادایه وقضای محضدخی مثل معقول ومثل‌غیر معقول ایله قضایه ومثل معقول ایله قضا دخی مثل معقول کامل ومثل معقول قاصر ایله قضایه منقسم اوله‌رق درت قسم اولوب مثل معقول کامل ایله قضای

محض صومی صومله ومغصوبك ضمانی مثلی ایله قضادن . مثل معقول قاصر ایله
قضای محض حقوق باریده جاری اولمیوب حقوق عبادده مغصوبی قیمتیله قضادن .
مثل غیر معقول ایله قضای محض موته قدر عجزك بقاسی حالنده صومی فدیه
ایله وقصاصی دیتله قضادن وقضای شبیه بالادا دخی امامه رکوعده ایریشه‌رك
نمازك فوتندن خوفله تکبیرات عیدی رکوعده ومهر تسمیه اولنان عبد مبهمك
قیمتنی تسلیمله قضادن عبارت اوله‌رق درت قسمدرکه جمله‌سنك تفصیلاتی اصول
فقهده مذکوردر .

❀ اوقات مکروهه ❀

مسئله ١٦١ — مطلقا نماز قلمسی مکروه اولان وقتلرده ایکی قسم اولوب
بری طلوع شمس و نصف نهار یعنی وقت استواء و غروبه یقین وقت احمرار
اوله‌رق اوچ قسم اولوب شو اوچ وقتده ١٤٣ مسئله‌ده بیان اولنان اقسام
صلاتدن آنجق آلتی نوعی منعقد اوله‌بیلور .

آنلرده (١) بو اوچ وقتده حاضر اولان جنازه‌نك نمازی اولوب بلا
کراهة منعقد اولور . (٢) بو اوچ وقتده آیتی تلاوت اولنان سجدهٔ تلاوت
اولوب تنزیهاً مکروه اوله‌رق (٣) اول کونك صلات عصری اولوب تحریماً
مکروه اوله‌رق منعقد اولور. (٤) بو اوچ وقتده شروعله واجب اولوب افساد
ایدیلان (٥) بو اوچ وقتده قلنمق اوزره نذر ایدیلان (٦) بو اوچ وقتده
باشلانیلان نمازلر اولوب مع الکراهه منعقد اولورلر ایسه‌ده ظاهر روایتده
اول کونك ایکندی نمازندن بشقه‌سنی ترك ایدوب وقت مباحده قضالری
واجبدر . اما اول کونك صلات عصری وقت کراهتده توجه خطابله ناقصا
واجب اولدیغی کبی ناقصا ادا اولنور .

❀ اوقات مکروهه‌نك ایکنجی قسمی ❀

مسئله ١٦٢ — طلوع فجردن صکره (٢) صلات عصردن صکره (٣) صلات
مغربدن اول (٤) بایرام نمازلرندن اول کرك مسجدده وکرك خانه‌ده (٥) بایرام
نمازلرندن صکره یالکز مسجدلرده و نمازکاهلرده (٦) عرفاتده جمع ایدیلان

صلات ظهر ايله صلات عصر آره‌سنده (٧) مزدلفه‌ده جمع ايديلان صلات مغربله عشا آره‌سنده (٨) فرض نمازلرك وقتلری دارالدقده (٩) جماعتله نماز ايچون قامت آلنور ايكن (١٠) جمعه خطبه‌سی اوقونور ايكن اولوب بووقتلرده مطلقا نافله نمازلر ايله واجب لغيره اولان نمازلردن بشقه نمازلر بلا كراهة منعقد اولوب نوافل ايله واجب لغيرهيلر مع الكراهه منعقد اولمقله ترك ايديلوب وقت مباحده اعاده‌لری لازمدر .

❀ نماز قيلمق مكروه اولان محللر ❀

مسئله ١٦٣ — اوقات مكروهه‌ده ادای صلات مكروه اولديغی كبی كعبهٔ معظمه‌نك طامنده (٢) مزبله‌ده (٣) مجزره‌ده (٤) مقبره‌ده (٥) محل غسلده (٦) حمامده (٧) دره ايچنده (٨) يولده (٩) چقور محلده (١٠) دوه يتاغنده (١١) قيون يتاغنده (١٢) صغر يتاغنده دخی مكروه اولوب .

نهى الرسول احمد خيرالبشر ✻ عن الصلاة فی بقاع تعتبر
معاطن الجمال ثم مقبره ✻ مزبلة طريق ثم مجزره
وفوق بيت الله والحمام ✻ والحمد لله على التمام

نظميله جمع ايدلمشدر .

❀ نمازك شروط واركانی ❀

مسئله ١٦٤ — نمازك وجوب اداسنك شرطلری عقل . بلوغ . اسلام . حيض ونفاسدن پاك اولمق اوزره اوچدر .

❀ صحت اداسنك شرطلری ❀

مسئله ١٦٥ — حدثدن طهارت نجاستدن طهارت . سترعورت . استقبال قبله . وقت نيت كبی فرضلريدركه نمازه شروعدن اول بولنملری لازمدر زيرا شروعك صحتی بونلرك وجود وحصوللرينه متوقف اولمقله ولو بردانه‌سنك فقدانی صحت شروعه مانع اولديغی كبی اثنای صلاتده فقدانيله دخی نماز فاسد اولور درمختارده نمازك جوازيله صحتنك شرطلرينی شرط انعقاد وشرط دوام وشرط بقا اولمق اوزره اوچ قسمه تقسيم ايدوب نيت . تحريمه . وقت . خطبه

نمازك انعقادينك وطهارت. ستر عورت. استقبال قبله‌دوام صحتنك وهر نقدر نفسنده
اركان صلاتدن ايسه‌ده نمازك ابتداسنه تقدم ومقارنتی شرط اولمیه‌رق قرائت بقای
صحتنك شرطی اوله‌رق امی‌یی استخلاف جائز دكلدر .

❀ اركان صلات ❀

مسئله ١٦٦ — اركان صلات اتفاقی واختلافی اوله‌رق ایكی قسم اولوب
اركان اتفاقیه قیام . قرائت . ركوع . سجود . قعدهٔ اخیره‌ده تشهد مقداری
اوتورمقدر . اركان اختلافیه تكبیر تحریمه . خروج بصنعه . تعدیل اركاندر
زیرا تكبیر تحریمه‌نك شرط ویاركن اولمسی اختلافی اولدیغی كبی خروج بصنعه
امام اعظم حضرتلرینه كوره وتعدیل اركان ابویوسفه كوره ركن اوله‌رق
فرضدر بناءً علیه هرایكیسنه رعایتك لزومی بیاندن مستغنیدر .

❀ ركن - شرط - فرض ❀

مسئله ١٦٧ — ركن ماهیهٔ مفروضده داخل اولان فرضلردر ابدسته
نسبتله اعضای مغسوله‌یی غسل وممسوحه‌یی مسح ونمازه نسبتله قیام وقرائت كبی
شرط . ماهیت مفروضدن خارج اوله‌رق موقوف علیه اولان فرضلردر ابدسته
نسبتله اعضای مغسوله‌یی غسلك وممسوحه‌یی مسحك استیعابی ونمازه نسبتله
طهارت كبی زیرا ماهیت صلات اركان مخصوصه‌سندن عبارت اولوب شروط
مذكوره ایسه انلردن خارج اوله‌رق نمازك جوازیله صحتنك موقوف علیهی
اولان فرضلرندندر فرض ایسه شروط واركانه شامل اولمقله هرایكیسندن
اعمدر بوده فرض بونلره شامل اولدیغی كبی نمازده اركان صلاتدن هربرینی
محل مخصوصنده ادا ایچون قیامی ركوع اوزرینه وركوعی سجده اوزرینه
وسجده‌یی قعدهٔ اخیره اوزرینه تقدیمله ترتیب اركانی محافظه (ولا تبطلوا اعمالكم)
مقتضاسنجه شروع اولنان نمازی اتمام وفرضلرده امامه متابعت وامامك نمازینك
صحتی رأینده بولنمق وامامدن تأخر وامامه عدم مخالفت واصحاب ترتیبدن ایسه
وقت وسعتده قضایه قالان نمازی عدم تذكر وتحریمه واداده كندیسنه مشاركه
وامامك امامتنه نیت ایلدیكی قادینك عدم تقدم وعدم محاذاتی واوقات صلاتك

دخولنی تیقن کبی برچوق شیلرده فرض اولمقله انلره شامل اوله‌رق ولو برینک فوتیله صحت صلات فوت اولور .

وارکان وشروطدن هر بری یکدیکرینه مباینیدر زیرا بیان اولندیغی اوزره شروط ماهیت مفروضدن خارج اولوب ارکان ایسه اندن جزؤ اوله‌رق داخلدر .

❀ فرض قطعی ـ فرض عملی ❀

مسئله ١٦٨ — فرض. قطعی وعملی اوله‌رق ایکی قسم اولوب فرض قطعی اوقات خمسه‌ده نماز و رمضانده اوروج کبی دلالة وثبوتا قطعی اولان ادله ایله ثابت اولوب بالاتفاق لزومیله حکم اولنان امر مشروعدرکه انکاری اکفار وترکی فسق ایجاب ایدر فرض عملی ایسه باشی مسحده محل مسحی ربع مقداریله تقدیر وابدستده دیرسکلر و طوپوقلرک مواضع مغسوله‌ده دخوللری کبی دلالة ویا ثبوتا دلیل ظنی ایله ثابت اوله‌رق فوتیله صحت مفروض فوت اولور مثلا آبدستده علی الاطلاق مسح رأس دلالة وثبوتا قطعی اولان (وامسحوا برؤسکم) امر جلیله ثابت اوله‌رق فرض قطعی اولمغله انکاری اکفار ایجاب ایدوب حالبوکه ١٢٦ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره هرنقدر مطلق مسحده دلالة وثبوتا قطعی ایسه‌ده مقدار مفروضی تعیینده مأول اوله‌رق ظنی الدلالة اولمقله حسب الاجتهاد بین الائمة اختلاف اولنه‌رق انکاری اکفار ایجاب ایلیوب فوتیله صحت مفروض فوت اولور . فرض مطلق اوله‌رق ذکر اولنورسه کماله بناءً فرض قطعی‌یه حمل اولنور .

❀ ستر عورت ❀

مسئله ١٦٩ — صحت صلاتک شرطلرندن بولنان ستر عورتده هرنقدر ایپکلی البسه کبی ایرککاره کینمسی حرام اولان شیلردن اولسه دخی ستری لازمدر زیرا انسانک کندی جنسی یاننه‌بیله عورت محلی اچیق اوله‌رق چیقمسی عقلا و حکمة بلکه طبعاً بیله شایان تقبیح اولدیغی بیاندن مستغنیدر حرام اولان شیلر ایله ستر عورت نهایت ساتر مغصوبله محل مغصوبده نماز کبی حرام اولسه‌ده جواز صلاته مانع اولمیه‌رق ذمت مکلفدن واجب ساقط اولور ستر عورتک لزومی نمازه مخصوص اولمیوب بلکه خارج صلاتده وتنها محلده اولسه‌بیله

خلاف ادب و مغایر شرع و انسانیت اوله‌رق لازمدر یالکز حاجت ناس ضرورت منزلنه‌تنزیل اولنوب ضرورتلر ایسه ممنوع اولان شیلری مباح حکمنده قلمقله ابدست بوزمق واستنجا ایلك وحسب‌الایجاب تداوی ایچون حاجت مقداری اطبایه کشف عورت جائز اولوب تنها محللرده ستری لازم‌اولان عورت محلیده اوکو ایله ارقه‌سی کبی عورت غلیظه‌در .

مسئله ۱۷۰ — نمازده ستری لازم اولان عورت محلی ایرککلره کوره کوبك التندن دیزلری التنه قدر اولوب هرنقدر کوبکی عورت دکل ایسه‌ده دیزلری عورت اوله‌رق ستری لازمدر .

هرنقدر خنثی و مدبره ومکاتب وام ولد اولسه دخی جاریه‌لرك ارقه‌لری ویانلری وقارنلری وحره‌لرك یالکز یوزلری والرینك ایچلری ومعتمد اوله‌رق ایاقلرندن ماعدا صاجلریدخی عورت اوله‌رق سترلری لازمدر .

❁ سن عورت ❁

مسئله ۱۷۱ — درت یاشنه قدر کرك‌قز وکرك اوغلان چوجقلری ایچون اصلاعورت محللری اولمیوب وفاتلری‌حالنده کرك ایرکك وکرك قادینلرك غسلر جائزدر . درت یاشندن یدی یاشنه قدر اشتها اولنمازلر ایسه یالکز اوکاریله ارقه‌لری عورت اوله‌رق‌سترلری لازم اولوب اشتها اولنورلرایسه عورت محللری توسیع و تغلیظ اولنوب اون یاشندن صکره هرحالده بالغ وبالغه حکملرنده اولورلر .

❁ عورت‌غلیظه وخفیفه ❁

مسئله ۱۷۲ غلیظه اوکله ارقه واطرافی اولوب خفیفه ماعدالریدر جواز صلات ایچون لزوم سترده بینلرنده فرق اولمیوب بلکه فرق اچانلری منعده رفق ویا عنف ویا ضربله حرمت نظرك غلظت وخفتلرنده‌در بناءً علیه دیزلرینی اچانلر رفقله و اویلقلرینی اچانلر عنفله و اوکاریله ارقه‌لرینی آچانلر ضربله منع اولنور .

❁ نیت ❁

مسئله ۱۷۳ — نیت‌لغده مطلقا قصد معناسنه اولوب‌شرعده احداث فعلده

جناب حقه جزما اطاعت قصد ايلكدر نيتك سبب مشروعيتی عبادتی عادتدن وفرض واجب اولان عبادتلری ديكرلرندن تميز ايچون اولمقله بالاتفاق شروع ايده‌جكی اصل عبادته نيت لازم اولديغی كبی فرض ويا واجب اولدقلرينی نيتله تعيينده لازمدر .

❀ استقبال قبله ❀

مسئله ١٧٤ — فول وجهك شطر المسجد الحرام) مقتضاسنجه صحت صلاتده حقيقة ويا حكما استقبال قبله شرطدر. دشمن خوفی ويا مرض ويا جهت قبله‌يی تعيينده اشتباه كبی اعذار مشروعه‌يه بناءً استقبال قبله‌دن عاجز اولنلره قادر اولدقلری ويا بالتحری ظن غالبلری حاصل اولان جهت حكما قبله اوله‌رق استقبالی لازمدر.

❀ تعيين قبله ❀

مسئله ١٧٥ — مسكون اولان محللرده اسلاف طرفندن بالتعيين وضع اولنان محرابلر و بونلر بولنمديغی حالده جوارنده بولنوب جهت قبله‌يی بيلان مسلماندن سؤال بوده بولنمديغی حالده تحری و اجتهادله تعين ايده‌جك جهتی استقبال لازمه اولمقله محرابك خلافنه سؤالك وبلاسوآل تحرينك حكمی اولميه‌جغی كبی محراب و سؤال ايده‌جك كيمسه بولنميه‌رق بالتحری تعين ايده‌جك جهتك خلافنه استقبال ايله قلنان نمازده جائز دكلدر .

❀ وقت ❀

مسئله ١٧٦ — صحت صلاتده شرط اولان وقت وجوبنه سبب كنديسنه ظرف اولان اوقات مخصوصه‌لريدر بناءً عليه انلر تحقق ايتمدكجه اصل وجوب تحقق ايتميه‌جكی كبی صحتلريده تحقق ايتميه‌جكندن تيقن و تحققلری لازمدر .

❀ احكام اذان ❀

مسئله ١٧٧ — اذان تأذيندن اسم مصدر اوله‌رق لغتده مطلقا اعلان معناسنه اولوب شرعده الفاظ مخصوصه ايله وقت صلاتك دخولنی اعلان ومحل نمازی تعيين وجماعتی نمازه دعوت واعلان كلمة الله ايله اعزازدين وقطع اعذار مشركين حكمت جليله‌سنه بناءً كرك ادا وكرك قضا وكرك حضر وكرك سفرده انفراد

وجماعتله ایرکلکلره واجب قوتنده سنت مؤکده اولوب جمعه‌نك غیریده بر وقت ایچنده بر جامعده ایکن اذان مشروع اولمدیغی کبی بر فرض ایچونده تکرار قامت مشروع اولمدیغندن جامعلرده فلنان صوك جماعتلرده اعاده اولنمازلر .

(ومن احسن قولا ممن دعا الى الله وعمل صالحا وقال اننی من المسلمین) ایت جلیله‌سیله مؤذنلرده تقدیر وتحسین بیورلمشدر کرك اذان وکرك اقامه‌نك صحتلرینك شرطاری عقل واسلام اولوب عدالت وذکورت وقیام کماللرینك شرطی اوله‌رق بلوغله مشروط دکللردر .

❁ حکم امامت ❁

مسئله ١٧٨ نمازده امامت جماعتك نمازینی امامه ربطدن عبارت اوله‌رق امام نفسنده منفرد اولمغله کندیسنه نسا اقتدا ایلدکجه صحتنده امامته نیت شرط دکل ایسه‌ده اقتدانك صحتنده شرطدر .

❁ امامتك شرطلری ❁

مسئله ١٧٩ — اسلام . عقل . بلوغ . ذکورت . قرائت . صحت . امامته مانع اولان اعذاردن سلامت اولوب ولو بردانه‌سنك فقدانیله امامتك عدم صحتنه بناءً جماعتك نمازلری‌ده صحیح اولماز زیرا شروط مذکوره صحت اقتدا ایچونده شرطدر .

❁ حکم اقتدا ❁

مسئله ١٨٠ — اقتدا لغتده مطلقا برکیمسه‌یه اویمق معناسنه اولوب شرعده جماعتك نمازلرینی امامك نمازینه ربط ایدرك انك نمازینك صحتی کندی نمازلرینك صحتی وفسادی فسادینی مستلزم اولمسیدر .

❁ صحت اقتدانك شرطلری ❁

مسئله ١٨١ — امامت غایت اقتدا اوله‌رق اقتدا صحیح اولمدقجه امامتك عدم تحققنه بناءً اشارت اولندیغی اوزره صحت اقتدا امامتك شرطلرینه توقف ایتدیکی کبی صحت امامتدخی بروجه آتی بیان اولنه‌جق شروط اقتدایه متوقفه‌در

صحت اقتدانك شرطلرندن بری اقتدایه نیت ٢ ولو حکما اتحاد مکاندر بناءً علیه
راکبك راجله وراجلك راکبه اقتدالری صحیح اولماز اما امامله جماعت اراسنده
برحائل بولنورسه صحت اقتداده امامك حالنه واقف اولمق کافیدر . (من بینه
وبين الامام نهر اوطريق اوصف من النساء فلاصلاةله) مقتضاسنجه امامله
جماعت آراسنده نهر و طریق وصف نسا اقتدایه مانعلردر (٣) نمازلرك متحد
اولمسیدر بناءً علیه صلات ظهر قلان امامه اقتدا ایدرك صلات عصر جائزاولماز
اما نفل مطلق فرض مقید اولوب مطلق مقیدده داخل اولهرق اتحادلرینه بناءً
متنفلك مفترضه اقتداسی صحیح ایسه‌ده بنأ القوی علی الضعیف لزومنه بناء
عکسنه صحیح دکلدر (٤) مقتدینك اعتقادنده امامك نمازینك صحیح اولمسیدر
(٥) تحریمه واداده شتراك شرطیله قادینك امام وجماعت رجاله عدم تقدم
وعدم محاذاتیدر (٦) انتقالات ارکانده امامك حالنه واقف اولمقدر (٧) ارکان
صلاتك اداسنده امامه اشتراکدر بناءً علیه امامدن اول کاملاً رکوع وسجود
کبی برركنك اداسیله اقتدا باطل اولهرق مقتدینك نمازی فاسد اولور . (٨)
راکع وساجدك راکع وساجده وموميئك راکع وساجده اقتداسی کبی ارکانده
وصحیحك صحیحه ومعذورك صحیحیه اقتداسی کبی شرائط صلاتده مقتدینك
امامك مثلی ویا دوننده بولنمسیدر (٩) وکجه‌سی اعتباریله جماعتك امامدن
مؤخر اولمسیدر بناءً علیه تقدمی اقتداسنك صحتنه مانعدر .

❀ اقسام مقتدی ❀

مسئله١٨٢ — مقتدی. مدرك. لاحق. مسبوق. لاحق‌مسبوق اولهرق درت
قسم‌اولوب مدرك تکمیل نمازی جماعتله ادا ایدن . لاحق بعدالاقتدا غفلت ویا
سبقت حدث ویا صلات خوف ویا مقیمك مسافره اقتداسی کبی برعذره بناءً
نمازك بعض رکعت ویا رکنلرینی امامله برلکده ادا ایده‌میان کیمسه اولوب
حکمی اول رکنلری ویا رکعتلری اکالده عین مقتدی اولهرق تلاوت وسجدهٔ
سهو ایلمز و مسافر ایسه اقامته نیتله فرضی تغیر ایلمز ومسبوقك خلافنه‌ممکن‌ایسه
ابتدا فوت اولانی ادا ایدوب بعده اقتدا ایدر .

مسبوق امامله نمازك اولنه ایریشمیان مقتدی اولوب حکمی امامك سلامندن

صکره ایریشه‌مدیکی رکعتلری اکانده منفرد اوله‌رق قرأت حقنده نمازك ابتداسنی ادا ایلمکده اولمقله سبحانك اعوذ. بسمله ایله فاتحه وضم سوره ایله قلار وتشهد حقنده اخر صلاتی قلمقله قعدهٔ اخیره فرض اوله‌رق ترکیله نمازی فاسداولور لاحق مسبوق نمازك ابتداسنه ایریشه‌مدیکی کبی بعدالشروع دخی بیان اولنان حالله بناءً نمازك بعض رکنی ویا رکعتلرینی امامله ادائی فوت ایدن کیمسه اولوب اولی اولان امامك سلامندنصکره ابتدا سبقت ایدن رکعتی اتمام ایدوب بعده لاحق اوله‌رق فوت اولانی اتمام ایلمکدر.

❁ صلات جمعه ❁

مسئله ۱۸۳ — اوقات خمسه نمازلری کبی جمعه نمازیده کتاب وسنت واجماع امتله ثابت اوله‌رق اهلنه فرض عین اولمغله انکاری اکفار وبلا عذر ترکی فسق ایجاب ایدر اهلیده وجوبنك شرطلری کندیسنده بولنان مکلفدر.

❁ وجوبنك شرطلری ❁

مسئله ۱۸٤ — سائرنمازلرك وجوب وصحتنده شرط اولان شیلرجمعه‌نمازینك وجوب وصحتنده دخی شرط اولدقلری کبی فضله اوله‌رق شهرده ویا اتصالنده اقامت وحریت وذکورت ووجود بصر وصحت بدنله عزیمت وعودته قدرت کبی شیلرده شرط اوله‌رق بونلرك فقدانی حالنده واجب دکل ایسه‌ده بولنانلره وقت ظهرده صلات ظهردن بدل وخلف اوله‌رق اداسی لازمدر. کندیسنه‌جمعه واجب اولمیه‌رق ویا واجب اولدیغی حالده فوت ایدن منفردا صلات ظهری ادا ایدر.

❁ صحت اداسنك شرطلری ❁

مسئله ۱۸۵ — جمعه نمازی قلنه‌جق محلك شهر ویا فنای شهر اولمسی (۲) وقت ظهرده قلنمسی (۳) موظف خطیب ونائبی بولنمسی (٤) قبل‌الجمعه تلاوت خطبه (٥) اذن عام (٦) امامدن بشقه ایرکك اوله‌رق لااقل اوچ کیمسه جماعتدر شروط مذکوره‌دن برینك فقدانی حالنده صلات جمعه صحیحه اولمیه‌جغندن فرض ظهرك اداسی لازمدر.

❀ صلات عيدين ❀

مسئله ١٨٦ — بيان اولنديغى اوزره صلات جمعه بالاتفاق فرض اولوب بايرام نمازلرى عندالامام واجب ايسه‌ده امامينله ائمهٔ ثلاثه عندنده سنت مؤكده‌لردر جمعه‌نك كرك وجوب وكرك صحتنك شرطلرى بونلرده دخى شرط ولوب يالكز خطبه قبل الجمعه شرط اوله‌رق واجب اولوب بايرامده ايسه سنت اوله‌رق بعدالصلاة تلاوت اولنور .

صلات عيدين ايكى ركعت اولوب كندولرينه مخصوص اوله‌رق واجب اولان تكبيرلرك اوچى اولكى ركعتده قبل القرأه واوچى ايكنجى ركعتده بعدالقرأه اوله‌رق التى‌در ركعت ثانيه‌نك ركوع تكبيريده تكبيرات واجبه‌يه مقارنتله واجبدر . اثناى تكبيرده اللر بعدالرفع يانلرينه ارسال ايديلور .

❀ صلات مريض ❀

مسئله ١٨٧ — طاعت بقدرالطاقه مشروعه اولمقله خسته ومعذوراولنلرك نمازلرى كندى قدرت وطاقتلرى ايله مقدر ومتناسب اوله‌رق خسته‌لق سببيله عجزك شدت وازديادنه كوره حكمى تغير واحكامى تناقص ايدر بناءً عليه قيامدن عاجز اولان قاعدا . ركوع وسجوددن عاجز اولان انلردن بدل ايما ايله والحاصل قدرتنك مقتضاسنه كوره ادا ايدر .

❀ صلات سفينه ❀

مسئله ١٨٨ — بلاضرورة حيوان اوزرنده ايما ايله نمازك جوازى نوافله مخصوص اوله‌رق فرض . واجب وبونلره ملحق اولان نمازلر حيوان وزرنده جائز دكل ايسه‌ده كمى ووapor ايچنده بالجمله شرائط واركان صلاته رعايت اولنمق شرطلريله ادالرى جائزاولوب ولكن كمينك حال سيرده اولمسى ويا دميرلى بولنمسى ودميرلى اولديغى حالده دخى قيىده ويا آچيقده بولنمسى واچقده بولنديغى حالده دخى شدت روزكارله صاللانوب صاللانمامسى احتماللريله احكام صلاتك تغيرى ضرورى اولوب كيتمكده اولان كمى ايله اچيقده دميرلى اولوبده صاللانمقده اولان كميده عندالامام بلاعذر فرض اولان قيامك تركيله ركوع وسجودله قاعدا نماز جائز

ایسه‌ده اسائت اولوب امامین حضراتنه کوره فرض اولان قیامی ترکله قاعدا نماز جائز دکلدر . لکن کیتمکده اولان کمی ایله صاللانمقده اولان کمیده باش دونمسی غالب اولمقله قول امام ترجیح اولنور .

کمی کنارده‌اولوبده صاللانمقده ایسه کنار حکمنده اوله‌رق بلاعذر قاعدا بالاتفاق جائز دکل ایسه‌ده قائما جائزدر . کنارده باغلی اولوبده صاللانمقده ایسه حیوان حکمنده اوله‌رق کرك قائما وکرك قاعدا جائز دکلدر . اما قاره‌یه چیقمق ممکن دکل ایسه سریر حکمنده اوله‌رق جائزدر . بربرینه باغلی اولان کمیلر مکان واحد حکمنده اوله‌رق برنده بولنان امامه دیکرنده بولنان جماعتك اقتدالری جائزدر . وکمیده تحریمه تکبیری وکمی دوندکجه ممکن ایسه استقبال قبله لازم ایسه‌ده حال عجزده استقبال قبله ساقط اولور زیرا استقبال قبله حقیقی وحکمیدن اعم اوله‌رق لعذر حال امکانده بیله ساقط اوله‌بیلور .

❊ صلات سفر ❊

مسئله ۱۸۹ — سفر لغتده مطلقا یولجیلق معناسنه اولوب شرعده ایکی قسم اوله‌رق بری قصر صلات وترك ادای صوم رمضان وتمدید مدت مسح وبلامحرم حره‌یه حرمت خروج واسقاط اضحیه اقتضا ایدرك تغییر احکام ایجاب ایدن سفر طویلدرکه عندالحنفی مختار اولان سیر عادی ایله لا اقل اون سکز ساعتلك مسافه‌یه کیتمکدن عبارتدر . دیکری جمعه وبایرام نمازلرینی وجماعتك ترکنی وحیوان اوزرنده نوافلك ادالرینی تجویز ایدن سفر قصیردرکه مطلقا شهردن خارجه خروجدن عبارت اولوب بومقامده مقصود سفر طویلدرکه عندالحنفی درت رکعتلی فرضلری ایکیشر رکعت قیلمق لازمدر زیرا سفرده عندالحنفی درت رکعتلی فرضلر عزیمه اوله‌رق ایکیشر رکعت شروع اولمقله اتمام ایدلمز اما عندالشافعی رخصت اوله‌رق قصرواتمامده مخیردر . (ومن کان منکم مریضا اوعلی سفر فعدة من ایام اخر) مقتضاسنجه مختار اوله‌رق وقت اقامتده قضا ایلمك اوزره رمضانده ادای صومك ترکی ومدت مسحك اوچ کون اوچ کیجه تمدیدی ووجوب اضحیه‌نك سقوطی کبی شیلری اقتضا ایدر . بووجهله سفرك حصولی مجرد مقیم اولدیغی بلده‌نك عمرانی تجاوزله حاصل اوله‌رق بالجمله احکام سفر اجرا اولنوب حکم

سفرك اجراسنده مسافهٔ مذکوره‌دن ازمحله کیتمك معتبر اولمدیغی کبی سفره نیت ایدلمیه‌رك دنیایی طولاشمق دخی معتبر دکلدر سنتلرده قصرجاری‌اولیوب حل استراحت وقرارده تکمیلا ادا وحال عجله وفرارده ترك ایدیله‌بیلور .

❀ عمران بلده ❀

مسئله ۱۹۰ — حیوان قوشدیرمق . جنازه دفن ایلك کبی مصالح بلده ایچون برأقیلان محللر اولوب بلده‌دن ایری اولمدقچه بلده حکمنده اوله‌رق حکم سفرك اجراسنده انی تجاوز لازم اولوب آراده تارلا و خالی محل ایله بلده‌دن اوچیوز ادم قدر آیری ایسه حکم سفرك اجراسنده انی تجاوز لازمدکلدر .

❀ حکم سفرك جواز اجراسنك شرطلری ❀

مسئله ۱۹۱ — عندالحنفی مسافهٔ سفرك اون سکز ساعتدن دون اولمامسی (۲) مسافرك بالغ اولمسی (۳) مسافرك وطننه عدم دخولی (٤) رأینده مستقل اولوب قوجه‌سی یاننده قادین . متبوعی یاننده تابع کبی بشقه‌سنه تابع اولمامسی شرط اوله‌رق خلافلری حالنده احکام سفر اجرا اولنه‌میه‌جغندن متبوعلری سفره‌نیت ایلدکجه تابعلر مسافر اولماز . متبوعلری سفره نیت ایتدکده تابعلر هرنقدر نیت ایلمسه‌لر دخی حکما مسافرلردر .

❀ حکم اقتداء ❀

مسئله۱۹۲ — ولونمازده وقت‌ایچنده مسافرك اقامته نیتیله ویامقیمه اقتداسیله مقیم‌اوله‌رق درت رکعتلی فرضلری اتمام‌ایدرایسه‌ده خروج وقتله صلات‌سفرایکیشر رکعت اوله‌رق ذمتنده تقررایدرك کرك اقامته نیتله وکرك مقیمه اقتدا وتبعیتله فرضی تغیر ایده‌میه‌جکندن ادا خصوصنده مقیمك مسافره و مسافرك مقیمه اقتدالری صحیح اولدیغی کبی خروج وقتله قضاده دخی هرنقدر مقیمك مسافره اقتداسی جائز ایسه‌ده مسافرك مقیمه اقتداسی جائز دکلدر زیرا شفع اولده اقتدا ایلسه قعده حقنده وشفع ثانیده اقتدا ایلسه قرأت حقنده مفترضك متنفله اقتداسی قبیلندن اوله‌رق جائز دکلدر چونکه مسافر حقنده قعدهٔ اولی قعدهٔ

اخیره اولەرق فرض اولوب مقیم حقنده ایسه واجبه اولەرق فرضه نسبتله نفل حکمنده اولەرق مفترضك متنفله قتداسی لازمکلور بوایسـه جائز دکلدر شفع ثانیده ایسه مسـافر حقنده قرأت فرض اولوب مقیمه کوره نافله اولەرق ینه مفترضك متنفله اقتداسی لازمکلور زیرا مقیم شفع اولده قرائتله فرضی اسقاط ایلمکله شفع ثانیده قرائتی نافلەدر.

صحت اقامتك شرطلری

مسئله ۱۹۳ — عندالحنفی اقامته نیت . عندالشافعی درتکون اقامت (۲) عندالحنفی لااقل اون بشکون وعندالشافعی درتکون مدت اقامت (۳) رأینده استقلال (٤) سیرسفری ترك (٥) اتحاد محل (٦) محلك اقامته صلاحیتی اولوب بوشرطلر کاملاً بولنمدقجه اقامته نیت صحیح اولمیەرق حکم سفر اجرا اولنور .

احکام جنازه

مسئله ۱۹٤ — (للمسلم علی مسلم ست حقوق) مقتضاسنجه حیا طوغوب وفات ایدن چوجوق اولسه دخی صاغ اولوب وفاتنه واقف اولنلر اوزرینه جنازەنك غسلی وتجهیز وتکفینی ونمازی وقبرینـه ایصـالیله دفنی فرض کفایه اولەرق بعضیلرك ادالریله مقصدك حصولنه بناءً دیکرلرندن ساقط اولور .

احکام مذکورەنك وجوبنك شرطلری

مسئله ۱۹٥ — عاقل، بالغ، مسلم اولوب جنازەنك وفاتنه واقف اولمقدر .

احکام نوافل

مسئله ۱۹٦ — نوافلك احکامی مساعده ومسامحه اوزرینه مشروع اولمقله قیامه قادر ایکن قاعدا ادا بلا کراهة جائزایسەده قیـام ثوابی فوت اولوب سنت فجردن بشقه هیچ بری قضا اولنماز یالکز سـنت فجر فرضیله برلکده فوت اولمق شرطیـله انجق قبـل‌الزوال قضـا اولنور و بالجمله نوافل شهر خارجنده حیوان اوزرنده متوجه‌اولدیغی جهتی مستقبلا ایما ایله جائز اولوب فوق‌العاده ضرورت مس ایتمدکجه فرض ، واجب ، صـلات وتر ، منذورات ، صـلات

عيدين و جنازه ويرده آيتى تلاوت اولنان سجدۀ تلاوت ادا ايدلمزلر ايسه‌ده (الضرورات تبيح المحظورات) مقتضاسنجه حال ضرورتده (فان خفتم فرجالا اوركبانا) مفادنجه جائز اولوب بعده اعاده وقضالريده لازمكلمز .

❀ صلات تراويح ❀

مسئله ۱۹۷ — كرك رجال وكرك نسا بالجمله مكلفلره صلات تراويح عينا سنت مؤكده اولديغى كبى جماعتله اداسيده كفاية سنت مؤكده‌در صلات مذكوره وقتك سنتى اولوب صومك سنتى اولمديغندن ترك صوم ايدنلره‌دخى مسنونه اولديغى كبى نهارا بالغ ويامسلمان وحيض ونفاسدن پاك اولنلره‌ده مسنونه‌در وقتى بعدالعشاء كرك بعدالوتر وكرك قبل الوتر طلوع فجره قدر اولوب بر كونلك فرض نمازلرك عدد ركعتلرى مقدارنده اولمق حكمتنه بناء بالاجماع يكرمى ركعتدر هرنقدر ايكى ركعت باشنده اوتورمق شرطيله يكرمى ركعتى بر سلامله قيلمق جائز ايسه‌ده افضل اولان ايكيشر ركعت اداسيدر زيرا ترويحه بونكله حاصل اولور .

هردرت ركعت ترويحه دنصكره اولمقدار توقف مستحب اولمقله جماعت بوتوقفده تسبيح وياتلاوت وياسكوت ويامنفردا بشقه نمازايله اشتغالده مخيرلردر. هرقعده‌سى قعدۀ اخيره اوله‌رق بعدالتشهد صلوات شريفه تلاوتى سنت مؤكده ويا واجب اولمسى اختلافى اولمقله هرنقدر جماعته موجب ملال اولسه دخى ترك اولنماز .

قضا امرايله واجبك مثلنى اتياندن عبارت اوله‌رق واجباته مخصوص اولوب تراويح ايسه نافله اولمقله كاملا فوت اولديغى حالده قضا اولنماز .

❀ احكام سجود ❀

مسئله ۱۹۸ — سجده وضع الجبهة على الارض يعنى تعظيم وياتعبد ايچون آلنى يره قويمقدن عبارت اولوب ملكلرك حضرت آدمه واولاد يعقوب عليه السلامك حضرت يوسف عليه السلامه سجده‌لرينه بناءً جناب حقك غيريسنه سجدۀ تعظيم جائز ايسه‌ده سجده تعبد قطعيا جائز اولميه‌رق اكفار ايجاب ايدر. سجده تعبد

صلاتیه . سجدهٔ سهو . سجدهٔ شکر . سجدهٔ تلاوت اولمق اوزره درت قسم اوله‌رق سجدهٔ صلاتیه . رکن صلات اولوب سجدهٔ سهو. وقت اداسنه مساعد اوله‌رق سهواً فرضی محلندن تأخیر ویا واجبات اصلیه‌دن برینی تأخیر ویاترکله نمازه عارض اولان نقصانی جبر واکمال ایچون تشهد مقداری اوتوردقدن صکره یالکز بر طرفه سلامله سجدهٔ سهو نیتیله ایکی کره سجده وتشهد وسلامدن عبارت اوله‌رق واجبدر .

مسئله ۱۹۹ — بیان اولندیغی اوزره سجدهٔ سهوك وجوبنده وقتك مساعد اولمسی شرط اولدیغندن صباح نمازنده قبل السلام طلوع شمس وایکندی نمازنده احمرار شمس وبعد السلام عمدا نقض وضوء کبی برحال وقوعیله وقت مساعد اولماز ایسه سجدهٔ سهو ساقط اوله‌جغی کبی مختار اولان جمعه وبایرام نمازلری کبی جماعت کثیره ایله قلنان نمازلرده دخی امامك سجده سهوله اوزاقده بولنان جماعتك نمازدن چیقارق ترك متابعتله نمازلرینی افساددن محافظه ایچون سجدهٔ سهو ترك اولنور .

سجدهٔ شکر . وقوع بولان برنعمته قارشو جناب حقه تشکرا برکره سجده‌دن عبارت اوله‌رق مسنونا مشروعه‌در .

❁ سجدهٔ تلاوتك احکامی ❁

مسئله ۲۰۰ — سجدهٔ تلاوتك سبب وجوبی اوقویان حقنده بالاتفاق تلاوت ایشیدن حقنده صحیح اوله‌رق اهلی طرفندن سجده ایتلرندن برینك تلاوت ویااستماعی ویانمازده اوقویانه اقتدا واتباعدن عبارت اولوب بلاتلاوة سجده ایتنه باقمق ویا انی یازمق ویا هیجه‌لیه‌رك تلاوتیله سجده لازمکلمز .

❁ اهلی ❁

مسئله ۲۰۱ — نمازله مکلف اولنلردر بناءً علیه نمازله مکلف اولمدقلرندن حیض ونفاس حالنده بولنان قادینلره کرك تلاوت وکرك استماعله سجده واجبه دکل ایسه‌ده جنبه واجبه‌در .

❁ نمازده حکمی ❁

مسئله ۲۰۲ — سجده ایتی نمازده تلاوت ویااستماع اولندقده نمازدن جزء

اولمقله انجق نمازده ادا اولنوب ترك اولندیغی حالده خارج صلاتده قضا اولنماز ایسه‌ده سهواً تأخیر اولنورسه سلامدنصکره نمازك صحتنه منافی برحال واقع اولمدقجه حرمت صلاتك بقاسنه بناءً قضا اولنور نمازده تلاوت اولندقدنصکره تلاوته دوام اولنه‌جق ایسه درحال سجده‌یه ویاسجده نیتیله رکوعه واریلوب بعده تلاوت اکمال ایدیلور . سجده ایتمك تلاوتندنصکره تلاوت امتداد ایتمیه‌جك ایسه نهایت اوچ ایت صکره سجدهٔ تلاوت نیتیله ایدیلان رکوع وبلانیة ایدیلان سجود صلات سجدهٔ تلاوت مقامنه قائملردر .

مسئله ٢٠٣ — نمازده محل قرأت قیام اوله‌رق ارکان سائره‌ده قرأة ممنوعه اولمقله قیامك غیریسنده سجده آیتی تلاوتله نه‌اوقویانه ونه‌ده ایشیده‌نه سجده لازمکلمیه‌جکی کبی عندالحنفی مقتدیدخی نمازده تلاوتدن ممنوع اولدیغندن انك تلاوتیله دخی سجده لازم دکل ایسه‌ده نمازده کندیسنه مشارك اولمیانلر قرأتدن ممنوع اولمدقلرندن کرك خارج صلاتده وکرك منفردا نمازده بولنه‌رق ایشیدنلره لازمکلور .

مسئله ٢٠٤ -- مجلس واحدده آیت واحده‌نك تکرر تلاوتندن سجده‌نك تکرری لازم کلمز ایسه‌ده ایت واحده‌یی متعدد مجلسلرده ویامتعدد آیتلری مجلس واحدده تلاوتله سجده‌نك وجوبی تکرر ایدر.

❁ احکام زکات ❁

مسئله ٢٠٥— عبادهٔ مالیه‌دن اوله‌رق افعال مکلفدن زکاتدخی کتاب وسنت واجماع امتله ثابت اوله‌رق اهلنه فرض عین اولان ارکان اسلامیه‌دندر .

❁ حقیقت زکات ❁

مسئله ٤٠٦ — زکات لغتده نماء وزیاده‌لك وبرکات ومدح وتطهیر معنالرینه اولوب (وما انفقتم من شیئی فهویخلفه) مقتضاسنجه اداسی حالنده اضعاف مضاعفیله خلف وبرکات احسان ایده‌رك باقی قالان مالی تمیه وتزیید (وخذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها) مفادنجه ویرنلری اوساخ بخل ومعاصیدن تطهر وتزکیه ایچون عبادت اوله‌رق اهلنه مشروع بیورلمشدر بناءً علیه

بالجمله انبیای عظام حضراتی انوار قدسیتله مقدس ومطهر بولندقلرندن بالاجماع
زکاتله مکلف دکلمردر (واوصانی بالصلوة والزکوة مادمت حیا) آیت جلیله‌سنده
توصیه بیوریلان زکاتله مقصد مقامات مقدسهٔ انبیایه لایق اولمیان حالات بشریه‌دن
تطهر وتنزه معناسنه زکات نفس ویاخود واوصانی بتبلیغ احکام الزکوة تقدیرنده
اوله‌رق ٦٥ مسئله‌ده بیان اولندیغی اوزره بعده الایمان نمازله زکاتك افضل
مافرض الله اولدقلرینی و زکاتك شریعت قدیمه‌دن اولدیغنی بیانه محمول اوله‌رق
سوأل وارد اولماز .

شرعده زکات حوایج اصلیه‌دن فضله نصابه بالغ اوله‌رق ملك تامله مالك
اولوب اوزرندن برسنه کچن مالنك (هاتوا ربع عشر اموالکم) مقتضاسنجه
فرض اولان مقدارینی اهلنه تملیکا ویرمکدن عبارتدر بناءً علیه حوایجدن فضله
ویا نصابه بالغ ویاملك تامله مالك ویا نامی اولماز ویاحولان حول بولنماز ایسه
شرعاً ادای زکات لازمکلمیه جکی کبی خانه‌سنده اسکان وحیوانه ارکاب کبی
تملیك منفعتله ویااباحه طریقیله تأدیه‌سی صحیح اولماز .

❁ حوایج اصلیه ❁

مسئله ٢٠٧ — حوایج اصلیه انسانك وافراد عائله‌سی ایچون مسکن
ولوازم بیتیه وملبوسات ومأکولات ومشروبات وارباب صنایعدن هربریسنك
محتاج اولدیغی آلات وادوات واهلنه کوره محتاج اولدیغی اسلحه وحیوانات
وکتاب واستخدام ایچون کوله وجاریه امثالی امر معیشتجه محتاج اولنان اموال
واشیا اولوب احتیاجله مشغول اوله‌رق معدوم حکمنده اولمقله هرنقدر نصابلره
بالغ وحولان حولده بولنسه دخی زکات لازمکلمز .

❁ نصاب ❁

مسئله ٢٠٨ — نصاب . طرف شارعدن وجوب زکات وامثالنه علامت
اوله‌رق نصب وتقدیر اولنان مقدارلردن عبارتدرکه اقل مرتبه‌لری کموشده

ایکیوزدرهم(١) التونده یکرمی مثقال قیون وکچیده قرق وصغروماندەده اوتوز ودوەده بش دانه اولەرق ایکی قسم اولوب بری (اثمارله مزروعاتك غیریسنده) حولان حول ونما ایله مشروط اولەرق صاحبی ایچون وجوب زکات ایجاب ایدر اثمارله مزروعاتك حوللری ایریشدکاری وقت اولوب زکاتلریده عشرلری ایله خراجلرندن عبارتدر دیکری بونلر ایله مشروط اولمیەرق صدقهٔ فطر واضحیه وانفاق محارمك وجوبلریله اخذ صدقەنك حرمتنی ایجاب ایدر .

❁ ایجاب زکاتده معتبر اولان نماء ❁

مسئله ٢٠٩ — حقیقی وحکمیدن اعم اولەرق مالك تزاید ایدوب ارتمسندن عبارت اولوب حقیقة نماء ربح وتجارت وتوالد وتناسل ایله اسامه ایله . حکما نماء مالك صاحبی ویاوکیل ویا نائبی یدنده بولنەرق ارتیرمغه مقتدر ومتمکن اولەبیلمکله اولوب التونله کموش فطرة تجارت ایچون اولمقله مطلقا نامیلردر .

مسئله ٢١٠ — نصاب مذکورك زکاتی ایجابنده حوایجدن فضله وحقیقة ویاحکما نامی اولەرق حولان حول ایله مشروط اولدیغی کبی ملك تامله مملوك اولمسیده شرط اولوب ملکك تمامیتی ایسه یدأ ورقبة مالك اولمقدن عبارت اولمقله مأذون فی التجاره ویامکاتب ویامرتهن یدنده مرهون بولنان مالك هرنقدر صاحبی رقبەسنه مالك ایسەده یدأ تصرفنه وانلر تصرفنه مالك ایسەلرده رقبەسنه

درهم — مثقال

(١) کموشك نصابنده معتبراولان یهراون درهمی یدی مثقالدن عبارت اولان بردرهم شرعی اون درت قیراط وبرقیراط بش اربه مقداری اولمقله بردرهم شرعی یتمش اربه مقدارندن عبارت اولدیغی کبی برمثقال ویا دینار یکرمی قیراط وبرقیراط بش اربەمقدارندن عبارت اولمقله برمثقال یوز اربه مقدارندن عبارت اولوب کرك وجوب زکات وکرك اداى واجبده اعتبار التونله کموشك عینا وزنلرینه اولوب قیمتلرینه دکلدر . بناءً علیه قیمة نصابه بالغ اولوبده وزنا بالغ اولمیان التونله کموشده زکات لازم کلمز .

اون درهمی یدی مثقال اعتبارینك سببی

فارق اعظم حضرتلرینك زمان خلافتلرنده اون درهمی اون مثقال واون درهمی التی مثقال واون درهمی بش مثقال اولەرق اوچ درلو درهم اولوب مذکور مثقاللرجمع اولنەرق یکرمی برمثقالك حد وسطیسی النەرق دراهم مذکوره توحید اولنمشدر .

مالك اولمیەرق تمامیت ملك بولنمدیغندن انلرك یدنده بولندیغی مدتجه نه انلره ونەده صاحبلرینەزکات لازم کلمیەجکی کبی (لازکات فی مال الضمار) مقتضاسنجه عبد ابق ومال مفقود ومغصوب ومسروق ویادکزه دوشوب برزمانلر قالوب ویاقیرده دفن اولنوب محلی اونودیلان ویا مجهول برکیمسەیه براقیلوب بولنمیان مماللرکبی ملکك بقاسیله برابر کندیسنه وصول متعذر اولەرق انتفاع ممکن اولمیوب ضمار تعبیر اولنان ماللرد، دخی یدا مالکیت بولنمدیغندن برزمانصکره اله کچدکده کچن سنەلرك زکاتی لازمکلمز .

زکاتك اصل وجوبنه سبب

مسئله ۲۱۱ — سبب ظاهری مکلفك نصاب مذکوره ملك تامله مالك اولمسی . سبب حقیقیسی (آتوا الزکوة) کبی خطاب الهینك اداسیله مکلف اولنلره توجهیدر . بناءً علیه اموال موقوفه ومغصوبه ومسروقه وغائبه اولەرق ملك تام بولنمیانلره زکات لازم کلمز زیرا بونلر ملکك قیامیله برابر انتفاع ممکن اولمیان ضمار قبیلندندر .

اصل وجوبنك شرطلری

مسئله ۲۱۲ — عاقل بالغ حر مسلم اولەرق نصاب مذکوره ملك تاملهمالك اولوب دار اسلامده بولنمق کبی ولو حکما زکاتك وجوبنه واقف اولمقدر بناءً علیه شروط مذکوره بولنمیانلره واجب دکلدر .

وجوب اداسنك شرطلری

مسئله ۲۱۳ — وجوب اداسنك شرطلری اصل وجوبك شرطلری کندیسنده بولنەرق نصاب مذکور حقیقة ویا حکما نامی اولەرق (مزروعاتله اثمارك غیریسنده) اوزرندن برسنه کچمکدر ۶۵ مسئلەنك حاشیەسنده بیان اولندیغی اوزره (وآتوا حقه یوم حصاده) مقتضاسنجه مزروعاتله اثمارك حاصللری ایریشدکلری وقت اولوب زکاتلریده عشرلریله خراجلرندن عبارت اولمقله کرك آز وکرك چوق برسنەده قاچ دفعه حاصل اولور ایسه زکاتلری لازمکلور بالخاصه حیواناتده شرطی اسامه و اموال عروضده

شرطی یاعقد تجارته مقارنت شرطیله صریحا ویا عروض تجارتله برعینی صاتون المق ویا تجارت ایچون المش اولدیغی عقارینی عرض بدلنده ایجار کبی دلالة تجارته مقارن نیتدر بناءً علیه نقودده ثمنیت وحیواناتده اسامه واموال سائرهده تجارته نیتله برابر حولان حول وجوب ادانك شرطلرندندر. بیان اولنان حولان حول نصاب اصلی ایچون سرط اولمقله اثنای حولده استفاده اولنان مال کندی جنسنه ضم اولورسه انك حولنه تابع اولهرق حول اصلینك تمامنده جملهسنك زکاتنی ادا لازم کلور. (اسامه دول و دوشیله وسود ویوغوردی امثالی منافعیله استفاده ایچون سنهنك اکثریسنی قیرده اوتلاتمقدرکه قیون وکچی وصغر ومانده ایله دوه جنسنه مخصوصدر.) بناءً علیه تجارت ایچون اولمدقجه بونلردن بشقه حیوانلره زکات لازم دکلدر.

❀ نصابه اعتبار *

مسئله ٢١٤ — مقتضای کون وحدوث اولهرق مالك تمام سنهده برحالده بقاسی نادراتدن اولمقله بدایتیله نهایتنده تمام اولمق شرطیله نصابه اعتبار اصل وجوبك سببی اولان تملك نصابك انعقادی ایچون حولك بدایتیله وجوب ادانك تحققی ایچون نهایتنده اولهرق اثنای حولده نصابه عارض اولان تناقص وتزایده اعتبار اولمدیغندن اثنای حولده تناقص ایدرسه اصل نصابك زکاتنك وجوب اداسنه ضرر ویرمز ایسهده نصاب کاملاً تلف اولورسه حول باطل اولوب دینك استغراقیله باطل اولماز بناءً علیه تمام حولدن ولو برکون اقدم استفاده اولنان مال کندی جنسنه ضم اولنهرق ختام حولده جملهسنك زکاتنی تأدیه لازمکلور ایسهده نصابك جملهسی هلاك اولورسه انك حولی باطل اولهرق صکرهدن حاصل اولان نصاب کندی حولنه تابع اولهجغی کبی حولك بدایتیله نهایتده دیندن سالم اولان مالك زکاتی لازمدر.

❀ صحت اداسنك شرطلری ❀

مسئله ٢١٥ — اداسیله مکلف اولنلره کوره صحت اداسنك شرطلری زکاتی ادا ایدرایکن ویا ادا ایچون وکیلنه ویرر ایکن ویا فقیره بلانیت ویروب

دها فقیرك الندہ ایکن ویا مالندن ایریر ایکن زکاتہ نیت ایتمك ویا مسئلۂ اتیہدہ
بیان اولنہجنی اوزرہ نصابك جملہسنی تصدق ایتمك وتملیکاً ویرمك وویردیکی
زکاتلہ منفعت دینویہ قصد ایتمامك کبی شیلردر بناءً علیہ بلا نیة ویا اباحہ
طریقیلہ ویا ویردیکی زکات بدلندہ ویردیکی کیمسہدن خدمت امثالی برشی قصد
ایتمك زکاتك صحتنہ مانعدر .

مسئلہ ٢١٦ — انفا بیان اولندیغی اوزرہ زکات عبادت مالیہدن اولہرق
صحتندہ نیتك اشتراطندن بعدالحول بلانیة نصابك جملہسنی تصدق خارج اولہرق
بالاتفاق صحتیلہ ذمت مکلفدن فرض اولان زکات ساقط اولور زیرا زکات ذمت
مکلفہ تعلق ایتمیوب بلکہ نفس نصابہ تعلق ایتمکلہ نصابك هلاکیلہ بیلہ ساقط
اولور وبردہ زکات قدرت میسرہ ایلہ واجب اولوب نصابك جملہسنی تصدقلہ
صفت یسرك فوتنہ بناءً وجوب زکاتدہ ساقط اولہرق زائل‌اولور ایسہدہ نذر
ویا کفارت کبی واجب اخرنیتیلہ تصدق ایدرسہ منویدن صحیح اولہرق زکاتی
ضامن اولور .

بلانیة نصابك جملہسنی تصدقلہ بالاتفاق ذمت مکلفدن زکات ساقط اولور
ایسہدہ زکاتی لازماولان مالك بعضیسنی تصدق ایدرسہ اداءِ مطلوب اولان
مقدار واجب تعین ایدہمیہجکندن ذمت مکلفدن واجبك سقوطندہ اختلاف
اولنوب ابو یوسفہ کورہ مطلوب اولان مقدار واجبك عدم تعیننہ بناءً صحیح
اولمیہرق تصدق ایتدیکی مقدار ایلہ باقی قالانك زکاتندہ ادا لازم اولوب امام
محمدہ کورہ قلیلی کثیرہ قیاسلہ تعین ایدہجکندن تصدق اولنان مقدارك زکاتی
ذمت مکلفدن ساقط اولور .

مسئلہ ٢١٧ — ویریلہجك اولان مالہ نظراً صحتنك شرطی ویرہجکی زکات
مال اولوب خانہسندہ اسکان وحیوانتہ ارکاب کبی منفعت اولمامقدر .

کندیلرینہ ویریلہجك اولان کیمسہلرہ نظراً شرطی مؤلفۂ قلوبدن ماعدا
(انما الصدقات للفقراء والمساکن والعاملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب
والغارمین وفی سبیل الله وابن السبیل) آیت جلیلہسندہ تعداد بیوریلان یدی
صنف فقرای مسلمیندن اولوب انلرك غیریسنہ واصول وفروعی وزوجہسی
ومملوك ومملوکہسی کبی انفاق واعاشہلری ایلہ مکلف ومحکوم اولدیغی کیمسہلردن

اولمامقدر بناءً علیه صنوف مذکوره‌نك غیریسنه و انفاقلریله مکلف اولدیغی کیمسه‌لره تأدیه صحیح اولمیه‌جغندن انلره ویرمکله ذمتندن واجب ساقط اولماز.

❁ زکاتك محلی ❁

مسئله ۲۱۸ — (انما الصدقات للفقراء والمساکین والعاملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب والغارمین وفی سبیل الله وابن السبیل) آیت جلیله‌سیله تعداد بیوریلان سکز صنفدن شوکت اسلامیه‌نك کسب قوت ایدرك علت وسببینك زوالی ویا حضرت معاذه خطابا (خذها من اغنیائهم وردها فی فقرائهم) حدیث شریفیله منسوخ اوله‌رق مؤلفهٔ قلوبك سقوطیله باقی قالان یدی صنف فقرای مسلمیندن عبارتدر زیرا زکاتك محلی زکاتله مکلف اولان اغنیانك فقراسیدر بناءً علیه عند الحنفی صنوف مذکوره‌دن ولو برینه ویرلمکله ذمت مکلفدن وجوب ساقط اولور ایسه‌ده عند الشافعی صنوف مذکوره‌نك هربرندن لا اقل اوچر کیمسه اوله‌رق یکرمی برکیمسه‌یه ویرمك ایجاب ایدر .

زیرا امام شافعی حضرتلری (انما الصدقات للفقراء) آیت جلیله‌سنده (للفقراء)ده لام تملیك ایچون اولوب فقرا فقیرك وصدقات صدقه‌نك جمعی اوله‌رق لام تملیکله ذکر اولنان صنوف سبعه‌نك جمله‌سنه مضاف قلنه‌رق مطلق جمع افاده ایدن واوایله عطف اولنمقله صنوف سبعه‌نك جمله‌سی استحقاق صدقاتده مشارك اولوب اقل جمع ایسه اوچ اولمقله هرصنفدن لااقل اوچنه ویرلمدکجه جائز اوله‌میه‌جغنه قائل اولمشلر ایسه‌ده هریرده زکات وفطره کبی صدقات واجبه‌نك اداسی ایچون بیان اولندیغی وجهله هرصنفدن لااقل اوچر کیشیدن یکرمی بر کیمسه‌یی بولمق داعی مشکلات ومشقت اولوب مشقت ایسه تسهیلی موجب اوله‌جغی کبی ایت جلیله‌ده ذکر اولنان فقرا هرنقدر افراد افاده ایدن جمع صیغه‌سیله ایراد اولنمش ایسه‌ده معروف بلام الجنس اوله‌رق جمعیتی مضمحل و باطل اوله‌رق مفرد حکمنده قلنه‌رق صنوف مذکوره‌دن ولو برینه ادا ایله ذمت مکلفدن واجب ساقط اولور زیرا ایت جلیله‌ده صنوف مذکوره‌یی ذکردن مقصد کندیلرینه اعطای زکات جائز اولان فقرایی بیان اولوب انلرك استحقاقلریله انلره تملیکك لزومنی تعیین ایچون دکلدر زیرا صدقات عبادت مالیه‌دن اولمقله حق

باری اولوب انلرك حقی دکلدر بلکه علت احتیاجه بناء انلر کندیلرینه صرفه محل اولوب علت احتیاجده ایسه هر بریسی مساوی اولمقله مؤلفهٔ قلوبدن بشقه باقی قالان یدی صنفك کرك جملەسنه وکرکسه انلردن یالکز بردانەسنه ادا ایله ذمت مکلفدن واجب ساقط اولور .

❁ اموال زکات ❁

مسئله ٢١٩ — بومقامده موضوع بحث اولان اموال زکات نقود . اموال عروض . سوائم اولەرق اوچ قسم اولوب ٦٥ مسئلەنك حاشیەسنده بیان اولنان اعشار وخراج کبی حاصلات ارضیەنك احکام زکاتی نظام مخصوصنه تابعدر .

مسئله ٢٢٠ — نصابه مالك اولنلرك اموال موجودەلرینه زکات لازم کلدیکی کبی اموال مطلوبەلرینەده لازم اولوب هرنقدر بر روایتده عندالامامین سعایت وکتابت ودیت بدللرندن بشقه دیونك جملەسی بر اولەرق زکات لازم اولمقله کرك از وکرك چوق الندقجه مرور ایدن سنەلرك زکاتلرینی ویرمك لازم ایسەده عندالامام مطلوب اولان دیون . قوی . متوسط . ضعیف اولەرق اوچ قسم اولوب قرضا ویریلان وبدل تجارت اولان الەجقلر کبی دین قویده قرق درهم مقداری قبض اولندقجه همان کچن سنەلرك زکاتلرینی ویرمك لازمدر .

ثمن سائمه وخدمت ایچون کوله وجاریه و اسکی پوسکی ثوب بدلی کبی تجارت ایچون اولمیان شیلر بدلی کبی دیون متوسطەدن نصاب یعنی ایکیوز درهم مقداری قبض ایدیلدکجه زکاتلرینی ویرمك لازمکلور .

مهر . وصیت . بدل مخالعه . دم عمدن بدل صلح . دیت . بدل کتابت وبدل سعایت کبی مال اولمیان شیلر بدلی اولان دینی ضعیفدن نصاب مقداری قبض اولنوب اوزرندن برسنه کچمدکجه زکاتی ویرمك لازمکلمز .

❁ نصابك حکم تلفی ❁

مسئله ٢٢١ — زکات مکلفك ذمتنه تعلق ایتمیوب بلکه عین ماله تعلق ایتدیکی کبی قدرت میسره ایله واجب اولدیغندن هرنقدر بعدالحولان اولسەده دخی نصابك تلف اولمسیله یسر زائل اولەرق وجوب زکات ساقط اولور ایسەده اتلافیله ساقط اولماز .

❁ زكات نقود ❁

مسئله ٢١٥ — نقود. نقدك جمعی اولەرق كرك مسكوك وكرك كولچه وكرك مصنوع وكرك غير مصنوع مطلقا آلتونله كموشدن عبارت اولوب فطرة تجارت ايچون اولەرق نامی اولمقله حوايجدن فضله ونصابه بالغ اولوب اوزرلرندن برسنه كچدكده (هاتوا ربع عشر اموالكم) مقتضاسنجه وزنا قرقده برينی زكات نيتيله تمليكا اهلنه ويرمك كتاب. سنت . اجماع امتله ثابت اولەرق نصابه مالك اولنلره فرض عيندر .

❁ حكم مخلوط ❁

مسئله ٢١٦ — آلتونی غالب اولان مخلوط خالص آلتون و كموشی غالب اولان كموش حكمنده اولديغی كبی مساوات حالنده دخی احتياطا خالص حكمنده اولەرق زكات لازمكلوب غشی غالب اولورسه عروض تجارت كبی قيمت تقدير اولنەرق زكاتك لزومنده تجارته نيت لازمدر .

مسئله ٢١٧ — مخلوطك خالص اولەرق آلتون وكموشی نصابنه بالغ اولور وياهرنقدر خالص اولەرق نصابه بالغ دكل ايسەده كرك نقدينڭدن وكرك عروض تجارتدن نصابی اكمال ايدەجك بشقه مالی بولنور وياغشی غالب اولان مخلوط متلك وقره بشلك كبی اثمان رايجه اولوبده ادنای نقدينڭدن زكاتی واجب اولان مقداره بالغ اولورسه هرنقدر تجارته نيت ايدلمسه بيله نقد حكمنده اولەرق بعدالحول زكاتلری لازمكلور .

❁ زكات عروض ❁

مسئله ٢١٨ — عروض. عرضك جمعی اولەرق بومقامده نقدينله سوائمك غيری اولانماللردن عبارت اولوب عندالحنفی تجارت قصد اولنمدقجه اموال عروضه زكات لازم كلميەجكندن مجرد تزين ايچون آلنان جواهر احجار وانجو مقولەسنك قيمتلری هرنقدر نصابلره بالغ اولسه دخی زكات لازم كلمز ايسەده تجارت قصديله آلنورسه سائر اموال تجارت كبی قيمتلرندن قرقده برزكات لازمكلەجكی كبی يوزك وكوپه امثالنك آلتون وكموشلری ولو بشقه ماله ضمله نصابه بالغ اولورسه انلرك مطلقا زكاتلری لازمكلور زيرا انلر فطرة تجارت ايچوندر .

* اموال عروضك احكامى *

مسئله ۲۱۹ — نقودله حيوانات سائمه‌نك غيرى اولان اموال عروضك زكاتلرينك وجوب ادالرنده يابالفعل مبادله‌ايله عقد تجارته مقارن اولمق شرطيله صريحا وياعروض تجارتله برعينى صاتون المق ويا تجارت نيتيله الديغى عقارى عرض بدلنده ايجاركبى دلالة تجارته مقارن نيتده شرط اولمقله بعده العقد وقبل المبادله تجارته نيت ويا كاربولورايسه‌م صاتارم نيتيله المش اولديغى شيلره زكات لازم كلمز چونكه سبب وجوب تجارت اولوب تجارت ايسه بالفعل مالى ماله مبادله‌در.

مسئله ۲۲۰ — ائمۂ اربعه عندنده بالاتفاق اراضى عشريه وخراجيه ومستأجره ومستعاره‌سنك عشر وخراجنى بعدالادا باقى قالان حاصلاتله تجارته نيتله زكات لازمكلمز زيرا بلا مبادله مجرد نيتله سبب وجوب اولان تجارت بولنميه‌جغى كبى كرك عشر وكرك خراج ارضك زكاتى اولمقله (لاثنى فى الصدقة) حديث شريفيله برسنه‌ده برشيدن ايكى دفعه زكات المق منهيدر شوقدر واركه ۶۵ مسئله‌ده بيان اولنديغى اوزره ائمۂ ثلثه عندنده عشر ارضك غله‌سنك وخراج رقبه‌سنك زكاتى اولمقله اراضى خراجيه‌نك وقتنده خراجى وزرعندن عشرى النور ايسه‌ده عندالحنفى خراجله عشر اجتماع ايتميه‌جكندن اراضى خراجيه‌دن خراج النوب عشر آلنماز. اراضى عشريه‌دن عشر النوب خراج النماز زرع برينك ارض ديكرينك اولورسه ائمۂ ثلثه وامامين حضراتنه كوره عشر زرع صاحبنه لازمكلوب امام اعظم حضرتلرينه كوره تارلا صاحبنه لازمكلور استيجارده دخى حكم خلاف بويله‌در .

مسئله ۲۲۱ — تجارت مانع بولنميه‌رق عقد شرا ويا عقد اجاره وياقراض ويا استقراض طريقلريله بالمبادله مال بدلنده مال قزانمقدن عبارت اولوب بويله عقده مقارنت بولنمديغندن هبه وصدقه وخلع ومهرووصيت ووراثت طريقلريله ويريلان مالى قبول كبى (مال بدلنده مال اولميان) مجرد قبوله مقارن اولان نيت تجارت قول صحيح اوزره صحيح اولمديغندن بويله هبه وياصدقه ويابدل خلع ومهر ووصيت ووراثت وصلح امثالى قبول ايله النان مالر ايله بالفعل مبادله بولنميه‌رق مجرد تجارته نيتله اموال تجارتدن اولميه‌جقلرندن زكاتلرى

لازمكلمز زيرا بلامبادله تجارت ايچون اولمق فطرة تجـارت ايچـون يراديلان نقوده مخصوص اولوب اموال عروض ايسه حوايج بشريه ايچون يراديلقله بالفعل تجارت قصديله مبادله يه مقارن اولمدقجه حوايج اصليه دن معدوده لردر .

❁ زكات سوائم ❁

مسئله ٢٢٢ — سوائم . سائمه نك جمعی اولوب سائمه لغتده مطلقا اوتلايان حيوانلر معناسنه اوله رق شرعده سودی وياغ وپينير ودول ودوشی امثالی منافعيله استفاده ايلمك قصديله سنه نك اكثريسنی قيرده رعی مباحله اوتلايان قيون وكچی وصغر وماندە ومطلقا دوه دن عبارت اولوب زكاتلرينك وجوبنده امام مالكك خلافنه ديكر ائمه عندلرنده بووجهله اسامه شرط اوله رق زكاتلری كنديلرينه مخصوص مقدارلردن عبارت اولان نصابلر ايله لازمكلوب بالمبادله عقد تجارته مقارن اوله رق بونلر ايله تجاوت قصد اولنورسه اموال تجارتدن اوله رق(هاتواربع عشرا.والكم) مقتضاسی اوزره ربع عشردن عبارت اولان زكات تجارت لازمكلوب سنه نك نصفنده يم وصمان واوت امثالی نواله ايله بسلنورلر وياخود بونلر يوك ويا ركوب وعربه وطولاب وزراعت امثالی استخدام ويا اتلرينی يمك ايچون بسلنمك كبی حوايج لازمه دن اولورلر ايسه اصلا زكاتلری لازمكلمز زيرا بوصورتده حوايج اصليه دن معدودلردر زكاتك وجوبنده ايسه حوايج اصليه دن فضله اولمق شرطدر امام مالك عندنده حيوانات مذكوره ده زكاتك وجوبنده اسامه شرط اولميه رق مطلقا زكاتلری لازمكلور .

❁ نصاب سوائم

مسئله ٢٢٣ — سائمه اولان قيون وكچی ويا ايكيسی مجموعی قرقه بالغ اولوب حوللری تمام اولدقده يوز يكرمی يه قدر برقيون ويا كچی زكات ويريلور يوز يكرميدن ايكيوزه قدر ايكی قيون ويا كچی وايكيوزدن اوچيوز طقسان طقوزه قدر اوچ وتام درت يوزده درت قيون ويا كچی ويريلوب بعده نصابلر اراسنده بولنانلر معفو اولمق اوزره هريوزده برقيون ويا كچی ويريلور سنه كچمديكندن انالريله برلكده بولنمدقجه ياوريلرينه زكات لازم كلمز ايسه ده برلكده بولنورلر ايسه انالرينه تبعا ياوريلره ده زكات لازمكلور .

❀ صغر وماندانك نصابلری ❀

مسئله ٢٢٤ — هرنقدر يبانی ايله اهليه‌دن متولد اولسه‌دخی اقل نصابلری اوتوز اولوب كرك لزوم زكات وكرك جواز اضحيه‌ده اعتبار انالرينه‌در بناءً عليه اوتوزدن قرقه قدر بر ياشنده بر بوزاغی تام قرقدن التمشه قدر ايكی ياشنده والتمشدن صكره هراوتوزده برياشنده وياهرقرقده ايكی ياشنده برطانه ويريلور .

❀ دوه‌نك نصابی ❀

مسئله ٢٢٥ — بشدن يكرمی بشه قدر هربش دوه‌ده برقيون ويريلوب جمله‌سنده نصابلر اراسی معفو اوله‌رق زكات ايجاب ايلمز تام يكرمی بشدن اوتوز بشه قدر ايكی ياشنده برديشی دوه اوتوز التيدن قرق بشه قدر اوچ ياشنده قرق التيدن التمشه قدر درت ياشنده التمش بردن يتمش بشه قدر بش ياشنده تام طقساندن يوز يكرمی‌يه‌قدر درت ياشنده اكی ويوز يكرميدن صكره درت ياشنده ايكی ديشی دوه ايله هربش دوه‌ده برده قيون زكات ويريلور .

مسئله ٢٢٦ — (المسلمون شركاءفی‌ثلاث‌فی‌الماء والكلاء والنار) مقتضاسنجه صو واوت واتش كبی اوچ شيده ناس شركت اباحه‌ايله مشترك اوله‌رق كيمسه‌نك تحت تملك واحرازنده‌بولنميان ايرماقلر ونهرلر وقيولرده صولر وقيرلروصرعالرده كندی كنديلرينه بتن خدايی نابت اوتلر وخالی محلده يانمش اتشلر ايله استفاده جمله‌يه مباح اولوب صاحبسز يرلرده كندی كنديسنه بتن اوتلر مباح اولديغی كبی مجله‌نك١٢٥٧ ماده‌سنده بيان اولنديغی اوزره بركيمسه‌نك ملكنده بلاتسبب كندی كنديسنه بتن اوتلرده مباح اولمغله اجرتله صرعالرده اوتلايان حيوانلرده رعی مباحله اوتلامقله سائمه اولملرينه خلل كلميه‌جكندن زكات ايجاب ايدر زيرا ويريلان اجرت اوت پاره‌سی اولميوب بلكه حق دخولدر . چونكه بر كيمسه‌نك ملكنده كندوسنك تسببی اولقسزين خدايی نابت اولان اونلر دخی مباح‌ايسه‌ده صاحبی كندی ملكنه اخری دخولدن منع ايده‌بيلور .

مسئله ٢٢٧ — زكات ويرمكده افضل اولان ابتدا اقرباسندن محتاج‌اولان قرنداشلرينه بعده بونلرك اولادينه بعده قومشولرينه بعده اهل بلده‌سنه‌ويرمكدر

قومشـولق حقنه رعایة زکاتی بولندیغی بلده‌دن بشقه بلده فقراسـنه کوندرمك تنزیها مکروه ایسه‌ده بشقه بلده‌ده اقرباسـندن محتـاج بولنور ویادار اسـلامه کوندریلور ویا قبل‌الحول گوندریلور ایسه بلا کراهة جائزدر . اقرباسندن محتاج اولنلره ویرمك هم صدقه وهمده صیلهٔ رحم اولمقله دیکرلرندن اولیدر.

❀ احکام صوم ❀

مسئله ٢٢٢ — عبادت بدنیه‌دن بولنان افعال مکلفدن صوم لغتـده مطلقا امساك یعنی طوتمق ویاپشمق معناسنه اولمقله (فقولی انی نذرت للرحمن صوما فلن اکلم الیوم انسیا) دلالتیله لسانی طوتوب سوز سویلمکدن امساك ایدرك سکوته دخی شـامل اولوب شرعده ایسه کرك فرض وکرك نوافل مطلقا عبادت نیتیله دار اسـلامده بولنـه‌رق ویا دار حربده بولنـوبده عبـادت اوله‌رق مشروع بیوریلدیغنی بر ویا ایکی عادل کیمسه‌دن ایشـیدرك بیلان مسـلم مکلف وحیض ونفاسی منقطع اوله‌رق مکلفه اولان مسلمه‌نك عبـادت نیتیله (طلوع فجردن عبارت اولان) وقت امسـا کدن غروب شمسه قدر حقیقة ویا نسـیانا ییوب ایچمسی کبی حکمـا مفطراتدن امسـاك ایتملریدرکه (فمن شهـد منکم الشهر فلیصمه) آیت جلیـله‌سی و (صوموالرؤیته) حدیث شریفی و اجمـاع امتله صحیح ومقیم اولنلره ایام رمضـانده اداسی و(فمن کان منکم مریضاً اوعلی سفر فعدة من ایام آخر) مقتضاسنجه سفر ومرض عذرلریله ایام اقامت وصحتده‌قضاسی ونذر وکفارت سـببلریله دیله‌دکلری وقت ادالری فرض عین اوله‌رق عبادت بدنیه‌دن اولوب هر عبادتك صحتلرنده کتاب واجماع امتله نیت شرط اولمقله ولو نافله هرنه سببله اولسه دخی ائمهٔ اربعه عندلرنده بالاتفاق بلانیة امسا کله‌اوروج صحیح اولماز وصحت صومده شرط اولان نیتله مقصد قلباً امسا کی قصد ایلمکدر زیرا نیتك محلی قلب اولمقله حقیقت نیت اتیان فعلده جناب‌حقه طاعت قصدندن عبارتدر .

ائمهٔ ثلثه عندنده صـوم رمضـانك صحتنده دخی نیتله تعیین شرط ایسـه‌ده عندالحنفی صحیح و مقیم اوله‌رق اداسیله مکلف‌اولنلر حقلرنده ایام رمضان معیار اوله‌رق معین اولوب معینی تعیین ایسـه لغو اوله‌جغندن صحتنده اصل نیت کافی

اولمغله تعیین شرط دکلدر . اماحال مرض و سفرده وصیام سائره‌ده وقت ظرف اولمقله تعیین لازمدر. (۱)

❁ صوم رمضانك فرضیتی ❁

مسئله ۲۲۳ — صوم رمضانك فرضیتی (فمن شهد منکم الشهر فلیصمه) آیت جلیله‌سی و (صوموا لرؤیته و افطروا لرؤیته فان غم علیکم فاکملوا شعبان ثلاثین یوما ثم صوموا) حدیث شریفی واجماع امتله ثابته اوله‌رق ائمهٔ اربعه عندنده بالاتفاق هر بر مسلم مکلف صحیح و مقیم اوزرینه اداسی فرض عین اولوب حال حیض ونفاسده اداسی غیرصحیح اولمقله هرنقدر صائمه اولسه‌لر دخی ایام طهرلرنده قضاسی لازم کلوب ادلهٔ قطعیه ایله ثبوتنه بناءً انکاری موجب اکفاردر (ومن کان منکم مریضاً اوعلی سفر فعدة من ایام آخر) مقتضاسنجه سفر ومرض عذرلریله ایام معذرتلرنده افطارایدوب اعذار مذکوره‌نك زوالندنصکره قضالری جائزدر .

مسئله ۲۲۴ — هرنقدر انفا بیان اولندیغی اوزره بالعموم عبادتك وجوبنده مدارتکلیف اولان عقل وبلوغ شرط ایسه‌ده بعدالنیة مجنون اولان ویا باییلان وغیر مکلف اولان صبیلرك شرائطی جامع اولان اوروجلرینك صحتلرینه بناً صومك صحتنده عقل وبلوغ وافاقت واقامت وصحت کبی شیلر شرط دکلدر بلکه (مروهم لسبع واضربوهم لعشرة) مقتضاسنجه غیرمکلف اولان صغیر وصغیره عبادتله الفت واعتیاد ایچون یدی یاشنده صوم وصلات امثالی عبادتله امر ومنهیاتدن منع اولنوب اون یاشنه بعدالبلوغ ترك اوزره اصرار ایدرلرایسه شمارله ضرب اولنورلر زیرا دکنك وقامچی امثالیله ضرب جزای جنایت اولوب بونلر ایسه جنایته اهل دکللردر. بعدالنیة مجنون اولنلرایله باییلنلرك ایریه‌سی کونلر اوروجلرینك عدم صحتلری جنون واغما سببلریله عدم نیتلرینه مبنیدر .

---

۱) ائمهٔ ثلثه عندنده صوم رمضانده وقت نیت غروب شمسدن قبل الامساکه قدر لیلا اولوب عندالحنفی ادای صوم رمضان ونذر معین‌ایله نافله‌ده غروب شمسدن نصف نهار شرعینك قبیلنه قدر نهارا دخی جائز ایسه‌ده قضای صوم رمضان وشروعله واجب اولوب افساد ایدیلان نافله وکفارت حج قران وحج متعه‌ده قربان اوروجلری‌ایله نذرمطلق اوروجلرنده کیجه‌دن نیت لازم اولدیغی کبی کفارت اوروجلرنده توالیده لازمدر.

❁ صوم رمضانك سبب وجوبى ❁

مسئله ٢٢٥ — خبازيه‌نك بيانينه كوره مذهب مختارده (فمن شهد منكم الشهر فليصمه) ايت جليله‌سيله (صوموا لرؤيته) حديث شريفى مقتضاسنجه ليلا ويا نهارا جزؤ شهرك شهودى اولوب فخر الاسلام وبشقه‌لرينك اختيارلرينه كوره هركون وقت امساك اولان فجر صادقدن نصف نهار شرعينك قبيلنه‌قدر كنديلرنده انشاى صوم ممكن اولان وقتدر بوقوله كوره سبب وجوب اولان ايامك احتلافيله واجب اولان صومده مختلف الجنس اولمقله هركون صومك محتلرنده نيتله تعيين شرط اوله‌جغندن هركون صومه نيت لازمدر اما نفس ليل ايله نصف نهار شرعينك مابعدنده انشاى صوم ممكن اولمديغندن سببيتدن خارجلردر حكم نزرده بويله‌در .

❁ اثبات هلال ❁

مسئله ٢٢٦ — ائمۀ اربعه‌عندنده بالاتفاق صوم رمضان كرك آيت جليله وكرك حديث شريف مقتضالرى اوزره رؤية هلال رمضانله وقابل اولمديغى حالده تكميل ثلاثين يوم شعبانله واجب اولوب امام اعظم حضرتلرينه كوره رؤيت هلال اچيق هواده خبرلريله علم حاصل اولان جمع كثيرك اخباريله وبولوطلوهواده كرك اركك وكرك قادين بر عادلك اخباريله ثابت اولوب امام مالك عندنده ايكى كيمسه‌نك اخبارى لازم و امام شافعى ايله امام احمددن ايكيشر قول وارد اولوب اظهر اولان نفع عبد داعيه‌سى بولنمديغندن عدل واحدك كفايه‌سيدر نفع عبد داعيه‌سنه بناءً هلال شوالى اثباتده بالاتفاق عدل واحدك اخبارى قبول اولنماز وائمۀ اربعه‌نك اجماعلريله وجوب صومده معرفت حساب ومنزله اعتبار يوقدر .

❁ اقسام صوم ❁

مسئله ٢٢٧ — مطلقا صوم. فرض. واجب نافله اوله‌رق اوچ قسم اولوب بونلردن هربريده فرض معين. فرض غير معين. واجب معين. واجب غير معين. نفل مسنون نفل مستحب. تحريما مكروه . تنزيهاً مكروه اوله‌رق سكز قسم اولوب فرض معين اداى صوم رمضان . فرض غير معين قضاى صوم رمضانله كفارات

اوروجلری واجب معین منذور معین. واجب غیرمعین نذر مطلق وبعدالشروع افسادله قضاسی لازمکلان و اعتکاف اوروجلری اولوب. نفل مسنون محرمك طقوزنجی کونیله اوننجی کونی برلکده طوتمق. نفل مستحب ایام بیض وعرفه وبازار ایرتسی و پنجشنبه کونلری وبرکون صوم برکون افطارله صوم داود وستهٔ شوال اوروجلریدر. تحریماً مکروه اولان برنجی کون رمضان بایرامی ایله درت کون ایام تشریقدن عبارت اولان ایام خمسهٔ منهیهده طوتیلان اوروجلر. تنزیهاً مکروه اولان محرمك یالکز طقوزنجی ویا اوننجی ویالکز جمعه ویا جمعه ایرتسی ونوروز یعنی ایلك بهار ومهرجان یعنی صوك بهار کونلری ایچون طوتیلان اوروجلردر. کفارات اورجلرنده تتابع لازم اولدیغی کبی غیر معین اولنلرك صحتلرنده لیلاً نیت لازمدر.

مسئله ٢٢٨ — صوم قضانك سبب وجوبی ادانك سبب وجوبیدر زیرا قضا امر سببیله واجبك مثلی اتیاندر. صوم منذورك سبب وجوبی نذر وکفارت یمینده نقض یمینله حانث اولمق وکفارت قتلده خطأ قتل وکفارت ظهارده مقارنته عودت وکفارت جنایت حجده ترك واجبله ارتکاب حرمت وکفارت افطارده بلاعذر باشلادیغی صوم رمضانی نهاراً بوزمق. لعذر محرم ایچون کفارت حلقده طراش اولمق کبی شیلردر.

❁ صوم رمضانك وجوب اداسنك شرطلری

مسئله ٢٢٩ — صحت واقامت وحیض ونفاسدن طهارتله حقیقة ویاولو داراسلامده بولنمق کبی حکماً وجوبنه علمدر صحتنك شرطلری حیض ونفاسدن پاك اولهرق نیت ایلمکدر.

❁ رکنی ❁

مسئله ٢٣٠ — رکنی. مفطراتدن حقیقة ویا حکماً امساکدر.

حکمی

مسئله ٢٣١ — الا لاتصوموا فی هذه الایام فانها ایام اکل وشرب وبعال) حدیث شریفیله استدلال ایدرك امام شافعی وابویوسفدن برروایتده وابن مبارك عندلرنده ایام خمسهٔ مذکورهده صوم جائزدکل ایسهده عندالحنفی نهی مذکور

کراهة تحریمیه‌یه محمول اوله‌رق ارض مغصوبه‌ده نماز کبی تحریما مکروه اوله‌رق جائز اولوب حکم معنویسی نیتله ثوابه نائل اولمقدر زیرا بر کون رمضان بیرامنده درت کون قربان بایرامنده صومدن نهی ضیافة اللهدن اعراض کبی معنای مجاوره مبنی اولوب ذات صومه نظراً دکلدر بناءً علیه اصلا مشروع وصفا ممنوعدر حکم دنیویسی ذمت مکلفده لازم اولان اوروجلردن ایسه واجبك سقوطی ایسه‌ده مستحب اولان ایام مذکوره‌ده ترك صومله افطاردر .

❁ احکام حج ❁

مسئله ٢٣٢ — ارکان اسلامیه‌دن بولنان حج عمرده بر کره فرض اوله‌رق عبادت مالیه ایله بدنیه‌دن مرکب اولوب هر عبادتك صحتنده نیت شرط اولمقله کرك فرض وکرك نافله حجك صحتنده دخی نیت شرطدر عمره دخی عبادت اوله‌رق دیانة مشروعه اولمقله صحتنده نیته احتیاجده حج کبی اولوب ولکن عمره امام اعظمله امام مالك عندلرنده انجق سنت مؤکده اولوب امام احمد حج کبی فرض اولمسنه قائل اولوب امام شافعی حضرتلرندن ایکی قول وارد اولوب اصح اولان فرض اولمسیدر وقت عمره خصوصنده اختلاف اولنوب ائمۀ ثلثه عندنده بلا کراهة هر وقت اداسی جائز ایسه‌ده امام مالك عندنده بر سنه‌ده ایکی کره عمره مکروهه‌در .

❁ حقیقت حج واحکام لازمه‌سی ❁

مسئله ٢٣٣ — حج لغتده بر امر معظمی قصد ونیتدن عبارت اولوب شرعده ٦١ مسئله‌ده اشارت اولندیغی اوزره عبادت نیتیله زمان مخصوصده مکان مخصوصی فعل مخصوصله زیارت مخصوصه‌دن عبارت اولوب زمان مخصوص طوافه کوره قربان بیرامنك طلوع فجرندن اخر عمره‌قدر وقوفه کوره یوم عرفه‌نك زوالندن یوم نحرك طلوع فجرینه قدر اولان زماندر. مکان مخصوصده طوافه کوره بیت معظم وقوفه کوره جبل عرفاتدر. فعل مخصوصله مقصودده طوافله وقوف اوزرینه مقدم اوله‌رق حج نیتیله میقاتلرك برندن احرامدر . زیات مخصوصه‌ده کعبۀ معظمه‌یی طوافله مدتی ظرفنده عرفاتده وقفه‌در . احرامك میقاتلرك برندن اولمسی حجك واجبلرندن اوله‌رق ترکیله هرنقدر حج باطل

اولمازایسه‌ده جنایت حج اولمقله عودتله احرامه کیرلمزایسه‌دم یعنی قربان کسمك ایجاب ایدر بناءً علیه حج میقاتلرك برندن حج نیتیله احرامه کیروب مکهٔ مکرمه‌یه بعدالوصول طواف قدوم اولمق اوزره مسنون اوله‌رق بیت معظمی یدی دفعه طولاشوب بعده (حرم شریف خارجنده بولنوب مسعا دنیلان محلده صفادن بدأ ایله مروه اراسنده کیدوب کلمك معناسنه) یدی دفعه سعی ایدوب حج افراد ویا حج تمتعه نیت ایلمش ایسه طراش ویاصاچندن ویا صقالندن برمقدارینی کسدیره‌رك احرامدن چیقوب حج قرانه نیت ایلمش ایسه احرامدن چیقمـدن عرفـه‌دن برکون اول مکه‌دن مفارقتله عرفاته واروب عرفه کونی اوراده بولنـه‌رق بعد الغروب مزدلفه‌یه عودتله اوراده کیجه‌لیوب بایرام کونی صباح نمازینی بعدالادا منایه عودتله ذبح قربان ایله شیطانلری طاشـلدقدنصکره مکه‌یه کلـوب فرض اولان طواف زیارتی بعدالادا طراشـله احرامدن چیقمقدن عبارتدر عمره‌ده بیان اولندیغی اوزره میقـاتلرك برندن احرام ایله مکه‌یه بعدالوصـول طواف وسعی ایله طراش ویاصاچندن ویاصقالندن کسه‌رك احرامدن چقمقدن عبارتدر .

❀ اقسام حج ❀

مسئله ٢٣٤ — حج افراد. حج متعه. حج قران اولمق اوزره اوچ اولوب یالکز حج نیتیـله احرامـه کیروب بعدالاداء احرامدن چیقمق حج افراد اولوب ادا ایدنه مفرد بالحج دنیور. بعدالاحرام عمره‌یی ادا ایدرك احرامدن چیقوب بعده تکرار حج ایچون احرامه کیره‌رك ادای حجله احرامدن چیقارسه حج متعه وحج تمتـع دینـوب ادا ایدنه متمتع بالحج دینـور . حج وعمره‌یه نیتله احرامه کروب احرامدن چیقمدن حج ایله عمره‌یی برلکده ادا ایدرسه حج قران دینوب ادا ایدنه قارن بالحج دینور . افضل اولان حج قران بعده حج متعه‌در .

❀ طواف ❀

مسئله ٢٣٥ — بیت معظمك حجر اسعد بولنان کوشـه‌سندن بدأ ایدوب صاغ طرفدن کیدیلمك اوزره یدی دفعه طولاشوب ینه حجر اسعدده ختم ایتمکدن عبارت اوله‌رق طواف قدوم . طواف زیارت. طواف وداع ویا طواف صدر

اوله‌رق اوچ قسم اولوب طواف قدوم ابتدا مکه‌یه دخولده ایدیلان طواف اولوب مسنوندر . طواف زیارت بعدالعرفات منـاده ذبح قربان ورجم شیاطیندن صکره احرامدن چیقماق ایچون ایدیلان طواف اولوب رکن حج اوله‌رق فرضدر. طواف وداع ویا طواف صدر بعدالحج مکه‌دن کیده‌جکلره بیت معظمی وداع ایچون ایتدکلری طواف اولوب انلره واجبدر .

❀ اضطباع ـ استلام ـ رمل ـ هروله ❀

مسئله ٢٣٦ — اوزرنده بولنان حولینك براوجنی صاغ قولتوغینك التندن الوب صول اموزونه اتمغه اضطباع دینورکه ایرککلره سنتدر . استلام سلامدن مأخوذ اوله‌رق طوافده حجراسوده کلدکجه تقبیل وقابل اولمازایسه النی سورمك بوده قابل اولمازایسه اکا یوزینی چویره‌رك نمازه باشلارکبی تکبیر وتهلیل ایله اشارت ایلمکدر . رمل . بعده سعی ایدیله‌جك طوافك اوچ اولکی شوطنده پهلوانلرکبی اوموزلرینی سلکه‌رك آدملرینی طارجه اته‌رق سرعتله یوریمك . هروله مسعاده سعی ایدرایکن (میلین) دنیلان ایکی یشیل دیره‌کك یانىه کلدکجه سرعتله یورییوب بعده یاواشجه یورومکدرکه کرك رمل وکرك هروله مشرکاره اظهار شجاعت کبی سببلری زائل اولوب مشروعیتلری ابقا اولنان مناسك مسنونه‌در .

❀ مواقیت حج ❀

مسئله ٢٣٧ — مواقیت . میقـاتك جمعی اوله‌رق زمانیه ومکانیـه اولمق اوزره ایکی قسم اولوب مواقیت زمانیه اشهر معلومه اولوب حج ایچون احرام اتجق انلرده جائزاولور انلرده امام اعظمله امام احمد عندنده شوال وذی‌القعده ایله عشر ذی‌الحجـه اوله‌رق ایکی ای اون کوندر بونلره کوره یوم نحرده ایام حجدندر . امام مالکه کوره ایام حج شوال ذی‌القعده ایله ذی‌الحجه‌در امام شافعی حضرتلرینه کوره شـوال وذی‌القعده ایله ذی‌الحجه‌دن اون کیجـه‌در . اشهر مذ کوره‌نك غیریسـنده حج نیتیله احرامه کیرر ایسـه امام شـافعینك خلافنه ائمهٔ ثلثه عندلرنده حج ایچون منعقد اولوب مکروهدر امام شافعی حضرتلرینه کوره اصح اولان عمره ایچون منعقد اولور .

(مواقيت مكانيه) نظرگاه الهی اولان بیت معظمی احاطـه شرفیله مباهی اوله‌رق حرم شریفی محیط اولان حدود معینـه اولوب اندن خارجده بولنانلره آفاقی و مکهٔ مکرمه‌ده بولنـانلره مکی وحرمی واهل حرم دینـلدیکی کبی میقاتلر ایله مکهٔ مکرمه اراسـنده بولنان محللره حل وانلرده بولنـانلره حلی واهل حل دینوب صـنوف ثلثه‌نك احرام ایچون میقـاتلریده ترتیب مذکور اوزره اوله‌رق (الحج عرفة) مقتضـاسی اوزره ادای حج هرنه غرض وهرنه حالده اولورسه مدتی ظرفنده ولوبرلحظه عرفاتده بولنمقله اولوب عرفات ایسـه حل داخلنده بولنمقله تبدل مکانله نوعما سـفر بولنمق ایچون مکه‌ده بولنانلرك حج ایچون میقاتلری حرم شریف اولوب ادای عمره ایچون حرم شریفه دخول قصـد ایدنلرك میقـاتلری حل اولدیغی کبی اهل حلك میقاتلریده حرم شریفله مواقیت مذکوره اراسیدر .

❁ آفاقیلرك میقاتلری ❁

مسئله ٢٣٨ — احرام ایچون خارجدن کلنلره مواقیت معینه بش اولوب (١) مدینهٔ منوره طرفندن کلنلرك (ذوالحلیفه) (٢) عراق طرفـدن کلنلره (ذات عرق) (٣) اناطولی و شام طرفندن کلنلره رابغ جوارنده (جحفه) (٤) یمن طرفـدن کلنلره (یلملم) (٥) نجد طرفندن کلنلره (قرن) دنیلان محللر اولوب (هن لهن ولمن اتی علیهن من غیراهلهن) مقتضاسـنجه مواقیت مذکوره‌دن هربریسی ولواول دیار اهالیسـندن اولمسـه بیله اوغرایانلره دخی میقـات اوله‌رق (لایجاوزالمیقات الامحرما ولولتجارة) مقتضـاسی اوزره هرنه غرضله اولورایسه اولسون مکه‌یه کیرمك ایچون بالاجماع مواقیت مذکوره‌نك برندن احرامه کیرمك واجبدر بناءً علیه بلااحرام حدودی تجاوز ایدر ایسـه ائمهٔ اربعـه عندنده بالاتفـاق عودتله احرام لازمکلوب ضیق وقت ویاخوف عذریله عودتله احرامه کیره‌مزایسه بالاتفاق دم لازمکلور شوقدر وارکه جده وخلیص کبی مواقیت مذکوره ایله مکه اراسـنده بولنـان حله دخول احرام ایجاب ایتمیه‌جکندن بونلردن برینه کیرمك ایچون بلااحرام دخول ایدرك اهل حله التحاق ایدرسه اهل حل اوله‌رق بونلر کبی بلااحرام مکه‌یه‌ده کیره‌بیلور.
ایشته بلا احرام مکه‌یه دخولك جوازنده حیلهٔ شرعیه بودر .

مواقيت مذكورەنك برندن احرامله مكه‌يه كلان كيمسـه ياحج ويا عمره ايتمدكجه احرامدن چيقاماز بناءً عليه ايكيسندن برى واجب اولور .

❁ حجك سبب وجوبى وحكمى ❁

مسئله ٢٣٩ — (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا) ايت جليله‌سى و(بنى الاسلام على خمس الحديث) حديث شريفى كبى كتاب وسنت واجماع امتله صحيح الوجود اولەرق غلبهٔ سلامت و امنيت طريقله كنديسـنك وعيالنك حوائج اصليه‌لرندن فضله اداى حج ايدوب خانه‌سنه عودت ايدنه قدر حالنه مناسب زاد وراحله‌سـنه كافى مالى اولان عاقل و بالغ حر مسلم وفاسـق ومجوسى اولميەرق عاقل وبالغ ولوعبد زوجه‌سى ونسبا ويا رضاعا ويادامادى كبى صهرا بشقه محرمى بولنمق شرطيله كنديسنك ومعيتده بولنانلرك نفقه‌لريله كيدوب كلمكه مقتدره اولەرق شرائط وجوبى مستجمعه اولان حرهٔ مكلفه‌يه امام اعظمدن اصح روايت وابو يوسف وامام احمد و امام مالك حضراتنه كوره قادر وقادره اولدقلرى ايلك سـنه‌ده على الفور عمرده بركره حج فرض عين اولوب بعد الفرض تأخير ايله فسـقه نسبت اولنەرق شهادتلرى رد اولنور ايسـه‌ده حج كفارت ذنوب اولمقله نه‌زمان ادا ايدرسـه اثم تأخير ساقط اولور امام شـافعى عندنده وجوب اداسى عمرى اولەرق تأخير جائزدر .

مسئله ٢٤٠ — فرائض سائره مكرره اولديغى حالده حجك عدم تكررى (ولله على الناس حج البيت) مقتضـاسنجه سبب وجوب اولان بيت معظمك عدم تكرريدر زيرا صوم وصلات امثـالى فرائض موقوته‌نك تكرر ادالرى سبب وجوبلرى اولان اوقاتك تكررينـه مبنيـدر زيرا اصـول فقهده بيان اولنـديغى اوزره امر مطلق تكرار اقتضـا ايلمز انك ايچون (فمن زاده فهو تطوع) بيورلمشـدر . حجده عبـادت ماليه وبدنيـه‌دن مركب اولمقله صحت اداسنده نيت شرطدر .

❁ صفت حج ❁

مسئله ٢٤١ — حج ايجـابنه كـوره فرض . واجب . تطوع . حرام .

مكروه اوله‌بيلور زيرا استطاعت ماليه وبدنيه‌يه مالك اولنلره عمرنده بركره فرض وتكرارى تطوع اولوب (لايجاوزالميقات الامحرما ولولتجارة) مقتضاسى اوزره بقعهٔ مباركه‌يى تعظيما خارج ميقاتدن دخول ايدنلره احراملا حج ويا عمره‌دن برى واجب اولمقله حجى اختيار ايدرسه واجب اولوب هرنقدرذمتندن وجوب ساقط اولور ايسه‌ده مال حرام ويا ريا وسمعه طريقيله حج حرام وخدمتنه محتاج اولان والدينى كبى استيذانى لازم اولنلردن بلا استيذان مكروهدر .

مسئله ٢٤٢ — حج فرض اولوبده قبل‌الادا مالى تلف اوله‌رق اداسندن عاجز اولنلر هرنقدر وفاسنه قادر اولمسه بيله بالاستقراض اداى حج جائز اولوب (ان‌الله مع‌الداين حتى يوفى دينه مالم يكن دينه فيما يكره‌الله تعالى) مقتضاسنجه اداسنى جزما قصد ايدوبده قادر اوله‌ميه‌رق وفات ايدرسه جناب حق مؤاخذه بيورميوب بلكه اخرتده داينى ارضا بيوره‌جغى موعوددر . حج واجب اولوبده اداسنه مقتدر اوله‌ميه‌رق قبل‌الادا وفات ايدرسه بالاتفاق وجوب ساقط اولوب بعدالاقتدار وفات‌ايدرسه امام شافعى واحمدعندلرنده ساقطاولميه‌رق وصيت ايتمسه بيله ديون سائره كبى تركه‌سندن احجاج لازمكلوب امام اعظمله امام مالك عندلرنده ساقط اوله‌رق وصيت ايتمدكجه ورثه‌يه احجاج لازم كلمزايسه‌ده وصيت ايتمش ايسه ثلث مالندن امام اعظمله احمد عندلرنده بلدسندن امام مالك عندنده وصيت ايتديكى محلدن امام شافعى عندنده ميقاتدن احجاج لازمكلور .

❁ شروط حج ❁

مسئله ٢٤٣ — اصل وجوبنك شرطلرى . وجوب اداسنك شرطلرى . صحت اداسنك شرطلرى . فرض اوله‌رق وقوعنك شرطلرى اولمق اوزره درت نوع اولوب (١) وجوبنك شرطلرى اسلام . دار حربده بولنانلره وجوبنه علم . عقل . بلوغ . حريت . اشهر حجده ويا اهل بلده‌سنك حجه خروجلرى وقتنده استطاعت ماليه وبدنيه‌يه مالك اولمقدر بناءً عليه عندالحنفى حق اداده فروعله مكلف اولمدقلرندن غيرمسلمه ودارحربده مسلمان اولوب وجوب حجى بيلميانلره ومجنون ومعتوه اولنلره وغير بالغه و مملوك ومملوكه‌يه و استطاعت ماليه وبدنيه‌يه

مالك اولمیانلره حج واجب دكلدر قبل‌الوقت قلنان نمازله بعدالوقت‌واجب اولان نمازلر ساقط اولمدقلری كبی قبل‌الوجوب ایدیلان حج ائمهٔ‌اربعه عندنده نافله اولمقله بعدالوجوب لازمكلان حج آنكله ساقط اولمیه‌رق تكرار داسیله واجبك ذمتدن اسقاطی لازمدر .

❀ وجوب اداسنك شرطلری ❀

مسئله ۲٤٤ — اصل حج واجب اولان كیمسه‌ده تمامیها بولنورسه بنفسه اداسی لازم اولوب استطاعت بدنیه‌كبی بعضیسی بولنماز ایسه بدل حج وقبل‌الادا وفاتی حالنـده وصیت واجب اولوركه اوده استطاعت بدنیه ومالیـه ایله امنیت طریق و قادین حقنده عدم محرم وعدم عدتدر .

❀ صحت اداسنك شرطلری ❀

مسئله ۲٤٥ — احرام . زمان . مكان . تمییز. بلوغ . مباشرة افعال‌حج . عـدم جماع احرامه كیردیكی سـنه اداءاولوب شروط مذكوره‌دن ولو بردانه‌سی بولنمسه اعاده‌سی لازمكلور عندالحنفی حال احرامده وطیٔ جائزدكل ایسه‌ده عقد جائز اولوب ائمهٔ ثلثه عنـدلرنده عقدده جائز دكلدر امام احمدك خلافنـه طلاق رجعیده مراجعت جائزه‌در .

❀ فرض اولان حجدن وقوعینك شرطلری ❀

مسئله ۲٤٦ — اسلام . اسلامیتك موته قدر بقاسی . عقل . بلوغ . قادر ایسه بنفسه اداسی ونافله حجه عدم نیت وعدم افساد وبشقه‌سندن حجه عدم‌نیت اولوب فرضلریده (۱) میقـاتلرك برندن (لبیك اللهم لبیك لاشریك لك‌لبیك انالحمد والنعمة والشكر لك) دیه‌رك تلبیه ویا تلبیه مقـامنه قائم اولان اذكار سائره ویاسوق هدی ایدرك تقلید بدنه‌دن عبـارت اولان احرام اولوب ابتـداء شرط . انتهاء ركندر . ابتداء شرط اولدیغندن هرنقـدر مكروه ایسه‌ده اشهر حج اوزرینه تقدیمی جائز اولوب انتهاء ركن اولدیغنده حجی فوت ایدن سـنهٔ اتیه‌ده قضا ایچون استدامه ایتمیوب عمره ایله احرامدن چیقـارق سـنهٔ اتیه‌ده یكیدن احرامه كیره‌رك قضا ایدر (۲) یوم عرفه‌نك زوالندن یوم نحرك طـلوع

فجرينك قبيلى اراسنده هرنه‌سببله اولورسه ولو برلحظه عرفاتده (بولنمق معناسنه) وقفه (۳) مناده قربانلرى بعدالذبح رجم شياطينله طواف زيارتك يدى شوطندن اولكى درت دفعه‌سيدر. صكره‌كى اوچ دفعه‌سى واجبدر حجك بوايكى فرضلرى بالاتفاق ركن اولمقله هانكيسى‌فوت اولسه صحت حجده فوت اوله‌رق بشقه‌سنه‌لر قضاسى لازمكلور عندالبعض طواف ونيتله اولا احرام ثانيا وقوف ثالثا طواف زيارت‌كبى فرضلرى ادا بيننده ترتيبه رعايتله هرفرضى محلده اداده فرضدر.

❁ محظورات احرام وحج ❁

مسئله ۲٤۷ — محرمه احرامده ايكن ممنوع اوله‌رق حجى افساد ايدن وياجنايت اوله‌رق قربان كسمك كبى جزا ايجاب ايدن محرمات ايكى قسم اولوب برى محرمك نفسنده واقع اوله‌جق شى ديكرى بشقه‌سنده واقع اوله‌جق شيلردر. كندى نفسنده واقع اوله‌جق محرمات (لارفث ولافسون ولاجدال فى‌الحج) مقتضاسنجه حال احرامده معاملهٔ زوجيه‌ده بولنمق و ترك واجب ويا ارتكاب حرمتله فسق و ديكريله نزاعده بولنمق وديكيشلى البيسه كينمك وباشنى فس وسائر شى ايله ستر ايلمك و تراش اولمق وصاچ وصقال وطرناغنى كسمك و عطر سورنمك كبى منهيات اولوب ديكرى آوه مباشرت ويا اشارت ويادلالتله تعرض ايلمك وداخل ميقاتده بولنان اغاجلرى واوتلرى كسمك كبى شيلر اولوب جمله‌سى حال احرامده ممنوع اوله‌رق جنايت حج اولمقله برقربان كسمك كبى جزا ايجاب ايدر.

❁ اقسام جنايت ❁

مسئله ۲٤۸ — جنايت حج ويا احرام برى احرامه ديكرى حرمه عائد اوله‌رق ايكى قسم اولوب احرامه عائد اولان احرامده بولنانلره مخصوص اوله‌رق جزا اولمق اوزره دم يعنى قربان كسمك وياصدقه، ويا بونلرك قيمتلرينى تصدق ايجاب ايدر. قارن بالحج ايسه ايكى قربان كسمك ايجاب ايدر.

مسئله ۲٤۹ — دم ايجاب ايدن جنايت ايكى قسم اولوب برى عرفاتده وقفه دنصكره احرامده ايكن مجامعت ويا طواف زيارتى جنب ايكن يابمقدركه جزالرى دوه ويا صغر قربان كسمكدر.

دیکری احرامده ایکن عطر سورنمك ویا صاچنه ویا صقالنه یاغ ویاقنه سورنمك وعادت اوزره دیکیشلی البیسه کینمك وباشنی فس وامثالیله ستر وتراش ویاقیللرندن کسمك کبی منهیات احرامدن برینی ایشلمکدرکه جنایت اولمقله جزالری قیون ویا کچیدن قربان کسمکدر .

❀ صدقه ایجاب ایدن جنایتلر ❀

مسئله ٢٤٣ — بر عضودن از مقدارینه طیب سورونمك وبرکوندن ازمدنده دیکیشلی البیسه کینمك وباشنك وصقالنك ربعندن ازینی تراش وبر طرناق کسمك و طواف قدوم ویا صدری طهارتسز یاپمق کبی شیلر اولوب جزاسی فقرایه یارم صاع یعنی بشیوز یکرمی درهم مقداری بغدای ویا برصاع یعنی بیك قرق درهم مقداری اربه ویا قوری اوزوم ویاخورمه صدقه ویرمکدر.

❀ تصدق یجاب ایدن جنایتلر ❀

مسئله ٢٤٤ — احرامده ایکن کهله اولدیرمك ویا دیری ارله رق یره براقمق و چکرکه تلف ایتمك کبی شیلر اولوب جزاسی صدقهٔ فطردن آز صدقه ویرمك ویا اوروج طوتمقدر .

❀ قیمتلرینی تصدق ایجاب ایدن جنایتلر ❀

مسئله ٢٤٥ — حرمك صیدنی قتل ویااشارت ویادلالتله تعرضده بولنه رق اتلافنه سبب اولمقدرکه جزاسی قتل اولندیغی محلده ویا یقیننده ایکی اهل خبره طرفندن تقدیر اولنان قیمتلرینی تصدق ایلمکدر .

❀ حرمتی حرمه عائد اوله رق محرمه وبشقه لرینه شامل اولان جنایتلر ❀

مسئله ٢٤٦ — حرمك آوینی آولامق ونباتاتنی کسمك اولوب کرك محرم وکرك بشقه لری اولسون فاعلنه قیمتلرینی تصدق لازمدر مملوك ایسه صاحبلرینه قیمتنی ویرمکده لازمدر . زیرا بری حق باری دیکری حق مالکدر .

❀ احکام احصار ❀

مسئله ٢٤٧ — بعدالاحرام برعذرشرعی یه بناً ادای حجدن منع اولنان محرم

مفرد بالحج ویا مفرد بالعمره ایسه حرم شریفه برقربان ویا قیمتی وقارن بالحج ایسه ایکی قربان کوندروب هرنقدر ایام نحردن اول اولسه‌دخی احرامدن چیقمق ایچون قربانلرك بوغازلنه‌جغی وقتی تعیین ایدرك بعدالذبح احرامدن چیقار .

❁ بدل حج ❁

مسئله ٢٤٨ — استطاعات مالیه‌سی بولنوبده بالذات کندیسی اداسندن عاجز اوله‌رق استطاعت بدنیه‌سی بولنمیانلره بدل کوندره‌رك اداسی جائز اولمقله اولوجهله اسقاط واجب لازمدر .

❁ احکام اعتکاف ❁

مسئله ٢٤٩ — ائمه اربعه‌عندنده افعال مکلفدن اعتکاف کرك واجب وکرك سنت ویا نفل نماز و اوروج کبی عبادت بدنیه‌دن اولمقله صحتنده نیت شرطدر . اعتکاف (ان طهرا بیتی للطائفین والعاکفین) آیت جلیله‌سنك دلالتیله شریعة قدیمه‌دن اوله‌رق لغتده (ویعکفون علی اصنام لهم) مفهومنجه عبادت ایچون برمحلده حبس نفس ایدوب اکلنمك معناسنه اسم اولوب شرعده عندالامام ولوممیز ایرککك هرنقدر اوقات خمسه‌ده نماز قلنمسه بیله موظف امام و مؤذنی بولنان مسجدجماعتده وامام‌شافعی ومالك عندلرنده مطلق مسجدده وامام احمد عندنده جمعه نمازی قلنان مسجدده عبادت نیتیله مکث ایدوب اوراد و اذکار وعبادات وطاعاتله اشتغال ایده‌رك کیفیت مخصوصه اوزره اکلنمسیدرکه نذر ویا شروع ویا تعلیق ایدرك ایجاب عبدایله واجب ورمضان شریفك عشراخیرنده علی طریق الکفایه سنت مؤکده وعشراخیرك غیریسنده هرنه‌زمان اولسه ولوبرلحظه مستحب اوله‌رق اوچ قسم اولوب مذهب مختارده نذر سببیله واجب اولان قسم اولك صحتنده بالاتفاق صومده شرطدر . بناءً علیه بلا صوم برای اعتکاف نذر ایلسه صائم‌اوله‌رق ایفاسی لازم کلور عندالامام قضای‌حاجت کبی‌حاجت طبیعیه. وادای عید وجمعه کبی حاجت شرعیه ویا بولندیغی مسجدك یقیلمسی ویا جبراً خارجه آتلمسی کبی حاجت ضروریه مس‌ایتمدکجه محل اعتکافدن خروج وحسب‌الضروره چیقلدیغی حالده بلا ضرورة خارجده تأخر افسادی موجب اوله‌رق حرامدر

عند الائمه مرأه‌یه افضل اولان خانه‌سنك مسجدنده اعتكافیدر احكام سائره‌سی وسيلةالفلاح نام اثرمزده مذكور اولمقله مراجعت بیورلمسی توصیه اولنور .

❀ احكام ضحايا ❀

مسئله ٢٥٠ — قضايا قضيه‌نك وعطايا عطيه‌نك جمعلری اولدقلری كبی ضحایاده ضحيه‌نك جمعی اوله‌رق قربان بیرامنده قربان نیتیله كسیلان حیوانلرك اسمی اولوب سبب وجوبی ایام نحر ویا رأس اولمق اوزره اختلافیدر ایام نحردن اقدم ذبحله واجب ساقط اولماز زیرا نافله اولور . امام اعظم حضرتلرینه كوره نصابه مالك اولان مقیمه ذبحله دمنی اقتمق عملاً واجب اولوب ائمهٔ ثلثه‌ایله امامین حضراتی عندلرنده سنت مؤكده‌در بناءً علیه بالاتفاق مشروعه اولوب اختلاف آنجق واجبه ویا مسنونه اولمسی كبی وصفنده‌در . نصاب وجوبی زكاتده اولدیغی كبی حولان حول و نما ایله مشروط اولمیه‌رق حوائج اصلیه‌دن فضله ایكیوز درهم كموش ویا یكرمی مثقال آلتون قیمتنه مالك اولمقدن عبارت اولوب وجوبنك شرطلریده حریت . اسلام . اقامتله نصاب مذكوره مالك اولمقدر.

❀ ركنی ❀

مسئله ٢٥١ — قیون . كچی . صغر . دوه بوغازلیوب قاننی آقتمقدر قیون و كچیدن برسنه‌لكی صغردن ایكی سنه‌لكی دوه‌دن بش یاشنده اولانی بوغازلنوب جوازنده ایركك و دیشیلری مساویدر واجب اولان اراقهٔ دمی اولمقله عینی ویا پاره‌سنی تصدقله ذمتدن واجب ساقط اولماز قیونله كچیدن بری آنجق بركشی‌یه قربان اولوب صغر ایله دوه‌دن بری جمله‌سی مسلمان اوله‌رق قربان نیتیله كسمك **شرطیله** یدی كشی‌یه كفایت ایدر.

❀ حكمی ❀

مسئله٢٥٢ — دنیاده ذمتدن وجوبی اسقاطله اخرتده ثوابه نائل اولمقدر. بناءً علیه حائزنصاب اوله‌رق اهلنه واجب اولان قربانی كسمك دخی عبادت اولمقله صحتنده نیت شرطدر زیرا بدایعك بیاننه كوره ذبح حیوان بعضا اكل و بعضا بیع وبعضاده امرحجده وقوعبولان احصار وسائر جنایت حج امثالی بشقه

قربتلر ایچون واقع اوله‌رق نیتله تعیینی لازمدر نیتك سبب مشروعیتی عبادتی عادتدن وبعض عبادتی دیکرلرندن تمییز وتفریق اولمقله حسب لنصاب واجب اولان ذبح ضحایی دیکرلرندن تمییز ایچون نیت لازم اولوب بلانیة ذبح قربت لازمه اوله‌میه‌جغندن صاحب اشباهك بیانه کوره قربانی صاتون الیر ایکن سائر کتب فقهیه‌نك بیانلرینه کوره منوی‌یه مقارن اولمق ایچون حین ذبحده نیت شرط اولوب بلاعذر نیتك منوی‌یه مقارنتنی ترك خلاف اولیدر. بیان اولندیغی اوزره نیت لازمه‌نك حین اشترادە اشتراطی اوزرینه بروجه آتی مسائل تفریع اولنور ذخیره‌نك قربان بحثنده بیانه کوره برینك قربان نیتیله المش اولدیغی قیون وامثالنی صاحبنك اذنی اولمیه‌رق بشقه‌سی کندی نفسی ایچون ذبح ایدوبده انك بدلنده هیچ برشی تضمین ایتدیرمیه‌رك مذبوح اولدیغی حالده استرداد ایلسه حین اشترادە قربانه نیت ایلمش اولمقله کندوسندن صحیح اوله‌رق ذمتندن واجب ساقط اولور ایسه‌ده برشی تضمین ایتدیریر ایسه واجب اولان اراقهٔ دم تجزی قبول ایتمیه‌جکندن اسقاط واجبده کفایت ایلمز بوصورتده ذابح مذکور حیوانك قیمتنی ضامن اولور ایسه بطریق الاستناد وقت قبضندن اعتبارا مالك اوله‌جغندن کندوسنه واجب اولان قرباندن کفایت ایدر .

مسئله ٢٥٣ — حکم مذکوره بناءً برکیمسه دیکرینك قربانی غصب ویا سرقت ایدرك بدلنی صاحبنه ضامن اولسه بطریق الاستناد وقت غصب ویا سرقتندن اعتباراً مالك اوله‌جغندن کندیلری ایچون تصرفلری صحیح اولور ایسه‌ده خلاصه‌نك بیانه کوره ودیعه وعاریت وبضاعه ورهن اولان وموکل ایچون بالوکاله النان قیونلری مودع ومستعیر ومستبضع ووکیل وزوجیندن هر بری دیکرك قیونلرینی بلااذن کندیلری ایچون ذبح ایدوبده قیمتلرینی ضامن اولسه‌لر کندیلرندن کفایت ایلمز زیرا بو صورتلرده اضحیه انجق ذبح سببیله تحت ضمانده داخل اولمقله ضمانله مالك اولملری بطریق الاستناد ذبحه مباشرت اوزرینه تقدم ایده‌میه‌رك بلا اذن بشقه‌سنك ملکنده ذبحله تصرف اولوب بو ایسه جائز اوله‌میه‌جغندن کندیلرندن کفایت ایلمز .

مسئله ٢٥٤ — بیان اولندیغی وجهله ضمان اولمق اوزره نقصان قیمت طلبنده بولنمسی اول کیمسه بلا اذن کندیسیچون کسه‌رك غاصب اولدیغنه کوره اولوب

اماقیون صاحبنه قربان ولمق نیتیله مجرد معاونت و خدمت اوله‌رق ذبح ایدوب بوغازلیویرمش ایسه حسب‌العرف دلالة مأذون اوله‌رق غاصب اولمدیغندن ضمان ایجـاب ایتمیه‌جکی کبی صاحبی ایچون اسـقاط واجبده حاصـل اوله‌رق کفایت ایده‌جکندن حین اشتراده نیتك اسقاط واجبده کفایتی درکاردر .

مسئله ۲۵۵ — بیازاولندیغی اوزره‌قربان نیتیله النان حیوانك نیت‌مذکوره ایله قربانه تعین و اختصاصنده اختلاف اولنوب هرنقدر ائمهٔ ثلثه عندلرنده تعین ایتمز ایسه‌ده فقهای حنفیه‌نك بیانلرینه کوره عندالحنفی فقیر اوله‌رق کندیسـنه قربان واجب دکل ایکن قربان نیتیله آلمق شروع سـببیله اول حیـوانك ذبحنی کندیسنه ایجاب ایدرك انی ذبح واجب اوله‌رق‌قربانه تعین ایده‌جکندن‌انی صاتمق جائز اولماز ایسه‌ده زنکین اوله‌رق حسب‌النصاب کندینه ذبح قربان‌واجب ایسه ایجاب باری ایله واجب اولان انجق اراقهٔ دمی اولوب بو ایسه هانکی حیوانی ذبح ایلاسه حاصل اوله‌جغندن قربان نیتیله المش اولدیغی‌حیوان ذبحه تعین‌ایتمیه‌رك انك یرینه بشقه‌سنی ذبحله ذمتندن واجب سـاقط اولور دیه‌رك حکم مذکورده زنکین ایله ز کورت بینی تفریق ایدیلمش ایسه‌ده کتاب اضحیه‌ده بدایعك ۶۸ نجی صحیفه‌ده بیانینه کوره صحیح اولان کرك زنکین وکرك‌ز کورت مطلقا قربان نیتیله النان قربانه تعین ایدرك ایام نحردن صکره‌یه قالور ایسه اراقهٔ دمك‌وجوبی عینی‌تصدقه انتقال ایدرك‌غنی اولان‌کیمسه وتحقیق‌الباهرك بیانینه کوره کرك غنی وکرك فقیره قیمتنی ویالحمنی تصدق جائز اولمیوب بلکه حی اوله‌رق عینی تصدق تعین ایدر .

شوقدر وارکه حیوان مذکور تلف ویاجواز قربانه مانع‌عیبی ظاهراولورسه فقیردن سـاقط اولوب زنکین اولانه انك یرینه بشـقه‌سنی تصدق ایجاب ایدر زیرافقیره ذبحله وجوب انك عینه تعلق ایدوب انك تلفیله ذبحه محل قالمدیغندن ذمتندن وجوب ساقط اولور .

مسئله ۲۵۶ — فقهای عظامك بیانلرینه‌کوره اضحیه حقنـده بیان‌اولنان احکام جاریه‌ده هدایا عین ضحایا کبی اولوب تطوعا کسیلان قربانلردن بالاتفـاق اکلی جائز ایسـه‌ده منذوردن اکل جائز دکلدر وکرك منـذور وکرك اضحیه وهدیدن صاتمق بالاتفاق جائزدکلدر .

❁ احكام هدايا ❁

مسئله ۲۵۷ — هدايا . هديك جمعی اولوب هديده لغة وشرعا حرم شريفده اراقهٔ دميله تقرب قصديله ذبح ايچون كوندريلان قيون وصغر ونوه اولوب ادناسی قيوندر .

مسئله ۲۵۸ — هدی اولنه‌جق قيون لااقل برياشنده ودوه بش ياشنده وصغر ايكی ياشنده اولوب انجق اضحيه‌ده جائز اوله‌بيلان جائز اولور هرنقدر دم شكرده مندوب ايسه‌ده هدیی عرفاته كوتورمك وهدی اولديغنه علامت اولمق اوزره بوينه علامت معناسنه قلاده اصه‌رق ويا ارقه‌سنه چول چكه‌رك ويا اوركوجندن بر مقدار جرح ايدرك تقليد وتشهيری واجبدر .

مسئله ۲۵۹ — هرنقدر دم متعه ودم احصار ودم جزای صيد ودم جنايت حج كبی جنسلری مختلف ايسه‌ده تقرب ايچون اشترا اولنان كرك دوه وكرك صغردن واضحيه‌ده بالاتفاق جمله‌سنك تقرب قصدی شرطيله يدی كشينك اشتراكی جائزاولوب برقيون ويابرکچی انجق بركيمسه‌يه كفايت ايده‌بيلوربومقامه متعلق اولان تفصيلات زائده وسيلة الفلاح نام اثرمزده بيان اولنمشدر .

❁ فضائل جهاد ❁

مسئله ۲۵۹ — فضائل جهاد حقنده وارد اولان آيات كريمه واثار جليله عدواحصادن افزون اولوب (ولاتقولوا لمن يقتل فی سبيل الله اموات بل احياء ولكن لاتشعرون) مقتضاسنجه باحث حيات جاودانی و (لغدوة فی سبيل الله اوروحة خير من الدنيا والاخرة) مقتضاسنجه فی سبيل الله اعلای كلمة الله ايله اعزاز دين اوغرنده بركره صباح ويا اقشام بولنمق عندالله دنيا وآخرة ومافيهما ثوابندن خيرليدر .

مسئله ۲۶۰ — بلاد اسلاميه‌دن اعدای دينك شر ومضرتلرينی دفع وازاله ايچون دشمن قارشوسنده وحدود اسلاميه‌يی محافظه‌ده بولنانلرك بر وقت نمازلری بشيوز وقت نمازه وبردرهم صدقه‌لری يدييوز درهم صدقه‌يه معادل اولوب اوحالده وفات ايدرسه سؤال منكرين وعذاب قبر ودهشت محشردن

امين اولوب قيامته قدر دفتر اعمالنه حسنات وخيرات يازيلوب شهيد ثوابيله مثاب اولەرق بعث اولنور امام سيوطى صدقات جاريەاسبابنى بروجه اتى نظمله بيان بيورمشدر .

اذامات ابن ادم جاء يجرى * عليه الاجر عدثلاث عشر
علوم بثها ودعاء نجل * وغرس النحل والصدقات تجرى
وراثة مصحف ورباط ثغر * وحفر البئر اواجراء نهر
وبيت للغريب بناه يأوى * اليه او بناء محل ذكر
وتعليم لقرأن كريم * شهيد فى القتال لاجل بر
كذا من سن صالحة ليقفى * فخذها من احاديث بشعر

مسئله ٢٦١ — (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) ايت جليلەسى و (رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر) حديث شريفى اقتضالرنجه (اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك) ايله منصوص بالعداوة اولان نفس امارەنك خلافنه عبادات و طاعاته ملازمتله مجاهدهٔ نفس اعداى ظاهره ايله مجاهدەدن اشد اولمقله (اجركم بقدر تعبكم) مدلولنجه (نعمتك كلفته وكلفتك نعمته) كوره اولمسى حكمتنه بناءً نتيجه حسبيله دخى مجاهدهٔ نفسيه اشد واعظمدر زيرا اعداى ظاهرەنك هدف مقصدى مائل زوال و زائل نوال اولان مال وياجان اولوب عدو نفس وشيطانك مقصدلرى ايسه نعوذ بالله تعالى باعث نجات اولان ايمانك ازالەسيدر .

❁ لزوم جهادك شرطى ❁

مسئله ٢٦٢ — لزوم جهاد ايكى شرط ايله مشروط اولوب برى دين حق قبولدن امتناع ايدوب كندولريله اسلام اراسنده بركونا عهد و ميثاق بولنمامق ايكنجيسى مادى ومعنوى اهل اسلامك قوة وغلبەسى ظن قوى وغالبله مظنون ومأمول اولمسيدر . بناءً عليه مادى ومعنوى اسباب والاتك تداركيله اسباب ظفر تحت تأمينه النەرق غلبه مأمول اولمادقجه حربه قيام تهلكەيه القاى نفس اولمقله (ولاتلقوا بايديكم الى التهلكة) مقتضاسيله عمل ايجاب ايدر بناءً عليه

(أَعِدّوا ما استطعتم من قوة) مقتضاسنجه هر آن وزمان اسباب ظفرك ادامه وابقاسنه بذل مقدرت جهاددن معدود اولەرق واجبات دينيەدندر .

❊ حكمى ❊

مسئله ٢٦٣ — ايجابى حالنده كتاب و سنت و اجماع امثله ثابت اولەرق اقتضاسنه كوره فرض عين وفرض كفايه اولەرق اداسيله سائر عبادات كبى لزومنه بناءً مكلف اولنلرك ذمتلرندن اسقاط واجبله سعادت سرمديه يه نائل اولمقدر .

توفيقات الهيه رفيق ورهبرم اولورسه بوندنصكره احكام وقف ووصية ونكاح و ايمان امثالى عبادات التزاميه دخى بروجه اسلوب نشر اولنەجقدر .

